

πρεβεζανικά χρονικά

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
Τριμηνιαίο Περιοδικό ποικίλου
προβληματισμού
Έκδοση ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΕΔΡΑ: ΠΡΕΒΕΖΑ

Φιευθύνεται από Σπυροπόνη

ΣΠΥΡΟΣ Β. ΝΤΟΥΣΙΑΣ
 Υπέδρασης
 Ζαλόγγος 33 τηλ. 28375
 ΠΡΕΒΕΖΑ

ΧΡΟΝΙΑ Εη

Γεννάρης - Φλεβάρης - Μάρτης 1988

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Μαντώ Μαυρογένους... Λάζαρου Συνέσιου	1-3
Κοσμάς ο Αιτωλός, Ιωάννη Α. Κόλλια, Ιερέα	4-11
Νικόπολη - Πρέβεζα, Αντρέα Καρζή	12-11
Σούλι - Ζάλογγο (Δημ. Ποιηση) Σπ. Ντούσια, σ. δάσκαλου	15-28
Η απελευθέρωση του Συρράκου. Γιώρ. Μουστάκη	29-38
Αγόρανο: Η χώρα των θρύλων και των παραδόσεων	
Δονάτου Μπόχτη, Σχολ. Συμβ. Λευκάδος	39-48
Κασσιανή, ποίημα, Σπ. Δήμα Δικληγόρου	48
Το όνομα «ΠΡΕΒΕΖΑ» Ιωαν. Α. Κατσικοκόρδου, δικηγόρου	49-50
Ο Άγιος Κωνσταντίνος (συνέχεια), Οδυσσέα Μπλέτσιου, σ. δάσκαλου	51-63
Δραστηριότητες Δήμου Πρέβεζας, (Δ. Βιβλιοθήκης Πνευμ. Κέντρου)	64-69

Υπεύθυνος Τυπογραφείου
Γ. ΤΣΟΛΗΣ
Γ. Μιχαηλίδη 4
 Τηλ. (0651) 22.877 & 26.536
 Γιάννενα

«Εμβάσματα - επιταγές:
 Δημοτική Βιβλιοθήκη Πρέβεζας»,
 Τηλ. 23.375

Συνεργασία - Επιπολές Κώστας Τύμας
 Πάροδος Πεδιάδων

Σημ. Τα ενυπόληρα φάρα άρδρα κλπ. εκφράζουν
 μόνο τη γνώμη του συγγραφέα τους.
 Συνδρομές Ιδιωτών δρχ. 1000
 Επιπρίν, τραπεζών Ν.Π.Δ. δρχ. 1600
 Εξωτερικού δολ. 20
 Τιμή τεύχους δρχ. 250

Γυναικες του '21
MANTΩ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ

από τον Λάζ. Συνέσιο

ουτά είχαν μια κάποια, μεγάλη ή μικρή,
 ανταπόκριση.

Γράφει προς τις «παρισινές
 κυρίες»:

...Χωρίς να έχω τη ματαιοδοξία να
 χρησιμεύω σαν παράδειγμα σε σας, οι
 οποίες ζήτε κάτω από άλλες αυνθήκες,
 δεν διακολεύομαι να σας ομολογήσω
 ότι εγώ λαχταρώ μια μέρα μάχης, όπως
 εσείς λαχταράτε μια βραδιά χορού.

Αυτή η διαφορά μεταξύ μας είναι α-
 ποτέλεσμα αντιθέτου ανατροφής: εσείς
 έχετε καθηγητάς του χορού, της μουσι-
 κής του τραγουδιού, εγώ δεν έχω παρά
 τη φύση και ένα γέροντα σοφό για δα-
 σκάλους μου. Εσείς ξέρετε να λυγάτε
 χαριτωμένα: τη μέση σας, εγώ ξέρω μό-
 νο να κρατώ το σπαθί μου».

Και παρακάτω:

...Δεν επικαλούμαι καν τη βοηθεία
 σας, για να στείλετε τους άντρες σας να
 πολεμήσουν εδώ για μας. Όχι, όμως
 σας ικετεύω εμποδείστε τους να βοηθή-
 σουν τους εχθρούς μας. Η «Ιερά συμμα-
 χία» προτείνει τη διατήρηση της νομ-
 ούτητος των χριστιανών πριγκίπων. «Ο-
 μας ο Σουλτάνος είναι ένας άπιστος
 πρίγκιπας. Βοηθείστε μας να γειτούμε
 τη γλυκιά ειρήνη. Και το πιστεύω πως η
 Γαλλία δεν θ' αναμιχθεί με τους βαρβά-
 ρους, αλλά σαν νέα Ρώμη θα αναγγείλει
 τη νίκη της Ελλάδος, εξακολουθώντας
 τον οθανάτο, τον θαυμάσιο ρόλο που έ-
 παιξε για την ανεξαρτησία της Βόρειας

Αφιερώνουμε κάθε χρόνο, στις 25
 του Μάρτη, ομιλίες και μνήμες σε γεγο-
 νάτα και ήρωες της εποχής του '21, σε
 Κλέφτες και Αμαρτωλούς.

Σπάνια θυμόμαστε ν' αναφερθούμε
 στη γυναικά της εποχής εκείνης στη
 συμβολή της στον Αγώνα.

Η παρουσία της, κάθε άλλο παρά υ-
 ποτονική.

Αντίθετα, δυναμική, πάλλουσα,
 συνεχής.

Η Δέσποινα Σουλιώτισσα, η Μπουρ-
 πουλίνα, η Μαντώ Μαυρογένους - ξε-
 χωριστές μορφές, σύμβολα.

Ας σταθούμε, στη σύντομη αναφο-
 ρά μας, στη Μαντώ τη Μαυρογένη - έ-
 ται υπόγραφε - και σε κάποια άλλη, απ
 την πολυεπιμένη, πλευρά της.

Ας αναφερθούμε στη γυναικά, που
 μπήκε στην Ιστορία, όχι μονάχα γιατί
 αρμάτωσε τρία καράβια, όχι μόνο γιατί
 δύο φορές γλύτωσε τη Μύκονο, το νησί
 της, από τον Τούρκο και τον Αγορινό,
 αύτε γιατί θυσίασε τον εαυτό της, αύτε
 γιατί «πήρε τα χρυσαφικά, την προΐκα
 της αδερφής της, την οικοσκευή, κι άρ-
 μησε η «άμυαλη να πολεμήσει τον
 Τούρκο» - (γράμμα της Ζαχαράτη Μαυ-
 ρογένη).

Αναφέρομαστε στη γυναικά, που
 στην πιο κρίσιμη στιγμή του Αγώνα, έ-
 γραψε δύο γράμματα;

Προς τις παρισινές κυρίες και προς
 τις αγγλιδες κυρίες - και τα γράμματα

Mantou Maurogianni

Αμερικής, θα διακρίθει η Γαλλία σαν την πρώτη των Εθνών, ρόλος που πραγματικά της αξίζει.

Mantou Maurogianni.

Η ίδια γυναίκα, αφηφόντας καθήκοντα, συμβουλές, αικογένεια σύνεση, δρύμησε εναντίον του Σελήνη πασά, τον πολέμησε και τον νίκησε στις πλαγιές του Πηλίου.

Με τη λέξη του Αγώνα, της απονέμεται ο βαθμός του Αντιστράτηγου και στο ερεπωμένο Ναύπλιο, το Ναύπλιο με τους 2.000 Μεσολογγίτες πρόσφυγες, με καλετανάτα και ορφανά πολέμου, της παραχωρείται για κατοικία ένας κρεμπιώντας.

Έκει απ' Ανάπλι, φτωχιά αλλά και τόσο πλούσια, η Mantou Maurogianni ε-

ρωτεύεται τον Δημήτρη Υψηλάντη.

Βλέπονται στο σπίτι της, Θέλουν να παντρευτούν.

Τούτο όμως δεν αρέσει στον Κυλλέττη, δεν αρέσει και σε κάποιους άλλους αγωνιστές, που «αυτή η αστεφώνωτη ζει με τον πρέντζιπα».

Μια νύχτα του '26, μπαίνουν στο σπίτι της, τη φυμώνουν και τη στέλνουν με ναυλωμένο καίκι στη Μύκονο.

Πολύ βαριά η προσβολή. Μιλιά δε θέλει ν' ακούσει για τον Υψηλάντη, όσο κι αν αυτός της γράφει γράμματα θερμά.

Το 1827, με το γραμματικό της Μαυροκέφαλο ξεκινάει για την Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας.

Μεταξύ των ακροατών μια μόνη γυναίκα παρευρίσκετο, η αντιστράτηγος Μαυρογένους, φέρουσα μέλανα εσθῆτα χρυσοπόριφαν και πίλον ουχί Βεβαίως του τελευταίου στριμού των Παρισίων. Εκεί όρθια δια νευράτων και προσπαθείων μηρίων ή συιλούσσα και μη ακουμένη, αιτείται όπως αναγνωρίζει η ουδέποτε αναγνωρίσσεια κατά του Υψηλάντου αναφορά αυτής, γράφει στις Ιστορικές Αναμνήσεις του ο Νικόλαος Δραγούμης.

Κι ας μη την άφησαν να μιλήσει, - γιατί παίρνοντας το λόγο θάμπαινε στην Ιστορία, γιατί με το λόγο της θα επέβαλε την ύπαρξή της μέσα σ' όλα τα συμβολικά συστήματα και σ' όλες τις πολιτικές φάρμες.

Ο Πουκεβίλ, ο Ντόρια ντ Ιστρία, ο Τομάζο, την αναφέρουν, καθώς κι Έλληνες ιστορικοί.

Έτσι περνάει στην Ιστορία.

Άλλα ακόμα, η Mantou Maurogianni, ανθρωπίνα, τίμια, με ορθροφρούσυνη και με την κληρονομημένη της διπλωματία, εξηγούσε αυτό που επίσης ήταν: η

ερωτευμένη γυναίκα, η προδομένη γυναίκα, η δίκαιη γυναίκα, η ευαίσθητη γυναίκα, η αναθρεμένη με τους στίχους του Σίλευ, η γυναίκα που στάθηκε ο πιο θερμός υπερασπιστής των αδικημένων. Εκεί που η μισαλλοδοξία και η ανδρική καχυποψία δημιουργούσε πολώσεις κι αδιέξοδα, η Μαντώ έξηγούσε: «μην αγριεύετε άδικα, στοχαστείτε τις θυσίες τους στον Αγώνα μας. Συλλογιστείτε πως δώσανε το αἷμα τους για τη λευτερία μας. Αυτό ας μη το ξεχνάμε».

Για μια δεύτερη φορά, ο λόγος της Μαντώς δεν θ' ακουστεί. Πρόκειται για ένα γράμμα της στον Κυβερνήτη, τον Καποδιστρία, τον μόνο άνδρα ίως που την τίμησε, αλλά δεν την άκουσε.

Γράφει:

Έξοχε Κυβερνήτα.

Τη στιγμή τούτη φθάνω να μάθω πως οι Μαυρομιχαλαίοι προμελετούσι

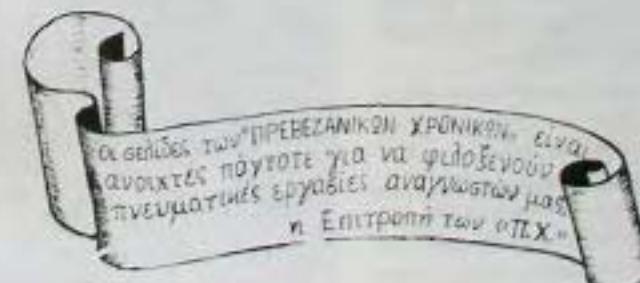
τον φόνο σου. Προς τούτο πτοιμασσαν όπλα κι ξίφη και ευκαιρίον αρρόδιον ζητούσι: Βέβαιον είναι τούτο και προς Θεού φυλάξου.

Ευπειθής πάντα, Μαντώ Μαυρογένη.

Σ' ένα χρόνο, ο Καποδιστρίας δολοφονήθηκε στο Ναύπλιο. Δεν την άκουσε.

Ο Σαμπέλιος σημειώνει: «ο Καποδιστρίας αφού διάβασε την επιστολή της Μαντώς, την παραμέρισε λέγοντας: τα όνειρα, τους φόβους και τόσας άλλας στρευλός προλήψεις προς τας γυναικάς άφες, η καλή αύτη βέβαια κάτι έμαθε, ο νούς της το μικρόν μεγάλον εκλαμβάνει».

Μικρή αν φορά τα παραπάνω, στη γυναικά, ελάχιστη μνήμη στην Ελληνίδα, που συντροφικά με τον άντρα, πολέμησε, πόνεσε, θυσιάστηκε, αφανίστηκε, ελευθέρωσε την Ελλάδα.

Πρεβεζιάνικα Ιστορήματα

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ, Ο ΑΙΤΩΛΟΣ
ΣΤΙΣ ΠΑΠΑΔΑΤΕΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Tou Ierou Ioann. Al. Kollia

Ο Ιωαπόστολος και Εθναπόστολος Άγιος Κοσμάς, εγεννήθη, στο Μεγάλο Δέντρο της Αιτωλίας. Σε ηλικία 20 χρονών επήγε στην Ιερά Μονή του Φιλοθέου του Αγίου Όρους, όπου έγινε Μοναχός. Παράλληλα, σπουδάζει στην Αθωνιάδα Σχολή. Μετά την αποφύτηση του, χειροτονείται Ιερομόναχος και έμονε εκεί περί τα 20 χρόνια.

Σε ηλικία 45 χρόνων πήγε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο Κων/πόλεως. Ο τότε, Πατριάρχης Σεφαφείμ ο 'Β τον διώρισε Γενικό Ιεροκήρυκα της Ανατολικής Εκκλησίας, στα μαύρα εκείνα χρόνια της Τουρκικής σκλαβιάς. Επί 20 χρόνια, περιώδευσε, από την Κων/πόλη ως τας Ιωνίους νήσους και από τα Δωδεκάνησα μέχρι τα Τύρανα. Περισσές τις οποίες απειλούσε όχι μόνο ο εξισλασμός, αλλά και η Πατική προπάγαντα, με μοναδικό σκοπό να εδραιώσει με τα κηρύγματά του τις ψυχές των Ελλήνων την πίστη προς την Ορθοδοξία και την Πατρίδα.

Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός ή ιωαπόστολος

Ο Ναός της Μονής Αγίας Τριάδας - Φανερωμένης

Περιέγραψα γενικά τα παραπόνω, για να καταλήξω σ' ένα τοπικό θέμα: Την επίσκεψη του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού στις Παπαδάτες Πρέβεζας.

Οι Παπάδετες βρίσκονται στην ανατολική πλευρά του λεκανοπεδίου μεγάλης «Λάκκας Σουλίου» και σε απόσταση 49 χιλ. από την Πρέβεζα.

Είναι χτισμένη στη δυτική πλαγιά της βουνοσειράς Ολύταικας, σε ύψος 450 μέτρα, πάνω σε αρχαία ερείπια και σε μια οργιαστική βλάστηση που την ζωντανεύουν άπειρα γάργαρα νερά. Τα 500 σπίτια αραιά το ένα από το άλλο ανέμεσα σε παραδεισένιους καπνούς με οπωροφόρα δέντρα.

Γύρω στις λοφοκαρφές, δώδεκα γραφικά Εκκλησάκια, περιβάλλουν όλη την περιοχή. Ενώ ο μεγάλος ελαιώνας

είναι μοι ακράτητη πλημμύρα που γεμίζει κάθε λοφοσειρά και κοιλάδα με το α-σημένιο χρώμα.

Κάτω στα πόδια της, ο μικρός κάμπος απλώνεται σαν ένα τεράστιο πολύχρωμα χαλί, που χωρίζεται από την φιδίσια γραμμή του ξεροποτάρου. Πάνω στην βουνοπλαγιά, δάση ατέλειωτα, που συνθέτουν μια αρμονική εικόνα της βουνοήσιας ομορφιάς.

Και πάνω απ' όλα υψώνεται το πανέμορφο βουνό «κρεμαστό» ανάμεσα στο γαλάζιο τ' ουρανού και στον πράσινο απέραντο ελαιώνα....

Βορείως και νοτίως αυτών, έχει δύο πάνεμαρφες συνοικίες: Την Γαλήνη και τους Αγίους Αποστόλους, δμοις σχεδόν, που αντικρύζουν τον ίδιο συν-νεφιασμένο ή ηλιόλουστο Ουρανό.

Κεντρική της πλατεία είναι η αγορά, στην οποία τα Παντοπωλεία και Αυτοκίνητα. Η πλατεία είναι ευρύχωρη τομεντοστρωμένη, σκεπάζεται από μεγάλα πλατάνια, μοιάζει σαν ένας φυσικός έβαστος απ' όπου έχει κανείς μιάν ανοιχτή θέα!...

Στην νοτιοδυτική πλευρά της το μαρμάρινο Μνημείο των Ηρώων, το Κοινωνικό γραφείο και το αγροτικό λατρείο. Στα βόρεια δυτικά, το ωραίο Καμπαναρί και η ιστορική Εκκλησία της Μονής Αγίας Τριάδας - Φανερωμένης, που στολίζεται με αξέλογα ανάγλυφα ξυλόγλυπτα, βυζαντινές τοιχογραφίες και επιγραφές.

Η Εκκλησία της παλλάς Μονής, είναι από τα λίγα δείγματα αρχιτεκτονικής μεταβυζαντινής εποχής της περιοχής Πρέβεζας. Χτίσθηκε από τρία οράματα της Πελαγίας Μοναχής κορίτσια του Παπαϊωννου Σπ. Κάλια - στα 1743 και ανιογραφήθηκε στα 1807 αλάκαιρη. Και παραμένη ακόμη ένα πραγματικό έργο τέχνης. Με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού, έχει χαρτηρισθεί ιστορικό διατηρητέο Μνημείο!

Απέναντι το Νηπιοτροφείο και πιο πάνω στο γραφικό λόφο το διόροφο Δημοτικό Σχολείο. Πάνω απ' την Πλατεία σε 50 μέτρα είναι το Βυζαντινό Ναΐδριο του Αγίου Κοσμά και η θέση στην οποία το 1778 επέρασε και εκήρυξε τον λόγο του Θεού και ίδρυσε Σχολείο στις Παπαδέτες.

Πράγματι Επισκέφθηκε ο Άγιος κοσμάς ο Αιτωλός τις Παπαδέτες της Πρέβεζας... Βλέπε: (Φαν. Μιχαλόπουλος «Κοσμάς ο Αιτωλός», Αθήνα 1940 σελ. 111), Δημ. Σαλαμαγκά «Ο γνω-

Στο σπίτι αυτό φιλοξενήθηκε για τρεις μέρες ο πάτερ Κοσμάς

στός Καλόγριας Κοσμάς, Αθήνα 1952 σελ. 22», και Αρχιμ. Σ. Παπακυριάκου «Συμβολή εις τον βίον Κοσμά του Αιτωλού, Αθήνα 1955 σελ. 49» κι άλλοι ιστορικοί.

Κατά τον 'Α Κώδικα της Μονής Αγίας Τριάδας - Φανερωμένης, ο Πάτερ Κοσμάς με την συνοδεία του έφθασε στις Παπαδέτες ένα Σαβατοκύριακο. Τον υποδέχονται οι πέντε τότε Ιερείς, ο Πρέδρος Απόστολος Μπατσούλης και οι κάτοικοι με συγκίνηση, ενώ η καμπάνα χτυπούσε συνέχεια... χαρμόσυνα.

Κατά κουρασμένος από την οδοιπορία είχε ανάγκη από λίγη ανάπausη. Και το σπίτι του παπα - Ιωάννου Σπ. Κάλια - προπάπου μου - ανοίγει την πόρτα διάπλατα και τον υποδέχονται μαζί με την οκταμελή Οικογένεια του.

Τα σπίτι αυτό, όπου ο Πάτερ - Κοσμάς και οι συνοδοί του κατέλυσαν, κατεδαφίσθη το 1961 από το τρισέγγονό του Γεώργιο Ιωάνν. Κόλια και στη θέση αυτή... χτίσθηκε καινούργιο.

Την ιστορική εκείνη μέρα, η καρπάνα συνέχεια καλούσε τους πιστούς. Οι εργαζόμενοι κάτοικοι άφησαν την δουλειά στα χωράφια και τα ζώα στο ύπαιθρο κι έτρεχαν σαν τα διψασμένα ελάφια «Επί τας πηγάς των ιδάτων» για να δαύνε τον πάτερ - Κοσμά, να παρακολουθήσουν την διδαχή του και να ζητήσουν την... Ευλογίας του!

Εν τω μεταξύ, ενώ ο πάτερ - Κοσμάς ανεπαύετο για λίγο μέσα στα σπίτι, έζω η συνοδεία των Ιερέων στην νοτιοανατολική πλευρά του κήπου τοποθετούν δύο μανουάλια των 100 κεριών - που έφερε πάντοτε μαζί του - στερεώνουν, επίσης, κι αφού μοίρασαν σ' ολούς κεριά, καταφθάνει και ο πάτερ - Κοσμάς...

Στη συνέχεια, τότε, άρχισε η ιστορική, εκείνη Εσπερινή Ακολουθία! Η λαμπρά φωτοχυσία και το μοσχοβόλημα του θυμιάματος, τ' οποίο εκαίετο άφθονο, μεταράσσων τους πιστούς, κατόπιν έβγαλαν κατανυκτικά την θεία Παράκληση. Παράλληλα, Ιερείς ετέλεσαν το 'Άγιο Ευχέλαιο και εχρισθήκαν όλοι οι πιστοί. Έπειτα από τάση προπαρασκευής, προσέφερε ο Μέγας Ιεροκύρηκας Κοσμάς την διδασκαλία του!

Και τι δεν είπε... Πως ήταν δυνατόν να μην εντυπωθούν τα λόγια του βαθύτατα στις πονεμένες ψυχές των απλαίκων χωρικών και να μην διασπωθούν μέχρι σήμερα από στόμα σε στόμα;

μα; Οι διδαχές του γράφτηκαν από τους Ιερείς στον 'Α Κώδικα της Μονής Αγίας Τριάδας - Φανερωμένης. Τις διδαχές του αυτές θα δημοσιεύσω εν καιρώ.

Ο πάτερ Κοσμάς με την συνοδεία του, έμεινε στις Παπαδέτες τρεις μέρες αυλλειστουργώντας, διδάσκοντας, εξαμολούγωντας και κοινωνώντας τους κατοίκους και τους πιστούς που είχαν συκεντρωθεί απ' τα περίχωρα της «Λάκκας Σουλίου».

Βλέποντας ο πάτερ - Κοσμάς το Κεφαλοχώρι, που δεν είχε Σχολείο, και αρκετούς κατοίκους να μιλάνε άρβαντικα πολύ συγκινήθηκε. Και για να μην χάσουν την πίστη τους και τον Εθνισμό τους, μάζεψε όλους τους κατοίκους κι' εκεί συζητήσανε τα σχετικά για την ίδρυση του Σχολείου.

Οι κάτοικοι, τότε, μείνανε, όλοι σύμφωνοι. Στη συνέχεια κάνει ο ίδιος γενικό έρανο και συγκεντρώνει 13 χιλ. γρόσια, που απετέλεσαν τον πρώτη πρήμα, της οικοδομής και λειτουργίας του Σχολείου Επίστης με τον έρανο μαζεύτηκαν ασημένια και χρυσά αντικείμενα που εκποιήθηκαν από την πρώτη Σχολική Επιτροπή και συγκεντρώθηκε περίπου ανάλογο ποσό με το προηγούμενο.

Τα υπόλοιπα έξοδα για την αποπεράτωση, τα έδωσε η Μονή Αγίας Τριάδας - Φανερωμένης.

Παράλληλα, κάνει εκλογή των Σχολικών Επιτροπών, κατά γενική έγκριση, και τούτο για να μην συμβούν αργότερα... φιλονίκες.

Τέλος, φεύγοντας ικανοποιημένος από τις Παπαδέτες κατευθύνθηκε

στην Ενετοκρατούμενη Πρέβεζα. Τον ακολουθούν, τότε, ως μαθητές του πλέον, δυο Παπαδιώτες Μοναχοί: ο Διανύσιος Σάρκος και ο Χρήστος Κόλιας - γιος του παπα Ιωάννου, που μαρτύρησε επι Τουρκοκρατίας στα Γιάννινα - όπως θα δούμε γενικά πιο κάτω...

Συγκινημένοι οι κάτοικοι των συνόδευσαν μέχρι έξω από το χωριό, ασπαζόμενοι με σεβασμό το χέρι του, παιρνοντας την τελευταία Ευλογία του...

Από την περιφέρεια της Πρέβεζας έγραψε ο Άγιος Κοσμάς τον Μάρτιο 1779 μια Επιστολή και την στέλνει προς τους κατοίκους Παπαδάτων. Σ' αυτή ανέφερε το κάθε τι, που αποφασίστηκε, για το Σχολείο, Επιτρόπους, βοηθούς και επιστάτες κι έτσι κύρωσε με την υπαγραφή του την ίδρυση και λειτουργία: Ήξερε ποιά επιρροή ασκούσε στους κατοίκους. Η επιστολή, ισοδυναμούσε, με Ιερή Παραγγελία και παρακαταθήκη. Να λοιπόν τι έγραφε:

«Ευγενέστατοι, αγαπητοί μου αδελφοί οι κατοικούντες την χώραν Παπαδάται, σας ασπάζομαι και παρακαλώ τον άγιον Θεόν δια την ψυχικήν και σωματικής σας υγείαν. Εγώ αδελφοί γου, ως δούλος του Θεού ημών, ανάβιος, περιερχόμενος και διδάσκων το κατα δύναμιν τους χριστιανούς, ήλθαν και έδωσαν έχετε Σχολείον, παρακίνησαν τους χριστιανούς και έδωσαν το καταδύναμιν και προαιρέσιν δια το Σχολείον σας εξιδίων πόρων ή κοινώς από την χώραν ή και από βακούφια δια να λάβετε και πάρα θεόν τον μιαθόν σας και τιμήν παρά ανθρώπων.

Είμαι δε και εγώ χρεώστης και παρακαλώ τον Κύριον τον Ευλογούντα τα πάντα να ευλογήσει και την χώραν σας και το Σχολείον και τα παιδιά σας και σας ασκίσει να ζήσετε και έδω καλά και θεάρεστα και να σας βάλει εις τον Παράδεισον να χαίρεσθε και να ευφραίνεσθε, να δοξάζετε την Αγίαν Τριάδα Αμήν.

Έβαλα δε και επίτροπον, με την γνώμην πάντων, τον κυρ. Ιωάννην του Πάνου και επιστάτας και βοηθούς αυτού τον κυρ Δήμου του παπα - Ιωάννου και τον κυρ Στάυρον του Δήμου να κυβερνούν το Σχολείον, καθώς ο κύριος τους φωτίσειν.

αφοθ (1779) Μάρτιος Κοσμάς Ιερομόναχος Ευχέτης σας

Αυτή η Επιστολή εδημοσιεύθηκε πρώτα από τον Μητροπολίτη Άρτας Σεραφείμ Βιζάντιο, στο «Δοκίμιον περί Άρτης και Πρεβέζης, Αθήνα 1880 σελ. 357», Φαν. Μιχαλόπουλας, «Κοσμάς ο Αιτωλός, Αθήνα 1940 σελ. 111», Αρχιμ. τότε, Αγγ. Καντιώτης «Κοσμάς ο Αιτωλός, Βόλος 1950 σελ. 79, και δευτ. έκδοση Αθήνα 1953 σελ. 170» κι άλλοι ιστορικοί...

Το Σχολείο που ίδρυσε ο πάτερ - Κοσμάς - καθώς είδαμε στον Α Κώδικα της Μονής Αγίας Τριάδας - Φανερωμένης - λειτουργησε αρέσως. Προσωρινώς ως ότου χτισθεῖ η Σχολή, χρησιμοποιήθηκε για αίθουσα ένα κελί, το λεγόμενο μέχρι σήμερα «Κρυφό Σχολείο» στη Βρειλιά πτέρυγα της Μονής, και με δάσκαλο τον Εφημέριο Παπα - Ιωάννου Σπ. Κόλια.

Το Σχολείο χτίσθηκε - για την ιστορία του θα εκδόσω βιβλίο προσεχώς

Το Ελληνικό Σχολείο - Σχολαρχείο - που ίδρυσε ο Άγιος Κοσμάς

- στην νοτιοανατολική πλευρά του περιβόλου της Μονής - Φανερωμένης. Ήταν ανώγειο σε σχέδιο ορθογώνιο, πόρτες μικρές και παράθυρα με αιθερένια κάγγελα, για τον φόρο από τους Τούρκους και λειτουργούσε μέχρι την απελευθέρωση σαν Σχολαρχείο.

Ο πρώτος σεισμός το 1928 και ο δεύτερος το 1933 το κατάστρεψε. Μετά την αποπεράτωση και λειτουργία του νεύου Σχολείου, η Σχολική Επιτροπή μετά από 165 χρόνια ζωής, κατέδαφησε αυτό, αλλά μένουν τα θεμέλια, που θυμίζουν το παρελθόν του...

Τον Πάτερ - Κοσμά, τότε, σε κάθε περιοδεία του τον ακολουθούσαν πάνω από 50 Μοναχοί και ιερείς. Ίδρυσε περίπου 200 Ελληνικά - Σχολαρχεία και 2.000 Κοινά - Δημοτικά Σχολεία. Κατασκεύασε 4.000 Κολυμβύθρες και

τις αφέρωσε σε πόλεις και χωριά. Έσπηγε Σταυρούς όπου κήρυττε τον λόγο του Θεού. Οι Εβραίοι, λόγω της αγωνιητικότητάς του, τον κατέδικων περισσότερο από τους Τούρκους, τον διέβαλαν στον Καύρτ Πασά της Βαρείου Ηπείρου, δίνοντας του «πολλά γρόσια» και τον έβγαλε από τη ζωή με μαρτυρικό θάνατο, όπου και ετάφη επιτάποι.

Μετά τον μαρτυρικό θάνατο του Άγιου Κοσμά, οι Μοθητές του διασκορπίσθηκαν. Τότε, οι δύο Παπαδιώτες Μοναχοί: Διανύσιος Σάρκος και Χρήστος Κόλιας επέστρεψαν στη γενετειρά τους. Αυταί σαν αυτόπτες μάρτυρες ιστόρησαν τα γεγονότα, έφτιαξαν μνημόσυνο και η Καμπάνα του χωριού χτίστηκε επί τρεις ημέρες Πένθιμα.

Ο Ιερομόναχος Χρήστος, τότε, μάνος του... περιόδευε τις πόλεις και τα

χωριά της Ηπείρου και πέρα αυτής κήρυγγε το λόγο του Θεού. Σε μια διδαχή στα Γιάννινα, αυνελύθη από ους Τούρκους και αδηγήθηκε στο δικαστήριο μπροστά στου Κατή - Δικαστή.

Ρωτήθηκε για την πίστη του και αμολόγησε του Χριστού την γέννηση, τον θάνατο, την ανάσταση και την οιώνια βασιλεία του! Ρωτήθηκε περί του Μωάμεθ, δεν απάντησε τίποτε. Τον πλησιάζει ο Δικαστής και του λέει: «Καν δεν αρνήθεις την πίστη σου και γίνεις ο παπάς του Μωάμεθ, θας σε βαντώσω». Και ο ιερομονάχος Χρήστος του απάντησε: «Εγώ είμαι Ιερέας και γιός Ιερέως και Ιερέας θα πεθάνω». Τότε, ο δικαστής διέταξε να τον ραβδίσουν και δίκασε αυτόν σε σταυρικό θάνατο.

Ήταν δεκαπενταύγουστος, γιορτή της Κοίμησης της Θεοτόκου, όταν ο Ιερομάρτυρας Χρήστος παραδόθηκε στους δήμους. Αυτοί, όπως μιμηθούν τις σκηνές του Αγίου Πάθους του Χριστού, περιέβαλαν το μέτωπό του με ακάθινο στεφάνι. Στη συνέχεια τον έσυραν στους δρόμους της πόλης και τον αδηγήσαν, τον ιερέα του Υψιστου, στα πλατάνια του Καλού Τζεσμέ, «τόπος Γολγοθάς» τόπος συνηθημένος θανάτωσεων.

Εκεί χωρίς ράσα και μετωμένο τον εποποθέτησαν στο σταυρό. Στη συνέχεια του τρύπησαν με καρφία τα χέρια και τα πόδια του. Μετά υψώθηκε ο Σταυρός, ενώ το αίμα του αθώου ιερομονάχου κυλούσε στο ξύλο του σταυρού και πάτιζε τη γη. Εκείνος προσέχεται για τους δημίους του, ενώ αυτοί του λέγανε να πει στο χριστό, τώρα να τον σώσει. Ένας Τούρκος τότε, με το σπα-

θί, του τρυπάει το πλευρό. Ο ίδιος τούρκος είπει στους παραβριστούμενους τοιγγάνους να λούσουν το σώμα με πίσσα. Ύστερα του βάζουν φωτιά και λαμπάδισε, όπως τα σώματα των χριστιανών τα οποία ο Νέρων μεταχειρίζονταν ως λαμπάδες στους κήπους του στη Ρώμη. Εκείνη την ώρα, η Ηλιόλουστη Αυγουστιάτικη μέρα, ξαφνικά συννέφιασε και μια καταιγίδα βροχής παρέσυρε τη σκόνη του λειψάνου μαζί με το αίμα, που τελικά κατέληξαν στη λίμνη της πόλης.

Το μαρτύριο του ιερομονάχου Χρήστου, περιέγραψε σύντομα ο Πρόξενος τότε, της Γαλλίας στα Γιάννινα Μπουκεβίλ, (Τόμος Δ σελ. 262 - 63) και περισσότερα έγραψε ο Παπαδιώτης μοναχός, Διονύσιος Σάρκος στο 'Α Κωδικά της Μονής Αγίας Τριάδας - Φανερωμένης, από Παπαδάτες. Ο γράφων προσέχως θα εκδόσω πλήρης την βιογραφία του Ιερομάρτυρα χρήστου Ιωαννίνων...

Στις Παπαδάτες οι ευσέβεις χριστιανοί, τότε κάτοικοι, για να θυμούνται το πέρασμα του Πάτερ Κοσμά και τις συμβουλές του, χτίσανε στη Νοτιοανατολική πλευρά του κήπου του ΠαπαΙωάννου Σπ. Κόλια - στη θέση και πάνω στην πέτρα που χρησίμευε για προσωρινό υπαίθριο άμβωνα ο πάτερ - Κοσμάς - χτίσανε προσκυνητάρι, τοποθετήσαν μια εικόνα κι' άναψαν καντήλι. Και τούτο, για ευγνωμοσύνη και να θυμίζει το διάβα τους, στους μεταγενέστερους.

Εκεί ακριβώς οι ευσέβεις Παπαδάτες κατέδαφισαν το Ιστορικό προσκυνητάρι και στη θέση αυτή χτίσανε

Βυζαντινό Ναΐδριο. Την 10 - 5 - 1982 έγινε με εξαιρετική, λαμπρότητα, η Θεμελίωση του Ιερού Ναού προς τιμήν του Αγίου Κοσμά. Από την Ανατολή της ημέρας άρχισε να καλεί η καμπάνα τους καταίκους στο ιστορικό αυτούγεονός.

Εν τω μεταξύ έφθασαν εκεί, οι Εφημέριοι Παπαδάτων: Κων/νος Κολιός, Δημήτριος Ντούλας Χρήστος Κολιός και ο γράφων. Οι Δάσκαλοι Παπαδάτων και των συνοικισμών: Γαλίνης και Αγ. Αποστόλων, μετά των μαθητών και παιδιών του Οικοτροφείου. Ο Πρέδρος και ο Καινοτάρχες και πλήθος ευσέβων κατοίκων της Κωμοπόλεως. Εν συνεχείᾳ ετελέσθη ο Αγιασμός και η κατάθεσης του θεμελίου λίθου.

Στο τέλος της τελετής μίλησε ο γράφων, αναπτύξας το βίο και το έργο του Αγίου Κοσμά. Στη συνέχεια μίλησε ο Πρέδρος της Κωμοπόλεως Αθανάσιος Παπαδημητρίου, πλέξας καταλλήλως το χρονικό της ημέρας. Στα πρόσω-

πα όλων των καταίκων ήταν ζωγραφισμένη η χαρά και η συγκίνηση, γιατί το παλιό διάνειρο των ευσεβών Παπαδιώτων, βλέπουνε μετά από 183 χρόνια να παίρνει άσκα και οστά, χάρις στην οικονομική ενίσχυση εξ αλοκώσιου του έργου της Κοινότητας...

Το βυζαντινό Ναΐδριο σύντομα αποπερατώθηκε! την 24η Αυγούστου του ίδιου Έτους - μνήμη του Αγίου Κοσμά - ήταν έτοιμος για τα εγκάνια. Και είναι ο πρώτος Ιερός Ναός, που χτισθήκε μετά την ανακήριξή του ως επισήμου Αγίου της Ορθοδόξου Εκκλησίας!

Το Βυζαντινό Ναΐδριο του Αγίου Κοσμά:

Το έργο αυτό δεν τιμά μόνο τον Αγίο Κοσμά, αλλά και την Κοινότητα Παπαδάτων της Πρέβεζας. Χάρις στην πρωτοβουλία και την οικονομική «ενίσχυση» της Κοινότητας και την προσφορά των ευσεβών Παπαδιώτων, αλοκωρώθηκε η αποπεράτωση του ιστορικού τούτου έργου...

Τέλος, το πέρασμα, του Αγίου Κοσμά από την Κωμόπολη Παπαδημητρίου έχει αφίσει βαθειά τα ίδια του και έχει επιρέασει βαθειά το θρησκευτικό συναίσθημα των κατοίκων. Τον θεωρούν Προστάτη και Βοηθό Παράλληλα ο Μαρφωτικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Παπαδάτων φέρει το ονόμα του: «Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ!»

Προσβύτερος
Ιωάννης Α. Κόλιας
Εφημέριος
Νικοπόλεως Πρέβεζας

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση-κειμένου και φωτογραφιών - χωρίς άδεια του συγγραφέα.
11

ΝΙΚΟΠΟΛΗ – ΠΡΕΒΕΖΑ

(Οδοιπορικό) 1957 - 1987

Καρής Αντρέας.

Ο ταξιδιώτης που έρχεται από την Άρτα για την Πρέβεζα, περνάει επίσης από την Νικόπολη και το πρώτο αρχαίο κτίσμα - ερείπιο τώρα, που συναντά στο δρόμο του, είναι το αρχαίο Θέατρο.

Όπως τα περισσότερα αρχαία θέατρα βρίσκεται κι αυτό κτισμένο σε μια εξαιρετική όμορφη τοποθεσία, έχοντας θέα τα γαλανά νερά του Αμβρακικού κόλπου.

Στη θέση που άλλοτε ήταν η ορχιστρά, φυτρώνουν τώρα ασφόδελοι και μέσα στους θάμνους, βρίσκουν τώρα καταφύγιο σαύρες και φίδια.

Από ψηλά αντικρύζει τα καταπράσινα υψώματα που κατηφορίζουν προς τη λιμνοθάλασσα. Ένας αρχαίος ιστορικός είχε γράψει πως ο κόλπος ήταν πλούσιος σε ψάρια τόσο πολύ, που έφθανε στο σημείο να τα απεχθάνεται κανείς.

Από τα βοριοδυτικά του θεάτρου διακρίνεται το Στάδιο. Σ' αντιθέση από την συνηθισμένο στην υπόλοιπη Ελλάδα το (περίγραμμα) του Σταδίου αυτού καταλήγει σε κυκλικό σχήμα, για αυτό, το λόγο οι ντόπιοι το ονομάζουν «Καράβι». Εδώ γιορτάζονταν τα «Ακτια», γιορτές τις οποίες είχε καθιερώσει ο Οκταβιανός, μετά τη νίκη του εναντίον του Μάρκου Αντίνιου, στη γνωστή ναυμαχία του Ακτίου το 32 π.Χ.

Την οργάνωση τους την μετάφερε αργότερα από το Ακτίο, εδώ στη Νικόπολη. Ακόμη προς τιμή του θεού Απόλλωνα είχαν καθιερωθεί αθλητικοί αγώ-

νες και αγώνες μουσικής οι οποίοι διεξάγονταν κάθε τέσσερα χρόνια.

Κατά την διάρκεια των «Ακτίων» διαζέγονταν επίσης παραστατικές μάχες, καθώς και η ναυμαχία του Ακτίου παίζονταν σε θεατρική παράσταση.

Στα βόρεια του Σταδίου και ακριβώς απέναντι από το χωριό Σμυρτούλα, βρίσκεται ο λόφος όπου είχαν συγκεντρωθεί τα στρατεύματα του Οκταβιανού πριν από τη μεγάλη μάχη. Μετά τη μάχη απημάδεψε την τοποθεσία όπου βρίσκονταν ο καταυλισμός του με πέτρες, αρίζοντας έτσι το κέντρο της καινούργιας πόλης.

Όπως μας πληροφορεί ο ιστορικός Dio Cassius, ο Οκταβιανός στόλισε την καινούργια πόλη με τρόπαια και αργότερα έχτισε ένα ναό αφιερωμένο στον Ποσειδώνα.

Γυρίζοντας πάλι στον κεντρικό δρόμο αφίνουμε τη διασταύρωση που οδηγεί προς την Ηγουμενίτσα δεξιό μας. Πίσω από τα Ιουστινιανά τείχη στα αριστερά μας βρίσκονται τα θεμέλια της προχριστιανικής Βασιλικής του Αλκισσόνα. Τ' ονομά της το έχει πάρει από τον ομώνυμο επίσκοπο, ο οποίος απ' ότι γνωρίζουμε πέθανε εδώ το 516 μ.Χ.

Λίγο νοτιότερα πιο πέρα από τα τείχη προβάλλει το Μουσείο. Σ' αυτό φυλάγονται σημαντικά ευρήματα από τις ανασκαφές της αρχαίας πόλης. Δίπλα από το Μουσείο βρίσκεται μια άλλη Βασιλική επίσης, η Βασιλική του Δουμέτιου, η οποία είναι γνωστή για τα θα-

μαστά μωσαϊκά που έχει στο έδαφός της.

Οι γεωμετρικές παραστάσεις από τον ζωικό και φυτικό κόσμο είναι σίγουρα από παρόμοιες ρωμαϊκές. Από δύο επιγραφές που έχουν βρεθεί, συμπεριλαμβανούμε ότι η εκκλησία ιδρύθηκε από δύο επιακόπους οι οποίοι είχαν τ' άνομα Δουμέτιος, κατό τα μέσα του βου αιώνα.

Στο ένα από τα μωσαϊκά θαυμάζει τις εικόνες που είναι γύρω από τον Βαλάσσιο κόσμο, όπως σουπιές, γαρνέλες, διάφορα άλλα θαλασσινά, καθώς γλάρους κ.λ.π.

Στην απέναντι πλευρά το μωσαϊκό έχει παραστάσεις, γύρω από το κυνήγι. Η απεικόνηση παρουσιάζει ένα θέαμα, που είναι μάλλον παρμένο από τη μυθολογία.

Συνεχίζοντας προς τα δυτικά και ανέμεσα από τα ερείπια των βυζαντινών τειχών, συναντά το δρόμο που φέρνει στο «μικρό θέατρο». Οι ντόπιοι τ' ονομάζουν «Σκοτεινό».

Απέναντι από τα ρωμαϊκά υδραγωγεία στο οποίο συγκεντρώνονταν τα νερά του Λούρου ποταμού που τροφοδοτούσαν όλη την περιοχή ξεχωρίζουν τα πετρωτικά βουνά.

Προς τα βοριοδυτικά ξεχωρίζουν τα βουνά της Λευκάδας που κλίνουν το σύνολο του πανοράματος, το οποίο στη μεγαλοπρέπειά του είναι σχέδον τέλειο.

Συρνώντας πια στο δρόμο για την Πρέβεζα και με κατεύθυνση προς νότον ο επισκέπτης αντικρύζει ερείπια μικρών, θολωτών κτισμάτων, που μάλλον ήταν αρχαιοί τύμβοι, σκορπισμένα μέσα σε λειβάδια.

Στα λιβάδια αυτά άλλοτε, οι Σαρακατανοί νομάδες έσπειναν τις καλύβες τους τον χειμώνα, όταν κατέβαιναν από τα βουνά εδώ στον κάμπο.

Στο νοτιότερο άκρο της χερσονήσου, φθάνει επιτέλους ο επισκέπτης στην πόλη της ΠΡΕΒΕΖΑΣ με το μικρό αλλά γραφικό λιμάνι της. Μιρωδιά παστού φαριού απλώνεται σ' όλη την περιοχή.

Μικρά, κάποιαπαρα σπίτια απλώνονται στα άκρες των δρόμων και στις επιστημένες αυλές τους και κήπους, θαυμάζεις τα όμορφα, αρωματικά λουλούδια, γαρδένιες, γιασεμιά, γαρύφαλλα κ.α. που απλόχερα σκορπίζουν το όμρα μάς τους, στη γύρω φύση, καθώς επίσης και διάφορα καρποφόρα δέντρα.

Διατυχώς τώρα τελευταία, το εξαισιό αυτό τοπίο, χάνει με γοργό ρυθμό την ομορφιά του, αφού η πρόδοσ και ο μοντερνισμός υπερίσχουσαν του φυσικού κάλλους, χάρη στις νεόκτιστες οικοδομές, οι οποίες δεν ταιριάζουν καθόλου στο απαλό σύνολο.

Κατά την παράδοση, η πόλη βρίσκεται χτισμένη πάνω στα ερείπια μιας άλλης πόλης, της Βερενίκης. Μιας πόλης την οποία είχε ιδρύσι τον Ζαιώνα π.Χ. ο βασιλιάς της Ηπείρου Πύρρος.

Της είχε δώσει το όνομα αυτό τιμώντας μ' αυτό τον τρόπο την πεθερά του, η οποία ήταν σύζυγος του Πτολεμαίου του I, μια σοφή και ενδετη γυναίκα, όπως γράφει ο ιστορικός Πλούταρχος.

Στις αρχές του 1ου αιώνα μ.Χ. είχε κατακτηθεί από τους Αλβανούς και κατά πάσα πιθανότητα το όνομα της το αφέλει σ' αυτούς, αφού πρεβέζη και κατά

παραφθορά πρέβεζα, σημαίνει πέρασμα, από την απέναντι ακτή.

Μετά η πόλη πέρασε κάτω από ενετική κυριαρχία και στη συνέχεια πότε στα χέρια των Τσούκων και πότε των Ενετών, μέχρι το 1797. Με τη συνθήκη του Κάμπο Φόρμιο η πόλη πέρασε στην κυριαρχία των Γάλλων. Ήταν η εποχή που μεσουρανούσε το αστέρι του Ναπολέοντα.

Όμως το 1798 ο Αλή πασάς ο Τεπελενλής, με στρατό από 8.000 άνδρες, σε μια άνιση μάχη που έγινε στη Νικόπολη με αντιπάλους 400 Γάλλους και 1.500 Έλληνες, (Πρεβεζάνοι, Σουλιώτες, νησιώτες, κ.α.) μπήκε στην πόλη την οποία και ρήμαζαν οι Αλβανοί στρατιώτες καίγοντας και λεπλατώντας τα πάντα.

Στον Ελλαδικό χώρο η Πρέβεζα, είχε πριν μερικά χρόνια τη φήμη μιας πόλης ανιαρής.

Ο ποιητής Κώστας Καρυωτάκης, ο ποιητής της σάτυρας και των ελεγείων ήταν εκείνος που άθελά του, διασφίμησε κάπως την πόλη.

Ο Κ. Καρυωτάκης έζησε εδώ στις αρχές του 20ου αιώνα. Στα ποίηματα του καθρεφτίζεται κάθε τι που τον καταπλεξε, όπως ο μικροαστικός τρόπος ζωής της επαρχίας κ.α.

Κάτω από την βαριά αυτή πλήξη που αισθανόταν και από τη ρουτίνα της καθημερινής ζωής, υπόφερε τόσο πολύ, που η ζωή αυτή τον οδήγησε στην αυτοκτονία.

Πώς να το φαντάζονταν όμως ότι, εκείνη η ανιαρή και πληκτική πόλη θα γίνονταν μετά από μερικές δεκαετίες, δίδασμη, χάρη σ' εκείνον πάλι και στις γραφικές ομορφίες της, που προσελκύουν από την άνοιξη κιόλας και τους μήνες του καλοκαιριού, χιλιάδες επισκέπτες έλληνες και ξένους, απολαμβάνον-

τας εδώ τις καλοκαιρινές διακοπές τους, παίρνοντας μαζί τους, φεύγοντας, μια γένουση από ΠΡΕΒΕΖΑ αλιώτικη εκείνης που γνώρησε ο «αείμνητος» Καρυωτάκης.

Λυντένοδιντ, Δ. Γερμανίας.
Οκτώβριος 1987.

«ΝΙΚΟΠΟΛΗ — ΠΡΕΒΕΖΑ»

Υγάρχουν κάποιοι χώροι... Μυδικοί που σου προσφέρουν την αληθινή ειρήνη. Στη Νικόπολη νομίζεις πως κατοικούν θεοί που μιλούν μέσα στο φως και τα αρώματα στη θάλασσα που ντύνεται στο ασημί και στα ερείπια που τα σκεπάζουν τα λουλούδια.

Θαίμα αρμονίας τα χάδια του Αιμβρακιού φθάνουν στα κατάβαθμα της ψυχής σου και μέριες μυστικές φωνές σε ζώνους που έρχονται από τη μακρινή θάλασσα κι ενύονται με τις μελωδίες της άρπας του Ιόνιου στο μακρυνό ταξίδι της γαλήνης!

Στην ΠΡΕΒΕΖΑ η... ομορφιά σμίγει με το φως και τα χρώματα που σιγοτρέμουν στις άκρες των ματιών μας
Παντού λεπταισθήτα σχεδιάσματα από μιρόπλοιουμα λουλούδια!

Στην άκρη της θάλασσας τ' αγριολούλουδα φιλιούνται με το νερό Το φως που κατεβαίνει από τον ουρανό σμίγει με το αρυτίδωτο πέλαγος Κυριεύει από το ηδονικό κάλεσμα της θάλασσας και την ευτυχία που αιωρείται στο άπειρο... κάτιον από τον πρωινό ήλιο στη Μαργαρόνα!

Β' μέρος

Ξέχωρα η αθάνατη Δημοτική μας ποίηση, με την λιτότητα σχεδόν του μύθου, τη λιτότητα των πραγματικών περιστατικών και των εκφραστικών μέσων, με ξεχωριστή διαφάνεια χωρίς υπερβολικά φιλολογικά επιχρίσματα, γνήσια παιδί του θρύλου και της παράδοσης με τις εκπληκτικές στροφές του λυρισμού, απαλλαγμένη απ' την πολλή τεχνική κατασκευή, με τους απλούς στίχους της, που κορυφώνουν τον πρωισμό και τη θυσία, μας παρουσιάζει την πραγματικότητα γυμνή και μπορεί να πει κανείς, πως πλησιάζει το τέλειο μέσα στην απλότητα που καθρεπτίζεται δύλο το μεγαλείο της κι εικονίζει γνήσια, καθαρά το πραγματικό περιστατικό με μια απάντηση ενάργια, που συνεγέρει και συγκαλονίζει τα συνασθήματά μας.

Ο λαός, με τα δικά του πνευματικά μέσα, έξω απ' την ποικιλία και τη σύνθεση του καλλιεργημένου γραφικού λόγου, με τις δικές του δημιουργικές ικανότητες, με τη δικιά του ανθρωπιστική αντίληψη για τη ζωή, με τα δικά του ιδανικά, ξέχειλος από συναισθήματα, που γεννήσει η ακλαβιά, η αρφάνια, η πείνα, η διυτυχία, ο μισερός, η επανάσταση, ο πόλεμος, ο θάνατος κ.α., έπλασε τα Λυρικά του τα Ηρωικά, τα Ελεγειακά του, τα Ειδυλλιακά, τα Σατιρικά, όλα όμορφα κι απλά, όλα βγαλμένα απ' την άχρονη αστέρευτη διάθεσή του, κι αφού τα πλαστεί ο ίδιος, τα κράτησε για δικό του λογαριασμό.

ΣΟΥΛΙ - ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ - ΖΑΛΟΓΓΟ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Σπύρου Ντούσια σ. διασκάλου

Τα Δημοτικά μας, πηγαία αυθόρυμτα, καθρεφτίζοντας την αλήθεια που ενυπάρχει αφθονη στις εκδηλώσεις της λαϊκής φημής μπορεί να μην εντάσσονται σε τεχνική, μπορεί όμως να παρουσιάζουν τους νόμους του μέτρου, ν' αυταιρετούν κάποτε, όπως τα μεγάλα ταλέντα, αλλά έχουν μέσα τους τη δύναμη να στέκονται πολύ ψηλά ως εκεί που να μην τα φτάνουν ποτέ συνηθισμένες ποιητικές επιρέλειες.

Έτσι γενικά, η Δ. ποίηση μαζί με την επώνυμη, ακολουθώντας τα πολεμικά γεγονότα και με τη δύναμη της προσφοράς τραγούδησαν την παλλικαριά των σγωνιστών της λευτεριάς, για να μη βασιλέψει ποτέ ο ήλιος της δόξας, όσο υπάρχουν άνθρωποι στον πλανήτη, αλλά να φωτίζει πάντα μαζί μ' όλα τα ένδοξα ανόματα της Ελληνικής Πατρίδας και το λαμπρό ανόματα «ΣΟΥΛΙ» χαραγμένα τώρα στη μετώπη της αιωνιότητας και με τους στίχους τους παράδοσαν και παραδίνουν από πατέρα σε παιδί, από παιδί σ' εγγόνι κι από γενιά σε γενιά το τραγούδι, το έπος, την παλλικαριά και τις αποκοτίες των ΣΟΥΛΙΩΝ.

Ο Φιλέλληνος FAYRIEL γράφει:
«Αι περιπέτειαι, τα κατορθώματα, αι ανδραγάθαι και ατυχίαι των ΣΟΥΛΙΩΝ, ομοιάζουν με παλαιούς πρωκούς μύθους.»

Απ' τη Συλλογή το Νικ. Γ. Πολίτη
«ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ» σελ. 11
(1804, με την αρθογραφία του.)
ΤΗΣ ΛΕΝΩΣ ΤΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

Όλες οι καπετάνισσες από το Κακοσούλι
δίλαις τους Ἀρτα πέρασσαν στα Γιάννινα
τοις πάνε.

Σκλαβώθηκαν οι φυρφαῖς, οικλαβώθη-
καν οι μαύραις
Κι η Λένω δεν επέρασε, δεν την επήραν
οικλάβα

Μαν πήρε δίπλα τα βουνά δίπλα τα κορ-
φοβούνια.
Σέρνει τουφέκι σισανέ κι εγγλέζικα κουμ-
πούρια
έχει καὶ τη μεσούλα της σπαθί μαλαμα-
τένιο.

Πέντε τούρκοι την κυνηγούν, καὶ πέντε γενιτσάροι,
γυρίζει η Λένη καὶ τους λέει, γυρίζει καὶ
τους κρένει:

— Τούρκοι μου μην παιδεύεστε, μην χά-
νεται τον κόπο,
εγώ μαι λέν' του Μπότσαρη καὶ αδερφή¹
του Μάρκου,
σέρνω ντουφέκι ντιμιακι, πιστόλες αση-
μένιες
και ζωντανή δεν πάνομαι εις των τουρ-
κών τα χέρια.

— Κόρη, για ρίζε τάρρατα γλύτωσε τη
ζωή σου.

— Τι λέτε μωρ' πολιότουρκοι καὶ σεις πο-
λιοζαγόρια.

— Εγώ είμαι η Λένω Μπότσαρη, η αδερ-
φή του Γιάννη

και ζωντανή δεν πάνομαι εις των τουρ-
κών τα χέρια.

Το ίδιο Δημοτικό από το βιβλίο του «ΙΝ-
ΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΟΝ ΜΕΛΕ-
ΤΩΝ» με τον τίτλο «ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΔΗ-
ΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ» 1000 - 1958
Ιεισαγωγή - σχόλια - επιμέλεια ΑΘΑΝ.
Χ. ΓΙΑΓΚΑ) παρένο από εργασίες του

Γ. Χασιώτου, — 102, 191 με τίτλο:
αρ. 35. ΕΛΕΝΗ ΜΠΟΤΣΑΡΗ
(1804) σελ. 60.

Όλες οι καπετάνισσες κι όλες οι μαυρο-
μάτες
όλες εσκλαβώθηκαν καὶ τις επήραν
οικλάβες.

κι αυτή η Λένω του Μπότσαρη, αυτή η
μαυρομάτα,
αυτή δεν εσκλαβώθηκε, δεν την επήραν
οικλάβα.

Πέντε τούρκοι την κυνηγούν, καὶ πέντε
γενιτσάροι,
γυρίζει η Λένη καὶ τους λέει, γυρίζει καὶ
τους κρένει:

— Τούρκοι μου μην παιδεύεστε, μην χά-
νεται τον κόπο,
εγώ μαι λέν' του Μπότσαρη καὶ αδερφή¹
του Μάρκου,

σέρνω ντουφέκι ντιμιακι, πιστόλες αση-
μένιες
και ζωντανή δεν πάνομαι εις των τουρ-
κών τα χέρια.

Έχουμε πολλές παραλλαγές στο
τραγούδι της «ΛΕΝΩΣ ΤΟΥ ΜΠΟΤΣΑ-
ΡΗ» όπως και σε πολλά Δημοτικά τρα-
γούδια και στους στίχους και στα ονό-
ματα των σχέσεων ανάμεσα στους ήρω-
ες τους.

— Ο Ν. Πολίτης στο πρώτο που αναφέ-
ρω στο στίχο 13 γράφει πως η ΛΕΝΩ εί-
ναι αδερφή του Γιάννη. Ήταν 15 χρό-
νων (υποσ.), κοπέλα του Κίτσου Μπό-
τσαρη απ' τον πρώτο του γάμο. Πολέ-
μαγε με τον αδερφό της το Γιάννη κι δι-
ταν αυτός ακοτώθηκε, πήγε κοντά στο
βέιο της Νίκζα κοντά στον Αχελώο. Εκεί

κυκλώθηκε απ' τους Τούρκους και για
να μην πιαστεί, έπεσε στο ποτάμι και
πνίγηκε.

Ο Γ. Χασιώτης στο δεύτερο (χαρ. 102, 191 αριθμ. 35 στα «ΗΠ. Δ. Τρι»
και στο στίχο 8 την αναφέρει σαν αδερ-
φή του Μάρκου. Ο ίδιος (χαρ. VI 191 α-
ριθ. 146 στα «ΗΠ. Δ. Τρι» στο στίχο 7
την αναφέρει στα αδερφή του Νότη
που φαίνεται πως ακοτώθηκε μαζί μ' άλ-
λες Σουλιώτισσες στη μονή του Σέλ-
ταου τον Απρίλη του 1804 γιατί από
τότε χάνονται τα ίχνη της Ισημ. Ο Π. Α-
ραβαντινός (Αρ. 60, σελ. 52) από που
το 1860 άρχισε με ξεχωριστή φροντίδα
να μαζεύει όλα τα Δημοτικά του Ηπει-
ρωτικού χώρου στο με αριθμ. 147 (ΗΠ.
Δ. ΤΡ), την αναφέρει κι αυτός σαν α-
δερφή του Νότη. Το Δημοτικό αυτό το
γράφω, γιατί εχει και την πιο μεγάλη
πραλλαγή.

ΤΗΣ ΛΕΝΗΣ

Τόπους πολλούς εγύρισα Φραγκίες και
Φραγκονήσια,

είδα Ρωμιές και Τούρκικασσες, Φράγκες
και Φραγκοπούλες,

και δεν είδ' άλλη πουθενά φρόνιμη κι αν-
δρειωμένη,

σαν 'κείνη τη Σουλιώτισσα την αδερφή¹
του Νότη.

Σέρνει πιστόλες και σπαθί, ντουφέκι κα-
ριοφλί,

και μοναχή της έτρεχε να πάει να βρει το
Νότη.

Τρεις Τούρκοι την εσταύρωσαν και θέ-
λουν να την πιδασουν.

— Γυναίκα, ρίζε τ' άρματα να γλύσαις τη
ζωή σου.

— Τι λε, τι λες, πολιότουρκε, τι λες πο-
λιοσβανίτη;

Εγώ είμαι κάρη ανύπαντρη, του Μπό-
τσαρη τη Λένη

και σαν τραβάει τα σπαθί τους τρεις τους
πελεκάει.

Απ' τη Συλλογή Δημ. τραγουδιών
(Ν. Πολίτη) και το Δημοτικό της «ΔΕ-
ΣΠΩΣ» γυναικας του Γιωργάκη Μπό-
τσαρη, που κάηκε με νύφες, και μ' εγγόνια
στον Πύργο του Δημουλά στο χωρίο Ρι-
νιάσσα της Πρέβεζας στις 25. 12. 1803,
για να μην πιαστούν ζωντανές απ' τους
Τούρκους.

Η τοποθεσία αυτή λέγεται σήμερα
«ΣΤΙΣ ΚΑΜΜΕΝΕΣ».

«ΤΗΣ ΔΕΣΠΩΣ»

Αχός βαρύς ακούγεται, πολλά ντουφέκια
πέφτουν.

Μήνα σε γάμο ρίχνονται μήνα σε χαρο-
κόπι,

Ουδέ σε γάμο ρίχνονται ουδέ σε χαρο-
κόπι,
η Δέσπω κάνει πόλεμο με νύφες και μ'
αγγόνια.

Αρβανιτιά την πλάκωσε στου Δημουλά
τον Πύργο.

«Γιώργανια, ρίζε τάρρατα δεν είν' εδώ
το Σούλι.

Εδώ είσοι ακλάβα του Πασά, ακλάβα των
Αρβανίτων.

— Το Σούλι κι αν προσκύνησε κι αν
Τούρκεψε η Κλιφά,
η Δέσπω αφέντες λιάπηδες δεν έκαμε,
δεν κάνει.

Δαική 'στο χέρι νάπαξε, κόρας και νύφας
κράζει.

«Σκλάβαις τουρκών μη ζήσουμε, παιδά μ' μαζί μου ελάτε». και τα φυσέκια ανάφανε, κι όλοι φωτό γενήκαν.

ΤΟ ΠΕΣΙΜΟ ΤΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ

'Ένα πουλάκι ξέβγαινε από το Κακοσούλι

Παρηγώτες τα ρωτήσανε, Παρηγώτες, το ρωτώνε:

— Πουλάκι, πούθεν έρχεσαι; πουλί μου πού πηγαίνεις;

— Από το Σούλι έρχομαι και στη Φραγκιάνη πηγαίνω.

— Πουλάκι, πες μας τίποτε, κάνα καλό μαντάτο.

— Αχ! τι μαντάτα να σας πω τι να σας μολογήω:

Πήραν το Σούλι, πήρανε κι αυτόν τον Αβαρίκον,

πήραν την Κιάφα την κακήν επήραν και το Κουγκι,

κι έκαψαν ταν καλόγερον με τέσσερις νομάτους.

Απ' το βιβλίο του Δημ. Τ. Νότη Μπότσαρη «ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ» Τ.Ε 6. 24.

«Έτερον άλβανικόν, δην χαρακτηριστικώς άνοφέρεται τό «ΤΑΝ ή ΕΠΙ ΤΑΣ» άλβανιστι:

Και έτερον άλβανικόν τραγούδι γιό το Σούλι:

Στο Δέλβινο της Βορείου Ήπειρου τραγουδοῦν:

ΣΟΥΛΙΩΤΙΚΟ

(1792) Ν. Πολίτη «Δ. ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ»

6.7.

Τρια μπαΐράκια φαίνονται από κάτω από το Σούλι,

Τόνα 'ναι του Μουχτάρ Πασά, τάλλο του Συλιχτράρη,

Το τρίτο το καλύτερο είναι του Μητσοπόνου.

Μια παπαδιά τ' αγγάντεψε από ψηλή ραχούλα.

— «Πούστε του Λάμπρου τα παιδιά, πούστε οι Μπότσαραιοι;

Αρβανιτά μας πλάκωσε βέλει να μας σκλαβώσει.

Ας έρθουν οι παληότουρκοι, τίποτε δε μας κάνουν.

Ας έρθουν πάλεμο να ιδούν και Σουλιώτων τουφέκια,

να μάθουν Λάμπρου το σπαθί, Μπότσαρη το ντουφέκι, τ' άρματα των Σουλιώτων, της ξακουσμένης Χάιδως»

Κι ο Κουτσουνίκας φώναξε από το μετέριζι:

— «Παιδιά σταθήτε στέρεα, σταθήτε αντρειωμένα, γιατί' έρχεται ο Μουχτάρ πασάς, με δώδεκα χιλιάδες»

Ο πόλεμος ορχίνησε κι άναψαν τα τουφέκια.
Τον Ζέρβα και το Μπότσαρη, εφώναξε ο Τζαβέλλας:

— «Παιδιά μ' ήρθ' ώρα του σπαθιού κι ας πάψει το τουφέκι»,
Κι όλοι έπιασαν και σπάσαν τις θήκες των σπαθιών τους,

τους Τούρκους βάνουνε μπροστά τους βάνουν σαν κριάρια.

Άλλοι έφευγαν κι άλλοι έλεγον: «πασά μου αναθεμάσει!

Μέγα κακό μας έφερες τούτο το καλοκαίρι,
εχάλασες τόση Τουρκιά, σπάζες κι Αρβανίτες.

Δεν είναι εδώ το Χόρμοβο, δεν είν' η Λαμποβίτσα, εδώ είν' το Σούλι το Κακό το Σούλι το κακό, εδώ είν' το Κακοσούλι που πολεμάει η Τζαβέλαινα σαν άξιο παλικάρι».

Κι ο Μπότσαρης εφώναξε με το σπαθί στα χέρι:

«Έλα πασά, τι κάκιωσες και φεύγεις με μενζίλι;

Γύριστ' εδώ στον τόπο μας, στην έρημη την Κιάφα, εδώ να στήσεις το θρανί, να γίνεις και σουλτάνος».

ΤΗΣ ΤΖΑΒΕΛΑΙΝΑΣ (1892)

«Ηπειρωτικά Δ. Τραγούδια 1000 - 1958 Ινστιτούτο Ηπειρωτικών μελετών, εισαγωγή επιμέλεια, ΑΘ. Χ. ΓΙΑΓΚΑ 6. 133]

Κοπέλλες, απ' τα Γιάννινα νυφάδες απ' το Σούλι

τα μαύρα να φαρέσετε στα μαύρα να ντυθήτε.

Το Σούλι θα χαρατσώθει, χαράτσαι θα πληρώσει.

Τζαβέλαινα σαν τάκουσε βαριά της κακοφάνει.

Παιρνει και ζώνει το σπαθί και βάνει το ντουφέκι.

Παιρνει μαλύβια στην ποδιά, στερνάρια στο ζωνάρι,

και κάνει δίπλα τα βουνά δίπλα τα κορφοβούνια.

— Άστε, παιδιά Σουλιώτικα, παιδιά Σουλιώτοπαιδιά.

Τρια μπαΐράκια στήσανε στου Αγι - Ελιά τη ράχη,

τόνα είναι του Μουχτάρ - πασά τ' άλλο του Σελεχτράρη, το τρίτο το καλύτερο ήταν του Μητσοπόνου.

Κατά το Σούλι πήγαιναν, κατά το Βουργαρέλι, στα δόντια σέρνουν ν τα σπαθί, στα χέρια τα τουφέκια

Μια παπαδιά τους χαύγιαζε, μια παπαδιά τους λέει:

— Που πας μωρέ Μουχτάρ πασά και συ μπρέ Σελεχτράρη;

Εδώ δεν είναι Χόρμοβο να κάψεις να σκοτώσεις.

Εδώ είν' το Σούλι το κακό κι αντρέια παλληκάρια.

Σέρνουν φυσέκια στην ποδιά και πέτρες στο μαντήλι,

που πολεμάνε μωρά παδιά, γυναίκες σαν τους αντρες.

Πλω μωρέ Μουχτάρ - Πασά και συ μπρέ Σελεχτράρη, μη χάστε τα κεφάλια σας κι άλλο το στράτευμά σας.

Κι ο πόλεμος αρχίνεις.

(FAYRIEL) 26. ΣΟΥΛΙΩΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ (1792 - 1803)

Ένα πουλάκι κάθονταν απάνω στο γέφυρι.

Μοιρολογούσε κι έλεγε, τ' Αλή - Πασά του λέγει:

— Δεν είν' εδώ τα Γιάννινα να φτιάσεις συντριβάνια

Μον' είν' εδώ η Πρέβεζα να φτιάσεις συντριβάνιο.

Δεν είν' το Σούλι ξακουστό, το Σούλι ξακουσμένο.

που πολεμούν μικρό παιδί, γυναίκες και κορίτσια.

Που πολεμεῖ η Τζαβέλαινα με το σπαθί
στο χέρι,
με το παιδί στην αγκαλιά, με το τουφέκι
στ' άλλο,
με φυσέκια στην ποδιά, τα βόλια με τις
ζάρες.
Στο βιβλίο «ΗΠ Δ.ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ» 6. 55
βρίσκομε και τα με αριθ. 27, 28, 29,
30, 31, και 32, που αναφέρονται στην

πολεμική εποποίia των Σουλιωτών απ' το 1792 - 1803, κι όλα στους πολέμους κατά του Αλή - Πασά.

Στον σου αρματώνονται Θριαμβευτικά και δούλοι:

Εσύ 'σαι σωστά ελεύθερος, γιατ' είσαι
από το Σούλιν

Ο Πρεβεζιάνος φίλος μας Διονύσης
Φιανουλάτος μας έδωσε το παρακάτω
ποίημα, που αναφέρεται στους πολέμους των Σουλιωτών, γραμμένο στην
Ελληνική και Γερμανική γλώσσα:

Απ' το βιβλίο του Δημ. Τ. Νότη Μπότσαρη
«ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ» Τ.Ε. σ. 24

Τραγούδι: άλβανοφώνων Βορειογειτωρωτῶν :

Sultani dergoi nje karte
te ngrihen gjithë Shkodranet,
Mirditet edhe Matjanet,
Dibranet e Shkupianet
Edhe Pashai e kendoi.
Shqiperise ja deftoi
U betuan ude besë
qe te hidhen Moresë.
te shkojmë nga Karpeneshi
Digjuan Moraite,
Shkret i lanë zhtepitë.
Kur u hodhën ude Kompoti
dëgjoi Marko Suloti,
e thirri Tush Bajraktare,
qe ekish né asqer te parë.
Erdhën Mathos ei thanë:
«Njëzet mijë gjithë janë
E thirri Tushen mbë nj'anë.
— Trimt tanë sa janë?
— Treqind vet kapetanë
— Vërtetë nuk jemi shumë
ju te hidhj ar'mbanë,
se u do te vrashë Pashanë,
te dergonjë ethe Sultani,
ç'është Marko kapetani.
Marko Boçari Suloti,
Dhruku e Lepenjeti.

'Ο Σουλτάνος ήστειλε προσταγή
τὰ σηκωθοῦν δλοι οι Σκοδράτοι,
Οι Μυρδίτες κι οι Ματιάνοι,
Οι Νεμπράνοι κι οι Σκοτιάνοι.
'Ο Πασιάς τή διάβασε,
τήν έδειξε στήν 'Αρβανίτια.
'Ογκιστήκαν στήν πλάτη τους,
τὰ ρεχτοῦν τής 'Ελλάδος,
τὰ περάσουν άπο τὸ Καρπενήσι.
Τό μάθων οι 'Ελλητες,
δημιουργοί ήρημα τὰ σπίτια τους.
'Όταν ωργήκαν στὸ Κομπότι,
δικουρεῖ ὁ Μάρκο Σουλιώτης,
φύναε τὸ σημαωφόρο Τούσι,
ποὺ τὸν είχε πρωτοπαλλήκαρο.
'Ηθηκαν κι είπαν τοῦ Μάρκου :
«Εἴναιστι χλιάδες είναι δλοι τους»
Πήρε τὸν Τούσι κατά μέρος.
— Τὰ παλληκάρα μας πόσα είναι ;
— Τοσανδών, άλλα καπιταναίοι.
— Άλιθεα, δέν είμαστε πολλοί,
Ορμήστε ἀν' τὰ γέφων μέρη,
γιατὶ ἔρω θὰ σκοτώσω τὸν Πασιά,
τὰ μάθη κι ὁ Σουλτάνος,
τί ήταν ὁ Καπετάν Μάρκος,
ὁ Μάρκο-Μπότσαρη Σουλιώτης
ὁ Δράκος κι' ὁ Λεπενιώτης!

"Επερον άλβανικόν, δπου χαρακτηριστικῶς ἀναφέρεται
τὸ «ΤΑΝ ἡ ΕΠΙ ΤΑΣ» ἀλβανοτι :

Ish ujë burrë, trim i ri,
i zeshkë mustaqezi
po rri me malenkonji.
Marko Boçari qe ky!
nga trimat etij vësktroi,
rrëmbeu karafil'e shkoi.
Tha : «Ndô tê vdes, ndô tê rroj
Shoqët e tij i numnroi
treqint vetë plot imbloj
U thot : «O shok o! asllanë,
mos e gëzojshi dynjanë
si raja ndë turkollarë
Sonte l'u biem pranë
se kam : stan a pi tanë»
Allah, Allah, o Turqi,
atë natë ç'hoqe ti?
Atë natë n'eresi.
shkoji Markua si mbret
Pashanë kérkon e s' flet,
Nje arap me karabinë
u ul i e shkroi synë
Goditi bajrakn e mirë
Marko Boçarë, shahinë!
— Briti, shokë, shqipetarë,
Biru qënet se më oranë
Mermeni sa jam i gjalle.

Më muar' plumbi ndë ballët!
U nzi jeta, u bë bujë,
Terë trimatë ç'u ngulë,
e bën që dolli ujë.
Djemt e Sulit me vulë

"Ήταν ένας άντρας, νέο παλληράρη,
μελαχρονίδης και μαυρομόστακος.
Καβάταν μελαγχολικός.
Άντος ήταν ὁ Μάρκο Μπότσαρης!
'Αγνάντεψε τὰ παλληκάρια του,
δράκες τὸ καρυορίλι και διάβρια.
Ελε : «Η θά ζήσω ή θά πεθάνω.
Μέτρησε τοὺς συντρόφους του
Τρακάσων τομάτους διάλεξε.
Ελε : «Συντρόφια λιοντάρια μου
τὰ μὴ χρήγητε τὸ στοιχιά,
σὰ φριγάδες στοὺς τουρκαλλάδες,
ἀπόφε θὰ τοὺς περάσωμε ἀπὸ κοντά,
γιατὶ τὸ χει η ΤΑΝ ἡ ΕΠΙ ΤΑΣ»
'Άλλαχ, 'Άλλαχ, ὁ Τονικά!
Τί τράβηξε τὴ νύχτα αὐτή.
Αὐτή τὴ νύχτα, τὴ σκοτεινή.
Διαβήρη ὁ Μάρκος σὰ Βασιλῆς,
τὸν πατιὰ γιαγένει και δέν μιλεῖ.
"Έτας 'Αρβανίτης μὲ τὴν καραράνια,
γονάτισε και σημάδεψε.
Βάρεσε τὸ διαλεγτὸ μπαϊράκι
τὸ Μάρκο Μπότσαρη, τὸ σαΐνι.
— Σκοτωθήσει, σύντροφοι, 'Αρβανίτες
— Βαράτε τὰ σκυλιά γιατὶ μὲ σκο-
τώσατε.

Πάρτε μὲ δυο είμαι ζωτανός.
— Μὲ πήρε τὸ βόλι στὸ μέταπο.
Μαύρωσε ὁ κίσαρος, ζήνε σκοτάδι.
"Όλα τὰ παλληράρια στελώσαντα τὸ
πόδι τους
τόσο ποὺ ή γῆ ίθηγαλε νερό.
Τὰ παλληκάρια τοῦ Σουλιοῦ μὲ
βούλα

shahinē mbē dor'e prunē,
 ma ndē Misollongj e shpunē.
 E shpunē ndē Misollongj
 ta shērojnē, po s'shpētoi
 Misollongji u helmuā
 e derdhī lotē si krua.
 Misollongj i ndaj tē thonē
 — Ku eke Marko Suliotē

O Janine pse ke zī;
 ku je o vezir Ali;
 njē shejtan, njē qēn i zī
 ndē nam te shkoi dhe ty
 preu dyset kollēshī
 Ky qe Marko Boçari
 Nēm-past! Si arri
 hidhet pēr mbi ordhi

Kai étterou álþxnikin traxouði γιά τὸ Σούλι :

Bie borē e bie shi
 u nxi jeta shumē u nxi
 Ngrijnē krye nē Greqi.
 Ferman ndē gjithē Tariq
 Tundu e Mehmet Ali!
 mbloje detin gjemi!
 Zere qajiré si mi.
 Lesho Arapin e zī,
 te vejē ngjer nē Frengji.
 Pritl e prite o Rumeli!
 Nizam Šozi Šozi
 Hallidup, Gegē e Tuskeri.

Shkodranē Pasha tē vjen mbi. 'O Σκόντρα Πασιάς ἔρχεται κατ'
 Dilē tē shohce Shkodran Pashanē—Byris rā idjē tō Σκόντρα Πασιά,

Tō σαίνι στά χέρια τῶν ἑφεραν,
 Στά Μεσολόγγι τὸν πῆγαν.
 Tō πῆγαν στὸ Μεσολόγγι
 νὰ τὸν γιάνουν, μὰ δὲ γλύτωσε.
 Tō Μεσολόγγι φαρμακώθηκε,
 "Εχνες βρόνη τὰ δάκρυα.
 Γ' αὐτό, Μεσολόγγι, σὲ φωτοῦνε :
 — Tō Mârku Σουλιώτη ποῦ τὸν
 ἔγεις ;

Giánnina γιατί πενθεῖτε;
 Ποῦ 'σαι, ὁ Βεζέρος 'Αλή;
 Ένιας διάβολος, ένα μαύρο σκούλι
 στὴ φήμη σὲ ξεπέρασε,
 έκοψε σαράντα κολτεζήδες,
 Λέτος ήταν δ' Μάρκο Μπότσαρης!
 Κατάρα νά 'χη! Σὰ λιοντάρι
 ρόχεται πάνω στὸ δρόμο.

me njézet mijé asllané
 Ndē Karbenesh ou bajraknē,
 Karaul mbē odo anē,
 Pashai me Mirjallajnē
 Ndē çadere mbrénda vanē.
 U mbloodhne bejnē divanē
 «Inshallah! te gjithë thanē
 Pér ndē Misollongji e kanē
 Forra palla e ja taganē
 tē nderojnē Sulltanē
 e tē shkelin rajanē.
 Misollongji e dégjon.
 Vuri vajet e vajton.
 Duajé ndihme e ndihme s'gjene
 Kapetanét kérkon
 Zuri renkē e rékon
 Shqiptaret vëzhtron.
 Ishin mbrenda Shqiptarē,
 Shahina trimia pa anē.
 Nga Suli u ngrén e vanē
 me dysek e ja taganē.

μὲ εἰκοσι χιλιάδες λιοντάρια.
 Στὸ Καρπενήσι έστησε τὸ μπαΐράκι.
 Καραούλι σὲ κάθε μεριά
 'Ο πισᾶς μὲ τὸν μιρσαλά¹
 στὰ τσαντήμα μέσα μπήκανε.
 Συνάχτηκαν, κάτουνε βούλη
 'Ινσαλλάχ! εἶπαν δύο.
 Γιὰ τὸ Μεσολόγγι έχουν ἀπόφασι.
 Φόρα! τὶς πάλες καὶ τὰ γιαταγάνα,
 νὰ τιμήσουν τὸ Σουλιάρι,
 νὰ πατήσουν τὸ φαγιά.
 Τὸ Μεσολόγγι τ' ἀσκοει.
 Εστήσε τὸ μουσαλάκι καὶ θρηνει.
 Γιρέβει βούθεια μὲ δὲ βρέσκει
 Τοὺς καπτεναίους γυρεύει
 'Αρχιος γ' άναστενάζει,
 'Αγναντέως τοὺς 'Αρβανίτες.
 Ήταν μέσα Σουλιώτες,
 ασίνια πέρα γιὰ πέρα.
 Απὸ τὸ Σουλι κινήσαν καὶ πήγαν
 μὲ εποιέκια καὶ γιαταγάνα.

Στὸ Δέλβινο τῆς Βορείου Ἡπείρου τραγουδοῦν :

Tō Mârku τὸν ακοτόσανε,
 καημένε Μârku Μπότσαρη,
 φηλά στὸ Καρπενήσι,
 Mârku Μπότσαρη Σουλιώτη.

Mârku τὰ παλληκάδια σου
 καημένε Mârku Μπότσαρη
 τὸ γαίμα σου θὰ πάρουν
 Mârku Μπότσαρη Σουλιώτη.

(1) Τὸν Τζελαντήν Ματέη

(2) Ἐ λέρος κοντά στὴ Βίλαστα, ἡ Χειμάρρα.

Ο Πρεβεζάνος φίλος μας Διονύσης Γιαννουκάτος πρόθυμα μας έδωκε το παρακάτω ποίημα «Πόλεμοι του Σουλιού» γραμμένο στην Ελληνική και Γερμανική γλώσσα.

A.

Πόλεμοι τοῦ Σουλιοῦ.

Ἐπει πολύκι κάθονται ἀπάνω 'σ τὸ γερές
Μαριαλογοῦσις ἡ Λίρη, τὸ ἄλι Πισσᾶ τοῦ λέγεται
„Ἄλι εἶναι τὰ Τάννια νὰ φτιάσῃς ευρδιβάνια,
„Ἄλι εἶναι ἡ Πρέβεζα νὰ φτιάσῃς παλαιομέρι·
„Μόν' εἶναι τὸ Σούλι 'ζακονετόν, τὸ Σούλι 'ζα-
κονεμένον,
„Πῶν πολέμον μικρὸν πασδί, γυναῖκες καὶ κο-
ρίτσαι·
„Πῶν πολιμῆτη Τσαρβόλαιαν μὲν τὸ σπαθὶ 'σ τὸ
χέρι,
„Μὲν τὸ πασδί 'σ τὴν ὄγκωσιν, μὲν τὸ ποιφέν
'σ τὸ ἄλλο,
„Μὲν τὸ φυλλον 'σ τὴν ποδιάν . . . .

B.

Στὰ μίσα²⁾ στὰ Τσερτσανα, στὴρ ωρὶ ἀπὸ τὸ
Σούλι,
Μπουλουκποσάνδες¹⁾ κάθονταις ψηλὰ³⁾ σ τὸ Πα-
λαιοκλήσι,
*) Βαλανεῖστ, Φαριλεῖστ ή Αλβανεῖστ.

Κ' ἱέσταζαν τὸν πόλεμον, πῶν κάμιναν σι Σου-
λιώτες,
Πῶν πολέμον μικρὸν πασδί, γυναῖκες σῶν τοὺς
λένθρος.
Κ' ὁ Καυτσούκας⁴⁾ φάναξεν ἀπὸ τὸ μετερόπη.
„Παιδιά, σταθῆτε στερεά, σταθῆτε ἀνδρεί-
μένα!

I.

Krieg der Guilloten.

Ein holter Wöglein flog herab und saß auf einer Brücke;
Es sangt' und sang ein Todtentlied und sprach zu Ali Psicha:
„Hier ist Sterbzeit nicht Iannina, Gontainen aufga-
tischen;
„Hier ist Sterbzeit nicht Preveza, um Schanzen zu
erbauen;
„Mein, Guill die berühmte ist's, die weitberühmte
Guill,
„Wo Kinder in den Kampf schon gehn und Weib-
der selbst und Mädchen;
„Wo des Tsarins Gantin kämpft, den Säbel in
den Händen,
„Den Stein in dem einen Arm, die Glinte in
dem andern,
„Die Schärze voll Patronen und . . . .

II.

Dort unten in Tserzana, der Grenze nah von
Guill,
Dort führen Guulubassaden, dort auf dem alten Riech-
berg,

Und schaun von fern dem Kampfe zu, dem Kampf
der Guilloten,
Wo Kinder in die Schlacht schon gehn und Weib-
der wie die Männer.
Und Ruhmlos rast herab, herab von seinem Po-
sten:
„Steht, Kinder, steht, auf, hasset fest und kämpft,
nie's Männer ginet!

Ende aus. Liedesmann für den Krieg,
Leipzig, Brockhaus, 1825.

Dr. Hans Fehr.
Haller von Hallenstein
Zugspitzstrasse 5
Tel. 08151 / 5871
8137 Berg-Staufenberg

„Οὐτ' ἔργει⁵⁾ ὁ Μουχτάρ⁶⁾ Πασχά μὲ δώδεκα χι-
λιάδες.⁷⁾

Καὶ οὐτεπι λύρεψε τὸν λόγον πρὸς τὸν Τούρ-
κον·

„Πῶν πάς, Μουχτάρ⁸⁾ ἡλι Πισσᾶ; πῶν πάγες
παλαιομένη⁹⁾;
„Ἄλι εἶν¹⁰⁾ ίδω τὸ Χέρμοβον, δὲν εἶν¹¹⁾ ὁ Αΐβασι-
λῆς,

„Νῦ πάρης σκλύθοντας τὸ πασδά, νῦ πάρης ταῖς
γυναικαῖς.
„Ελεῖ τὸ Σούλι τὸ κακόν, 'σ τὸν κόσμον 'ζα-
κονεμένον,

²⁾ Drittsche Ruhmlos, der nachher zum Ketzcher
an Guill ward.

³⁾ Mütter Psicha, der kleine Sohn des Ali Psicha.

⁴⁾ Alter Siepe, ein gerodhlicher Eichenbaum, der ge-
gen die Zürcher gestoßen wird.

„Πῶν πολεμῆτη Τσερβίλαιν¹²⁾ 'σύν μένον παλλή-
κύρι·

„Βαστά γυναικαῖς 'σ τὴν ποδιάν, καὶ τὸ σπαθὶ¹³⁾
'σ τὸ χέρι,
Καὶ μὲ τοντέρισσαντε λυρός ἀν' οἴοντος πάγες.¹⁴⁾

III.

Τρία πολύκι κάθονταις 'σ τὸν Αΐβιλιν¹⁵⁾ σ τὴν
φύγην.

Τὸ 'να τηρέας τὰ Τάννια, τὸ ἄλλο τὸ Κακοσοῦλι,
Τὸ τρίτον, τὸ καλήγερον, μαριαλογῆ καὶ λέγεται

„Αρθυντιά μαριάχθηκε, πάγες 'σ τὸ Κακοσοῦλι.

„Τρία μπαϊράκια κίνησαν τὸ τρίτον μέρος¹⁶⁾ μράμι.

„Τὸ 'να ἥταν τὸν Μουχτάρ¹⁷⁾ Πισσᾶ, τὸ ἄλλο τὸν
Μισσομένον.
„Τὸ τρίτον, τὸ καλήγερον, ἥταν τὸν Σελεχτάρη.¹⁸⁾

Μία ποποδιά τὸ μητάντιφεν ἀπὸ ψηλὴν φαρού-
λαν¹⁹⁾

⁵⁾ Die Grau bei Europa's Tserzana, Weißho —
dierische, welche im vierten Gesang Chalde heißt.

„Sieht da, ten Mütters Psicha fehlt, er nahet mir
jedoch tausind.
Deut' werbet er die Hebe ab und spricht zu je-
nen Zükken:

„Wohin doch, Mütter, Ali's Sohn, wohin du
schöder Friede!
„Hier ist doch traur nicht Chonnoosa, hier ist nicht
Sanci Vassia,

„Das Kinder Du zu Schören machst und Weiber
weg uns führest.
„Hier ist die rothe Guill nur, berühmt durch alle
Kinder,

„Wo ist Tserzana's Gatten kämpft gleich einem
Pallicat,

„Patronen in der Schärze trägt und in der Hand,
den Dogen,
„Und mit der Glinte aufgespannt, vorangeht allen
Vasen."

III.

Die kleine Wöglein fragten sich auf Sancti Platz
die Höhe:

Der eine blift nach Iannina, die andre blift nach
Guill;

Der dritte und der viertliche, der singet diese
Weise:

„Die Albenest summen sich und ziehen fast nach
Guill:

„Drei Jähnen segen schon daher, drei Jähnen nach
einander,

„Die eine Mütter Psicha's und die andre Mi-
sobono's;

„Die dritte und die vierste war jene bei Ge-
lutan."

Die Grau des Psisters sieht sie nahen von einer
seiten Höhe:

„Παῦ εἰσθι, παιδί τοῦ Μαρτυροῦ, παιδί
 τοῦ Κοντούκη;
 „Ἄρματιά μᾶς πλέονε, θέλει νὰ μᾶς επα-
 βάσῃ,
 „Σὲ τὸ τελεκόν νὰ μᾶς πάνε, ν' ἀλλάξωμε τὴν
 πλοτικήν.“
 'Ο Κοντούκης χρονίζει ἀπὸ τὸν Αἴθαρικον
 „Μήν τὸ φεβάνον, παπαδά, 'σ τὸν νόνο εσ-
 μήν τὸ πάργος!
 „Τύχα νὺ ίδεῖς τὸν πόλεμον, τὸν καλότικον του-
 γένεα,
 „Ηδὲ πολεμοῦν δὲ κλεφτούμεν, κ' αὐτὸν οἱ Κακο-
 σολιοτες!“
 Τὸν λόγον δὲν ἀπόσωσε, τὴν συντεχιὰν δὲν εἶπε,
 Νὺ ίδεῖς τοὺς Τούρκους κ' ἔργυναν πεζούρα και
 καρβάλλα.
 Άλλ' ἔργυναν κ' άλλ' ἔργυναν, „Πασᾶ μὲν ἀνάθεμά
 σε!“
 „Μήγα κακὸν μᾶς πέρας τοῦτο τὸ καλεκάρη,
 „Εγάλασσες τὸσην Τούρκιον, Σπαθίς κ' Αρβα-
 νίτας!“
 Κ' ὁ Μπότσαρης ἴσχύραζε μὲν τὸ σπαθὶ 'στὸ γέρ-
 „Εἰα, Πασᾶ! τὸ κάκιοντος και φαίνεις μὲν μα-
 τζέ,
 „Γέργα ίδιο, 'σ τὸν τόνον μας, 'σ τὴν ἔργυνην
 τὴν Κιώνα,
 „Εδῶ νὰ στήσως τὸ Θρανί, νὰ γέργεις και Σου-
 τάρος.“

5.

Μὰ παπαδά δράναζε ἀπὸ τὸν Αἴθαρικον
 „Παῦ εἰσθι, Λάμπρον τὰ παιδά, παῦ εἰσθι,
 Μποτσαρίδης;
 „Πελλή μαυρόλια ἔργωτα πεζούρα και καρβάλλα
 και έθα μιᾶ, δὲρ εἶναι διδό, δὲρ εἶναι τρεῖς
 και πέντε.“

„Who seß iſt, Kinder Bogoris? wo ſeß iſt, Skuſ-
 nifet?
 „Der Kämpfer flüchten an, zu Slaven und zu
 machen,
 „Nach Leben zu ſchleppen uns, den Glauben ab-
 zuſchneiden.“
 Und Kugnikos tief herab, herab von Avarifos:
 „D flochte nichts, des Priesters Frau, nimmt die
 es nicht zu Einne:
 „Denn eine Schläde iſt ſelß du ſehn, die Blin-
 den unſter Klephen,
 „Wie Alzichten hämpfen, ſollſt du ſehn, wie Kato-
 fulloren.“
 Er hat das Wort nicht aufgeſagt, die Riede nicht
 vollendet,
 Da ſieß die ſelßen Tücken ſliehn, zu Guße und zu
 Noffe!
 Und dieſe ſliehn und jene ſchrein: „Glück dir, Glück
 illi Pascha!
 „Welch Leidet haſt du uns gebracht, Welch Leid in
 diſtem Sommer,
 „Mit viele Tücken umgebracht, Spahiſ und Alba-
 nifer!“
 Und Bogoris ruft hinterher, den Degen in den
 Händen:
 „Komm, Pascha, komm; was giengt Du ſo und
 ſchließt von Gott zu Gott?
 „Steht um, nach unſern Viergen kommen, nach unſem
 ödem Kaspia;
 „Dort nicht deinen Theon empor und werde unſer
 Sultan.“

IV.

Die Frau des Priesters lief daher, daher von Ma-
 citos:
 „Who ſeß iſt, Lampros Kinder, wo, wo ſeß iſt
 Bogather?
 „Seht, ſünfte Schwestern, nahen ſich zu Guße und
 zu Noffe.
 „Es ſind nicht ein, es ſind nicht zwei, nicht brei-
 ßer fünfse;

„Εἶναι χιλιάδες δικοχτῶ, χιλιάδες δικανέα.“
 „Ἄς ἕρχωντ' οἱ παλαιότεροι, τίποτε δὲρ μᾶς
 καμπίουν,
 „Ἄς ἕρθεν πόλεμον νὺ ίδεῖν, και Σουλωτῶν
 τουφίκια.
 „Νὺ μάθεντον Λάμπρου τὸ σπαθὶ, Βλόπτσαρη τὸ
 τσαρέ,
 „Τ' άρματα τῶν Σουλωτῶν τῆς Ἀκουνομί-
 νῆς Χάιδως.“

— 6 —

Σὺν ἄρχοντες ὁ πόλεμος, κ' ἄναιρις τὰ τουφίκια,
 Τὸν Ζλέψιν και τὸν Μπότσαρην φύραζες ὁ
 Τσαβέλλας
 „Ηρθεν η ἄρα τοῦ σπαθιοῦ, κ' ἦς πάψῃ τὸ του-
 φίκι.
 Μπότσαρης ἀποκρίθηκε ἀπὸ τὸ μετεργόν
 „Διν εἶναι, φύραζε βαρεῖ, σπαθιοῦ καιρὸς
 μαδραί·
 „Σταθῆτ' ἀκόμα 'σ τὸ καντρό, βασιτάτε τὸ λι-
 θάρι
 „Οτι οι Τούρκοι εἶναι πολλοί, κ' ὀλίγοι οι Σουλω-
 τῆς.“
 Τότε τὰ πολλακία τους χρονίζει ὁ Τσαβέλλας
 „Ακόμα τοὺς φυλάγομε τοὺς σκέλλους 'Αρβα-
 νίταις;“
 Κ' οὐδὲ ἐπισυνει και ἐπιποστοι τοὺς Θέρμας τὰς
 σπαθιοῦ τοὺς,
 Κ' ιμπροστά τοὺς ἔβαλον τοὺς Τούρκους σύν
 κριμα.
 Βελῆ Πασᾶς τοὺς φύραζε, νὺ μήν γυρνεῖ τοὺς
 πλάτανοι,
 Κ' δεῖται ἀποκρίθοντας μὲν δάκρυα 'σ τὰ μάτια·

„Διν εἶναι Ηῶ τὸ Αλβίσιον, Διν εἶναι τὸ Βιδέν·
 „Εἶναι τὸ Σοῦλι τ' ἀκουνοτόν, 'σ τὸν κεφαλήν 'Ακ-
 ονομίνον·

„Mein, achtyhn Taufend sind et, ſchaut, wohil ach-
 iohn, neunyhn Taufend.“
 „Sei ſie die Helden kommen, Weib; ſie thun uns
 nichts zu Erdi.
 „Mein, ſie ſie, einen Ramof zu ſehn, der Sultan
 ten Gilinten.
 „Die Gilinti unsres Bogoris, den Degen unsres
 Lampros.
 „Die Waffen der Sultannen, die Thaten der
 Chalda.“ —

— 6 —

Und als ſie ſie hatte Kampf beginnt, die Gilinten ab-
 gefeuert,
 Da tief Ζισσες laut daher dem Bogoris und
 Berat:
 „Des Schreines Stunde, Freund, ist da, es ruhe
 nun die Gilinten.
 Doch Bogoris erwidert ihm und ruht von ſinem
 Posten:
 „Noch nicht, Ihe Weiber, ruft er laut; noch ist's nicht
 Zeit zum Schreine;
 Bleibt noch auf eurem Posten, bleibt, vertheilige
 eure Gilinten;
 „Du zählerich iſt der Tücken Schatz, zu klein die
 der Sultannen.“

Da tief Ζισσες überlaut den Schreinen entgrun:
 „Gemeint wir die Helden noch, die ſeigen Tücken
 nefer?“

Und zu den Schwestern griffen ſie, und rütteten ihre
 Schelen
 Und weichen ihrem Feind zurück, als wören Tücken
 — Lämmer.
 Wohl die da Vell Pascha laut, den Rücken nicht
 zu wenden;
 Sie ſiehen und entwiden ihm, mit Thüthen in
 den Augen:
 „Hier ist ſunsicht nicht Drotzen, hier ill, hier iſt
 nicht Widdin; ?
 „Mein, Sultan die berühmt ill's, berühmt durch
 die Kinder.

„Εἶναι τοῦ Λάμπρου τὸ σπαθί, τὸ ταφρεμα-
τούμέναν”

„Ταῦτα τὴν Μέσηντάν κ' δὲ φορεῖ τὸ μακρό,

„Καὶ ἀλισσον μάστως τὰ παιδά, τοὺς ἄνδρας
τὰν γυναικες.

E.

Σύντορον μαῖχον εκίνει τὸ Σοῦλι καὶ τὴν Καί-
φαν

“Ολυμποῦλα ἔρμαχε, ὀλοντοχτὶς χροῦν.

Κ' αὐτὸν τὸ Συστράνι πρόβανεν θνατὸς λαβέν-
της”

Μαὶ τὰ Τάννινα παιδὸν μαστάτα φέρειν

„Τὰ παλληκάρια τὰ καλὰ συντρόφοι τους τὰ
χάρουν

„Δικοῦστε, Φύλον τὰ παιδά, τοῦ Δράκου παι-
λικάρου,

„Τὸ δίλβινον τὸ ἀπιστον πρόβωσι τὰ παιδά
μας.

„Das Schwert des Lampros wölbt hier, das Schwert
des Lüftennadlers,

„Der ganz Albenien in Schwarz und Grau ist schon
gefeiert,

„Das Mutter hier Schöne und das Weib den
Mann bejammert.”

V.

„Ein Sätertäg Schwiel' umhällest dirkt ſo Sull als
Glaſha;

„Die ganze Nacht ſchen hat's geſchmeidt, den ganzen
Tag getragen;

„Da, den Systrani, ſieg hecaut, ein flintri, junger
Wurſche;

„Er belingt von Tannina, er bringt betrübte finſtre
Waischafe;

„Die tapfer Suliotenſchaat verberben Bundegenoffen;

„Hört, ſimbi Pheter, höret miß, ihe Lampre-
naffen Drakos;

„Das tenungsiften Drakon verzieht die ſimbi-
rus.

Μια ηλικιωμένη κυρία πήγε στον α-
φθαλμιστρο και ξήτησε γυλιά πρεσβι-
πλος. Δοκίμασε δικάδες φακών αλλά τί-
ποτα δεν την ικανοποιούσε.

Έτοι τέλος είπε απελπομένη.

- Δε γίνεται τίποτα γιατρέ. Βα της πως να
έρθει μόνη της.

- Πανάς να έρθει: ρώτησε με απορία ο α-
φθαλμιστρος

- Η φίλη μου, αυτή μου είπε να της αγο-
ράσω γυαλά!

Μια μέρα ο Στίλκων ο Μεγαρέως,
μεγάλος κι ακαταγώνιστος σοφιστής εί-
χε ανεβεί πάνω στην Ακρόπολη και κυ-
ταγε το σάγαλμα της Αθηνάς του Φει-

δίου. Ρώτησε τότε κάποιους Αθηναίους
που θαύμαζαν κι αυτοί στο γλυπτό αρι-
στούργημα:

- Αυτή είναι άραγε η Αθηνά του Διος;
- Οχι, του απάντησαν, δεν είναι του
Διος αλλά του Φειδίου.
- Επομένως τους είπε, αυτή δεν είναι θε-
ός.

Η απάντηση του Στίλπωνος θεω-
ρήθηκε αναίσχυντη βλαστηριά.
Τον οδήγησαν στον Άρειο Πάγο να δι-
καιοστεί. Ο Στίλπων δεν το αρνήθηκε,
αλλά κατόρθωσε ν' απαφύγει την τιμω-
ρία με την εποιμολογία και αστερευτή
σοφιστεία του.

- Το είπα και το επαναλαμβάνω, δήλωσε
στους δικαστές: Η Αθηνά δεν είναι θεός
Είναι θεά.

Η ΑΠΕΛΕΥΡΕΩΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΡΡΑΚΟΥ

Γεγονότα από 23 Νοεμβρίου μέχρι 28
του 1912

του Γιώργου Μουστάκη

Φέτος συμπληρώθηκαν εβδομήντα
πέντε χρόνια από την απελευθέρωση
της Ήπειρου. Ύστερα από αιώνες σκλα-
βίδια, οι Ήπειρώτες απέκτησαν τη λευτε-
ριά τους.

Πολλές γενιές την πόθησαν και α-
γωνίστηκαν για να την αποκτήσουν με
πολλές θυσίες, τυχερή ήταν η γενιά του
δώδεκα (1912).

Τα αισθήματα της ανείσωτης χαράς
των Ελλήνων του 1912 περικλείονται
στα λίγα και λιτά λόγια, που μέσα από
την απλότητά τους είναι συγκλονιστικά,
είναι του τραγουδιού «Τα πήραμε τα
Γιάννενα μάτια πολλά τα λένε, οπού γε-
λούν και κλαίνε».

Δήμοι και κοινότητες γιορτάζουν
τα εβδομήντα πέντε χρόνια με ιδιοτε-
ρες εκδηλώσεις. Είναι ένας στοιχυός
που τον συναδεύουν μνήμες που ωστε
ρα από λίγα χρόνια θα σθήσουν και θα
μείνει ότι έχει γραφεί.

Χρέος έχουμε να γράψουμε για τη
μεγάλη έκεινη μέρα που τα μάτια των
Συρρακιωτών, γελούσαν και έκλαιγαν
από χαρά και να τιμήσει έτσι όλους δ-
σούς αγωνίστηκαν και έδωσαν το αίμα
τους στα χρόνια της σκλαβίδιας.

Οι Συρρακιώτες ζ. δεν περίμεναν
την ημέρα αυτή μαρολατρικά, γιατί έ-
χουν να επιδείξουν επαναστάσεις, ολο-
καυτώματα και λαμπρές Εθνικές πράξεις
(1821 - 1853).

Το Συρράκο απελευθερώθηκε την
23 Νοέμβρη, ένα μήνα μετά την απε-
λευθέρωση της Πρέβεζας, για να δώ-
σουμε δε απάντηση στο ερώτημα γιατί
το Συρράκο άργησε να ελευθερωθεί,
πρέπει να αναφερθούμε στα γεγονότα
από την ημέρα τις κήρυξης του πολέμου
16/8/1912 μέχρι τη μεγάλη μέρα.

Με την κήρυξη του πολέμου ο
στρατός ήταν σχεδόν όλος στο μέτωπο
της Μακεδονίας. Στην Ήπειρο η δύνα-
μη του ήταν 282 αξιωματικοί και 7915
μάχιμοι οπλίτες που υποστηρίζονταν
από μια ορεινή και μια πεδινή μοίρα πυ-
ροβολικού. Ο εχθρός υπερήχει, γι' αυτό
το Γενικό Επιτελείο περιόρισε σε αριμ-
νικό ρόλο το στρατό της Ήπειρου, που
ήταν συγκεντρωμένος στην Άρτα. Η
μόνη επιβεττική κίνησή του θα ήταν να
κατολάβει τα υψώματα του Γριμόπου
στη δυτική όχθη του Αράχθου.

Κατέλαβε το Γριμόπο. Στον Αμμό-
το δέκτηκε επιβεστική από 3.000
Τούρκους και υποχώρησε ατακτά στην
Άρτα. Ένα τμήμα του Ελληνικού Στρα-
τού που είχε εκτελέσει κυκλοποιη-
ση στα βόρεια, περιαχτή Ανωγείου, έμει-
νε στο Ανωγείο. Ο Ελληνικός Στρατός α-
νασυγροτήμηκε στην Άρτα και πέρασε
ξανά το ποτάμι και βρήκε όλη την περιο-
χή κενή από τον Τουρκικό Στρατό μέχρι
την Φιλιππάδα.

Αυτό έγινε γιατί ο Γιαννιώτης

Τούρκος Στρατηγός Εσσάτ Πασσάς διέταξε σύμπτηξη στη γραμμή Χάνι Εμίν Αγά - Πεστά. Φοβήθηκε την κυκλοτική κίνηση επειδή είχε λανθασμένες πληροφορίες για τη δύναμη του Ελληνικού Στρατού στα Ανώγαι και είχε επιρρεαστεί από φήμες, ότι η εφεδρεία της Τουρκικής μεραρχίας που δρούσε στη περιοχή αυτή είχε ουσιαστικά διαλυθεί εξ' αυτίας της απειθαρχίας των επιστράτων.

Στις 17 Οκτωβρίου ο στρατός της Ηπείρου ενισχύθηκε με δύο τάγματα στρατού και με σώματα εθελοντών.

Η ανεπάντεχη εξέλιξη στην περιοχή Φιλιππίδας και η ενίσχυση που ήλθε, συνετέλεσαν να επιτρέψει το Γενικό Επιτελείο επιχείρηση για την απελευθέρωση της Πρέβεζας που είχε αποκοπή από τον όγκο του Τουρκικού στρατού της Ηπείρου. Η επιχείρηση για την απελευθέρωση της Πρέβεζας έγινε από το απόστολο που συγκρατήθηκε από ένα τάγμα πεζικού, τη μοίρα πεδινού πυροβολικού, συλλαμβανόμενο πιπλικού και εθελοντές.

Για την απελευθέρωση το Μετόβου και του Συρράκου που ήταν κοντά στα σύνορα και ήταν έκαλη υπόθεση, το Γενικό Επιτελείο δεν διέθετε δύναμη για να ενεργήσει. Στα δύμηνα αυτό δύναμης της απροβίας και της απομόνωσης, δημιουργήθηκε τραγική κατάσταση για τον πληθυσμό και τα πρόβατα, που τότε κατέβαιναν στα χειμαδιά ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν.

Τη χρονιά εκείνη με την κήρυξη του πολέμου βρέθηκαν άνθρωποι και πρόβατα στο Συρράκο.

Οι Τούρκοι δεν άφηναν τα πρόβατα να φύγουν. Κάθε τόσο έκοβαν ένα μέρος από τα κοπάδια και τα πήγαιναν στο

Κοντοβράκι.

Το χιόνι που έπεσε ώστερα από λιγες μέρες, χειροτέρεψε την κατάσταση, τα πρόβατα πεινούσαν και συνάμα παρουσιάστηκε έλλειψη τροφίφων.

Οι Τούρκοι στο Συρράκο είχαν δύναμη λόχου. Διττάς ήταν λοχαγός (Μολίζι), που τον έλεγαν Βελήκο, και είχαν φυλάκια Τσουκαρέλα, Χρούσια, Συρράκο και Αγ. Γιώργιο. Η λύση βρέθηκε με το χρηματισμό. Κάθε στάνη πλήρωνε 20 λίρες στον Τούρκο λοχαγό και τους επέτρεπε να φύγουν. Έφευγαν από τη Ρουατάσα και περνούσαν στην Γκούβα. Τα πρόβατα έφευγαν πρώτα και ώστερα οι οικογένειες. Σε άρθρο της Γιαννιώτικης Εφημερίδας «Πατρίς» μεταξύ άλλων αναφέρονται και τα εξής: «Αλλοι δε προσέφευγαν ενταύθα (Καλαρούτσι) πεινώντας και ρίγουντες, γυμνοί και ανυπόδηπτοι, οι πρότινων ωρών εν ανέσει, αν μη εν ευμαρίᾳ ζώντες; Γέροντες, ασθενεῖς, γυναικείς χήραι, νήπιο αρφανά ζώα - διότι και επ' αυτών διέκρινε τις καταφανώς την εικόνα της διυστυχίας έφθανον ενταύθα ίνα ζητήσωσι στέγη και τεμάχιον άρτου και ίνα την επομένην αφού λάβωσι βοήθημα τι παρά της επί τούτο ορισθήσας υπό της Κυβερνήσεως επιτροπής, αναχωρήσωσι προς άγνωστον δί' αυτούς διεύθυνσιν προς το μέρας το οποίο θα έφερε η εκ Καλαρυτών εις Άρταν άγνωστα αδόξα». Ζώα για τη μετακίνηση υπόρχαν ελάχιστα, γιατί τα είχαν επιτάξει ο Τουρκικός στρατός και ο Ελληνικός στα ελεύθερα μέρη.

Η διαδρομή που ακολουθούσαν για να φτάσουν στα χειμαδιά ήταν πιο μεγάλη και πιο δύσκολη κάτω από α-

Οχημές καιρικές συνθήκες.

Όταν οι Συρραϊώτες έφταναν στους Καλαρούτες ο Γιατρός Γιώργος Ζάγκλης που ήταν επικεφαλής της οργάνωσης του κομιτάτου της περιοχής, υποχρέωνε διλες τις στάνες να αφήνουν ένα ή δύο νέους για να συγκροτηθεί αντάρτικο σώμα.

Η δύσκολη πορεία προς τα χειμαδιά απαιτούσε άνδρες, γιατί οι κτηνοτρόφοι δεν ήταν πρόθυμοι να καταταγούν εθελοντές.

Όταν συγκροτήθηκε το σώμα των Συρραϊώτων, επικεφαλής μπήκε ο Γεώργιος Λεπενιώτης, που μέχρι την κήρυξη του πολέμου ήταν στο Ελληνικό Προξενείο στα Γιάννινα Καβάσσης. Ο Καβάσσης του προξενείου ήταν ο δυναμικός άνδρας, κάτι σαν κλητήρας και ποληκαράς.

Το προξενείο στα Γιάννενα μέχρι τη κήρυξη του πολέμου, ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα για την οργάνωση των υποδούλων Ελλήνων, και κατασκοπευτική συγχρόνως που συνεχίστηκε και κατό τη διάρκεια του πολέμου από τον Ιωάννη Λάπα και Αντιγόνη Τζαβέλα με μεγάλη επιτυχία και πάντοτε με ακρίβης πληροφορίες.

Ο Λεπενιώτης είχε μεγάλη ανάμηξη στην οργάνωση των χωριών. Στο έργο του αυτό είχε συνεργάτες και Συρραϊώτες. Ο μπάρυπα Νίδας ο Χασάνης έλεγε ότι πολλές φορές μετέφερε εντόλες του προξενείου (κομιτάτου) σε διάφορα χωριά και είχε το ψευδώνυμο κατέτος».

Άλλος λόχος Τουρκικού στρατού είχε έδρα στο Τρίκα και μικρά τμήματα του στο Μιχαλίται και Προστίλιο.

Οι Ελληνικές δυνάμεις που πήραν μέρος για την απελευθέρωση του Συρράκου και όλης της περιοχής μέχρι τον Αράχθο κινήθηκαν ως εξής:

α) Δύναμη Ευζώνων υπό τον λοχαγό Τρυπογεώρη μαζί με τα σώμα των Συρραϊώτων υπό τον Λεπενιώτη και σώματα Κρητών υπό τους οπλαρχηγούς Αναγνωστάκη, Βεστάκη, Παπαγιάννη και Γαλάνη, κινήθηκαν προς το Συρράκο.

β) Μέρος του λόχου των Ευζώνων με μικρό σώμα Μηχανικού και το σώμα του Γιάννη Καλούγερη, βάσισε από τα Βορεινά μέρη του Συρράκου να προσβάλλει τους Τούρκους που ήταν στα Τρίκα.

γ) Σώμα υπό την Ανθυποστολή Στραύμπο με οδηγό τον Β. Ρούκη που ήταν παλαιοχωρίτης και έμεινε στους Καλαρούτες, δυτικά του Αγ. Γεωργίου.

δ) Το σώμα των Καλαρούτων, έμεινε απέναντι από το Συρράκο στο Βουνό τους, για να αποτρέψει φυγή των Τούρκων από το μέρος εκείνο.

ε) Πολλά άλλα σώματα εθελοντών, κινήθηκαν από τα Πράμαντα για να συνεννωθούν, με αυτά που ξεκίνησαν από Καλαρούτες, σε διάφορα σημεία του δρόμου Προστίλιου γέφυρα Παπαστάθη. Μεταξύ αυτών ήταν και το σώμα του μετέπειτα Σχολόρχη στα Γιάννενα Νίκ., Σακελαρίδη, που συγκροτήθηκε στην Αθήνα και κατατάχθηκαν κυρίως στην Ηπειρώτες σπουδαστές. Ήταν τρόποντινά ο ιερός λόχος των Ηπειρωτικών σωμάτων και όπως γράφει ο στρατηγός Α. Κόρακας που ήταν Γενικός αρχηγός των εθελοντικών σωμάτων Ηπείρου, «έλαβε μέρος εις τα μάχας από Συρρά-

κου μέχρι Κοντοβράκι της 23ης Νοεμβρίου και εφεξής μέχρι της 28ης ίδιου μηνός.

Οι Τούρκοι είχαν οχηρωθεί σε απίτιο. Ένα τέταρτο μετά την ένωρη της μάχης εκτοπίστηκε π ομάδα των Τούρκων που ήταν στη κορυφή του χωριού και ο σημαιοφόρος του σώματος των Συρραϊκών Ιωάννης Βαρκαγιάννης έσπασε τη σημαία στον Αἴ Λιά.

Μετά από λίγο παραδόθηκαν 37 Τούρκοι και αργότερα άλλοι εννέα που είχαν κρυφτεί κάτω από το χωριό.

Οι απώλειες των Ελλήνων ήταν ένας νεκρός ο Συρραϊκός Γ. Κλοτης. Επίσης τραυματίστηκε ο Γιώργος Λεπενιώτης.

Η διμοιρία Τούρκων, από του Τρίκα, που έσπευσε να βοηθήσει τους Τούρκους του Συρράκου εξοντώθηκε από τους Ευζώνους και το σώμα του Καλογερή.

Αφορά τέλευταίους τους Τούρκους που ήταν στο φυλάκιο του Αγίου Γεωργίου.

Γ' αυτούς έχουμε την παρακάτω γραπτή μαρτυρία του κρητικού εθελοντή Εμ. Στραγγυλάκη, που έχει δημοσιευθεί στο φύλλο 13 των «αντίλαλων» του Συρράκου και έχει ως έλξης.

Εν Θερίσων Ιουλίου 1974.

Αιδεούμώτατε ιερά και εφημέριες του χωριού Συρράκο της Ηπείρου Χαρέ.

Κατά την απελευθέρωση του χωριού σας Συρράκου κατά μήνα Δεκέμβριο του 1912 κατεχόμενου από ένα λόχο τουρκικού στρατού και φυλάκιο εις την εξοχικήν εκκλησίαν Άγιος Γεώργιος Ιφουρά κάπου 30 στρατιώτες

Τούρκοι τους εποιηράκησαμε νύκτα με σκοτάδι, ενώ χιόνιζε. Το ξημέρωμα αιφνιδιασθέντες, ετράπησαν εις φυγήν. Άλλοι εσκοτώθηκαν και άλλοι αιχμαλωτίσθηκαν. Και ένα πράγμα μου έκανε εντύπωση. Με τόσο κρύο και χιόνι η φρουρά ήταν στρατωνισμένη εις ένα υπόστεγο ανοικτό από όλας τας πλευράς, που ήταν στην αυλή της εκκλησίας. Όταν είδαμε την εκκλησίαν κλειστή, εθεωρήσαμε ότι κρύβονταν Τούρκοι μεσα και καθώς είχαν μια τασκούρα στο υπόστεγο, επήρα την τασκούρα και με τα ίδια μου τα χέρια ετερμάχησα την πόρτα της εκκλησίας και αφού «ξακριβώσαμε» ότι δεν ήταν κανείς μέσα, ούτε παραβίαση στα ιερά έγινε, ούτε ακαθαρσία μέσα υπήρχε, δεν εκακοποιήσαμε τους αιχμαλώτους.

Εμένα με την πράξη αυτή, που ετερμάχησα την πόρτα της εκκλησίας, με ενοχλεί η συνειδησίς μου και στέλνω μια μικρήν προσφοράν ένα χιλιάρικο. Εάν η πόρτα της εκκλησίας στερείται, κάτι να γίνει, ει δ' άλλως, οπουδήποτε.

Με ευλάβειαν σας χαιρετώ Εμ. Στριγγυλάκης Θέρισσος Κυδωνίας Χανία - Κρήτης.

Συνέπεια των εξελίξεων αυτών ήταν να υποχωρήσουν οι Τούρκοι και από το Προστήλιο και το Μιχαλίτσι στις αχυρές θέσεις του Τρίκα και το Βράδυ να περάσουν τη Γέφυρα του Παπαστάθη και να καταφύγουν στο Κοντοβράκι στην έδρα του Τάγματος.

Το Κοντοβράκι είναι χωριό σε θέση οχυρή στο δρόμο Συρράκου Γιάννενα πάνω από το Δρίσκο.

Έτσι σε μια μέρα ελευθερώθηκε άλη η περιοχή μέχρι τον Αράχθο από

τους διακόσιους περίπου Τούρκους που την κατείχαν.

Η επιχείρηση απελευθέρωσης του Συρράκου ήταν μέρος μιας ευρύτερης, που είχε στόχο να δημιουργήσει νέο μέτωπο ανατολικά των Ιωαννίνων, προτού εκδηλωθεί η γενική επίθεση του Ελληνικού Στρατού, που είχε ορισθεί για την 29η Νοέμβρη.

Οι Ελληνικές δυνάμεις πέτυχαν τον αντικειμενικό σκοπό με την κατάληψη του Δρίσκου και του Κοντοβράκιου. Την επομένη ώρας οι Τούρκοι αντεπέτθηκαν, ενισχυμένοι με τμήματα της 19ης Τουρκικής Μεραρχίας, που είχε διαφύγει από το θύλακα της Κορυταύς και μόλις είχε φτάσει στα Γιάννενα κια με πεδινή πυροβολαρχία.

Η σύγκρουση πήρε μεγάλες διαστάσεις. Οι Έλληνες κράτησαν τις θέσεις τους μέχρι το μεσημέρι της 28ης Νοέμβρη, ώρας προ της αριθμητικής υπεροχής του εχθρού και επειδή δεν διέθεταν επαρκή πυροβολικό, αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν και όπως είναι γνωστό η υποχώρωση ανταρτικών σωμάτων δημιουργεί απρόβλεπτες ατίξεις.

Τα τμήματα που είχαν βάσει εξόρμησες τη Γέφυρα Παπαστάθη, πέρασαν τη γέφυρα και πολλά σώματα υποχώρησαν στο πραστήλιο.

Το τμήμα μηχανικού που ακολουθώσε τους ευζώνους, έκοψε το μεγάλο τόξο της Γέφυρας για να εμποδίσει τους Τούρκους να συνεχίσουν την καταδίωξη ανατολικά του Αράχθου. Ήταν χειμώνας και το ποτάμι είχε πολλά νερά.

Κρητικός αρχηγός εθελοντικών σωμάτων που ξεκίνησε από τα Πράμαν-

τα περιγράφει τα γεγονότα ως «έξις:

«ΣΑΒΒΑΤΟΝ 24 Νοεμβρίου. Πρι της Γεφύρας συνέκεντρώθησαν όλα τα σώματα και τα Ευζώνικά υπό Τριπογώργην. Όύτος λέγει ότι δεν έχει διαταγήν να διέλθει την γέφυρα, ομοίως και ο Καλογερής.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 Νοεμβρίου. Περί το λυκαυγές διήλθομεν την γέφυρα και ήλθομεν την ανωφέρειαν, κατελάβαμε θέσεις υπό τας τουρκικά εις το άκρον δεξιόν ομέδως δε το πυρ εγενικεύθη από του ναού Αγίας Παρασκευής αριστερόν ένθα και οδός προς Κοντοβράκι μέχρις, ημών, δρόμος προς Γερακάρι. Περί την 11ην πληγώντελαι ο εκ Γαλατά Αντ. Τζενάκης, ομέως κατάπιν ο Εμ. Φαλελάκης. Η μάχη εξηκολούθησε διάληξης της πνέας των Τούρκων μαχομένων απεγνωσμένως επί των τελευταίων οφρύων του δρους όπισθεν των οποίων ευρίσκεται το Κοντοβράκι. Περί Την διεκρίναμε πέραν του Αράχθου κατερχόμενους οπλοφόρους προς Γόπισταν. Ήσαν τα εκ Μετσόβου ανταρτικά σώματα. Την νύχτα διήλθομεν επί των θέσεων μας. Νύξ απαισία. Ψύχος διρμύτατον και αυνόφορον και έλλειψις ζύλων.

ΔΕΥΤΕΡΑ 26 Περί τα ξημερώματα προηλάσσομεν προς εχθρικός θέσεις ως εύρωμεν κενάς Οι Τούρκοι εγκατέλειψαν τα πάντα εν καιρώ νυκτός. Τοσαύτη ήτο η βία των ώστε ελήμονησαν υψηλέντην την οπισίαν του Πύργου. Λάφυρα: κάπες, κινίνη, αλίγια φυσιγγιαθή και κ.λ.π. Ολίγον όπισθεν του Χωριού είναι βρύση εκτιασμένη και έτι υψηλότερον θέσεις λαμπραι διά πυροβολικόν. Άμα τη ανατολή του ηλιου ο Σπ. Καγιάς μοι έδωσεν μίαν κεφαλήν αρνιού μασ-

ψημένην, την κατεβάχθισα ενώ αι οβίδες δύο πυροβόλων αρεινών ερδίποντο έμπροσθεν μας. Αμέσως κατήλθομεν εις Γερακάρι μετά στον κάμπον δια τίνος ρύακος. Χωρίον εγκαταλειμένον. Κοτόπουλα άφθανα. Εμαζώσαμεν καρμαλέ δεκαριά τα αποια εψήσαμε στα κάρβουνα στην ράχαύλα επάνω διά να επιβλέπωμεν τον κάμπον. Τα εφάγμεν χωρίς φωμί. Η επιμελητεία μας ελημόνησε. Διό απέστειλα εις Παλαιοχώρι τον Αντ. Τσιοκάκην και Κ. Βριοβάκην.

Την νύκτα διήλθομεν όποιων οικισκού τινός επί του δρούς.

ΤΡΙΤΗ 27 Ημέρα καλοκαιρινή, Τρακάκης μετά τινών κατήλθον εις Γερακάρι διά να βράσωσι κρέας, αναμένας επί λόφου. Αιφνίς περί την 11.30 φωναί ακούονται: «Ταμπούρια έρχονται Ταύρκοι». Οι μάνειροι ανέρχονται μετά των ημιψημένων φαγητών. Οι Ταύρκοι δια του αυχένος Κοντοπλιού επλημμύρησαν τον κάμπον, βαδίζοντες δε κατά πυκνάς φάλαγγας επιρρούν μη δύοντες ουδεμίαν προσοχήνεις τους πυκνούς πυροβολισμούς. Παραλαβών τους Ευτ. Κονύδωραν, Ευαγ. Κούτουλον, Θεοδ. Ποντικάκην, Κοσέλον, Κ. Περδικάκην και δύο Γαλατιανούς μετά 1/2 ώραν εφύγαμεν, αφήσας τους λοιπούς δε εις την κορυφήν του λόφου κατήλθομεν ακριβώς ὅνων του χωρίου προς φύλαξιν ρύακος οθεν ηδύναντο αφράτοι οι Ταύρκοι να μας επερφαλαγγίσουν.

Πυροβόλικόν Ταύρκων έβαλλεν από τον κάμπον και από την Γαστρίτσαν μετά δύο πυροβόλων. Έναντι μου εκ των άλλων πλευρών του ρύακος και οίγον όνων ήσαν καμά 60 Ηρακλείωται εξ

αν. 8 - 10 επιρρούλουν την άλλην εξοπλισμένην όπισθεν της αφρύος θραχώδους, χωρίς να πυροβολούν εναντίον των υπερφαλαγγιζόντων ημάς Τούρκων προς το μέρος του Κοντοβρακίου. Άνω των 100 οβίδων διευθύνονται προς ημάς ευτυχώς ὅντες αποτελέσματος άλλοτε μεν εκρηγνυούμενων υψηλά του βαθέως ρύακος άλλοτε δε αμπηγνυούμενων επί του απαλού εδάφους του λόφου. Περί την δύσιν του ηλίου είδον ὄντες ημών τον Στρ. Κονίτσαν και τινά απλίτην εκ Σπηλιάς. Οβίς εμπήγνυται εις απόστασιν ενός βήματος από το μυτηρίζι μου. Μη δυνάμενοι να αποσύρθωμεν εμείναμεν πυροβολούντες μέχρι νυκτός.

Ανελθών μετ' οίγον επί του λόφου εύρον το υπόλοιοπον του σώματος μου. Εκεί έμαθον ότι εφονεύθη ο οπλίτης μου Νικ. Γιαννακάκης. Διευθύνθημεν όπως διανυκτερεύσαμεν εις τον αυτόν οικισκόν όπου και την προτεραιόν. Καθ' αδόν και πλησιόν της πηγής έμαθα από τον οπλίτην Αναγνωστάκην ότι το Κοντοβράκι κατέληφθη υπό Ταύρκων, οίτινες εάν έφθανον μέχρι της θέσεως ταύτης εγώ ήμην μέσα σε παγίδα.

Εντός του οικισκού ήσαν δαν σαρδέλλες 25 - 30 άνδρες του Καλογερή ο οποίος είχε αναχωρήσει εις Κράψη. Την νύκτα αιφνιδιασμός. Εις δενανεύς Ευζώνων ήλθεν εκ μέρους Τρυπογεώργη ζητώντων άνδρας. Του έδωκα επτά τους εποπθέτησεν προς το αριστερόν, μετά μία ώραν ήλθε και πάλιν ζητώντων και ετέρους, του παρέδωσα και τους υπολογίους πλήν του σημαιοφόρου μου. Εκ των εντός του οικισμού ουδείς εκινήθη. Την

νύκτα διήλθομεν όπων και όγρυπνοι δόλην την νύκτα έφεκεν των αιφνιδιασμών των ενεργουμένων υπό των Ταύρκων.

ΤΕΤΑΡΤΗ 28 Οι Ταύρκοι ενισχύθηντες επιτίθενται λυσσωδέστεροι. Αιτάζεις μας είχαν αραιωθή κατά την νύκτα. Οι οπλίτες ακολουθήσαν το παράδειγμα του αρχηγού των είχον κατέλθει του Βουνού και διά γεφύρας Παπά. Στάθη εξασφαλισθησαν. Ουδεμία αμφιβολία ότι πι υποχώρησαν. Ουδείς αμφιβολία ότι πι υποχώρησαν. Ήτονταν αναπόφευκτος. Περί την μεσημβρίαν διήλθεν εκ της θέσεως μου ο Καλογερής ακολουθούμενος υπό δύο οπλιτών. Επανήρχετο από το Κράψη όπου είχε διανυκτερεύσει. Ιδού και ο Φραγκιαδάκης ιατρός και αρχηγός και ο Ιωσήφ Αναγνωστάκης και αυτών η γνώμη ότι η υποχώρησης ήτο βεβαία κατόπιν μάλιστα της αθράσας φυγής των οπλιτών. Άνω των 500 οπλιτών είχαν εγκαταλείψει από της προτεραιότας τας θέσεις των. Ουδείς επανήρχετο κατά την κρίσιμον ταύτην απιγμήν. Περί ώραν 1/2 μμ. οι Ευζώνοι εφόρτωσαν τα φυσίγγια και τα πτύα και ταόπος. Ήτο το σημείον της υποχωρήσεως. Αμέσως όλοι οπισθωρώσαν.

Ήγειρα προχείρως μυτηρίδα 2 - 3 εκεί δε εποπθέτησα τους Ποντικάκην και Κούτουλον. Οίγον όποιων μου εποπθέτησε ο Τρυπογεώργης και ο Βοώρης μόνοι.

Την στιγμήν εκείνην διήρχετο τρέχων ο Καλογερής μετά του Ιωαν. Πατέρα και 3 άλλων. Εις την παράκλησιν μου να σταθεί διά να οπισθωρήσουν και οι τυχόν μείναντες οπίστα ώτος μοι εκίνησε την χέραν του κατέλαβε δε θέσιν κατωτέρω των Ευζώνων. Εμείναμεν

εκεί 15 λεπτά. Ήμην ανήσυχος. Μετ' ανταλλαγήν οιλίγων ήτη πυροβολισμών η κολούθησα κι εγώ το παράδειγμα των άλλων. Εφύγαμεν τροχάδην φύρδην μιγδην. Διήλθομεν την γέφυραν υπό το εχθρικόν πιρ το εκπεμπόμενον ακριβώς εκ των θέσεων εκείνων ας τόσον πρωτικώς είχαμεν καταλάβει την Κυριακήν.

Ενύ δε οι άναδροι πλατασικολόγοι ηδύναντο κάλλιστα και ὅντες κινδύνουν να υποστηρίξουν την υποχώρησην από των υψηλάτων του Παλαιοχώριου, ουδείς προσέφερε την παραμικρότεραν υποστήριξιν, ουδείς έδωκεν πρίν χείραν βοηθείας, αλλά ανάνδρως είχον φύγει και από το Χάνι. Σταματήσαντες εις μιλαύλακον επί 20 λεπτά εβοσθήσαμεν τους οίγους μείναντες οπίστα, περί την επόρεαν δε εφθάσαμε εις το Χάνι. Ούτε Συνταγματάρχης αύτε κανείς. Η νυξ είχεν επέλθει όλοι δε οι εκ των Κοντοβρακίων υποχωρήσαντες όλοι οι 250 διητύνθημεν προς την Ντοβιζιάνην (Προσπλιό) όπου εφθάσαμεν περί 11 της νυκτός. Καθ' αδόν συνήστησα τον Γ. Τσιοκάκην και Κ. Βρουβάκην μετά τινός ημιόνου φορτωμένου φωμί και τυρού εκ Πραμάνων.

Στις 28 Νοέμβρη έφτασε στο Μετσόβιο, το πρώτο Ελληνικό Στρατιωτικό τμήμα που αποτελείτο από 2.500 μερτές και προορίζετο να πάρει μέρος στο μέτωπο του Δρίσκου την επομένη που θα γίνονταν η γενική επίθεση του Ελληνικού Στρατού.

Η τύχη όμως έπαιξε και στη μάχη του Δρίσκου το ρόλο της. Ο Ταύρκος μέραρχος ως άλλος Μπλίχερ, έφτασε και μπήκε στη μάχη στις 27 του μηνός με αποτέλεσμα να ανατραπούν οι Ελλη-

νικές δυνάμεις από τις ισχυρές θέσεις που κατείχαν και τα εθελοντικά σώματα που αποτελούσαν τον κύριο όγκο των δυνάμεων αυτών να τραπούν σε άτακτο φυγή.

Οι άνδρες των σωμάτων αυτών πέρα από τον Πατριωτισμό και τον ενθουσιασμό τους, δεν είχαν καμία στρατιωτική εκπαίδευση, οι ηγέτες των, ήταν έμποροι, πολιτευτές και άνθρωποι των γραμμάτων χωρίς στατιωτικές γνώσεις, συνοχή των σωμάτων και πειθαρχία δεν υπήρχε, ο απλισμός τους δεν ήταν επαρκής, επόμενο ήταν να μη μπορέσουν να αντισταθούν και να υποχωρήσουν με τάξη.

Υστέρα από αυτή την κατάληξη που είχε η μάχη του Δρίσκου η Κυβέρνηση έδωσε εντολή και απεστρατεύτηκαν την 3η Δεκεμβρίου τα σώματα των Γαριβαλδίνων που τα αποτελούσαν λίγοι Ιταλοί και πολλοί Έλληνες. Τα δε Ελληνικά τα κατηγόρησε στη Δυτική Ήπειρο περιοχή Φαναρίου και την υπόθεση του Ανατολικού μετώπου την ανέλαβε αποκλειστικό ο Στρατός.

Στη μάχη του Δρίσκου σκοτώθηκε και ο Κερκυραίος ποιητής Λορένζος Μαβίλης που ήταν εθελοντής αξιωματικός στα σώμα των Γαριβαλδίνων υπό τον Α. Ρώμα.

Παραβέτω απόσπασμα από τις αναμνήσεις του Φερμακοποιού Σπ. Κανέλλου,¹ που ήταν αυτόπτης μάρτυρας της ακίνητης του θανάτου του ποιητή.

Το κάνω όχι μόνον για να τιμήσωμεν τον ποιητή αλλά γιατί αναφέρεται και στον θάνατο του λοχαγού Τσαπάλη που μας ενδιαφέρει.

"Σε κάποια στιγμή που η μάχη ήτο προ Ζεύθι και ο ούρος αφύπτει από τις αράβες, που δεν μπορούσεις να ξεμυτίσεις. Βλέπε τον Μαβίλην να περπατεί, σαν να μη γίνονται τίποτε, προς τον ανήφορο για τα Μοναστήρια του Δρίσκου. Του σκανάζει: "Πού μας, περίμενε να πάψεις την φουρτούνα λιγάκι, βα κτυπηθες".

"Δεν έχει ανάγκη" μου λέγει, τίγανος λίγο κτυπημένος στο χέρι.

Δεν πέρασαν δύο λεπτά κατά τον Βλέπε να κλωνίζεται. Κτυπήθηκε καὶ πάλιν κατάστηθα. Τρέχη με ταν επιλοχάσ εκ Καλαμών. Μάσκου καὶ κατορθώνομεν να υβάσσουμε εἰς την αυλήν του Μοναστηρίου. Τον κρατερό από τις πλάτες σρόδων, γιατί, οι γιατροί Ραζέλος Γιανακάκος καὶ Μαυρομιχάλης τρέζανε να φέρουν εργαλεία καὶ να οικονομήσουν κανένα φορέα να τον ξαπλώσουμεν καὶ τον περιπολεύονταν, διότι μέσα η εκκλησία ήταν γεμάτη τραυματίας.

Δεν μπορούσε ν' αντιπνεύσει ο εαυτούς εικόνη αιμορραγία τον έπνιγε. Μου κάνει νόσο να του δώσω να γράψει. Βγάζω γρήγορα γρήγορα, γιατί έβλεπα στις ήταν οι τελευταίσς του στιγμές, ένα μπλοκ, του το δίνω καὶ ένα μολύβι ψηλό. Στη στιγμή μου να τον προφέδω να γράψει, του έδωσα το μολύβι με σκεπασμένη τη μύτη από το μετάλλινο κάλυμμα. Εγύρευε με κότταξε με μια παραπονόδεικη ματιά (που δεν θα την ξεχωρίσει), μου καύνησε το κεφάλι αρνητικά, σαν να μου

Ο ΝΕΚΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ Λ. ΜΑΒΙΛΗ

έλεγε "δε γράψει", κλωνίστηκε τρεις φορές καὶ σπριάστηκε στα χέρια μου (πολλά τιά, τα οποία με ήσπενο πατούσατος τα παρέδυκεν εἰς τον Κ. Ρίζαν, για να τα στέλνῃ στέλνῃ του).

Την άλλη μέρα υποχωρήσαμε καὶ δύλια πτώματα μείνανε εκεί...

Ο Λοχαγός Τσαπάλης που σκοτώθηκε στον Δρίσκο μαζί με τον Μαβίλη, πρέπει να ήταν γόνος της γνωστής Συρρακιώτικης οικογένειας της Κέρκυρας, για την οποία έχω γράψει στο δημοσίευμα Συρρακιώτες στην Κέρκυρα.

Το Συρράκο ελευθερώθηκε ύστερα από 432 χρόνια υποταγής στους Τούρκους. Όταν κατα σύμπτωση είχε συμπληρώσει τον ιστορικό του κύκλο.

Αναπτύχθηκε κάτω από τις συνθήκες που επεκράτησαν την Ήπειρο στα χρόνια της Τουρκικής κυριαρχίας σε συνδιασμό με τα προνόμια που είχε πάρει με τη συνθήκη υποταγής το 1480.

Η οικονομική ανάπτυξή του στηρίχθηκε στη βιοτεχνία παραγωγής μαλλιών υφασμάτων και εμπορίας αυτών, καθώς και στη εκτεταμένη κτηνοτροφία.

Η ανάπτυξη της βιομηχανίκης παραγωγής της Ευρώπης προς το τέλος του περασμένου αιώνα εξετόπισε τα Συρραϊκά προϊόντα. Το Τυρεμπόριο ήλθε στη κατάλληλη στιγμή και βοήθησε την οικονομία του τόπου κυρίως μέχρι το 1902.

Το 1912 έχομε μείωση του αστικού πληθυσμού του Συρράκου. Οι μόνιμες οικογένειες είναι περίπου 150 και ο πληθυσμός του που ήταν 3.500, όπως γράφει ο Κ. Κρυστάλλης είναι τώρα 2.700.

Στη δεκαετία του 1912 μένουν στο Συρράκο 30 - 40 οικογένειες και είναι αυτές που δεν έχουν δραστηριότητες σε άλλα μέρη.

Την δεκαετία αυτή δέχτηκε και η κτηνοτροφία το μεγάλο πλήγμα με τις απαλλοτριώσεις των λιβαδιών. Ο ιστορικός κύκλος έκλεισε. Σήμερα το Συρράκο είναι μια ιδέα και ένα προσκύνημα.

1. Δημοσεύθηκαν στην εφημερίδα ΕΝΩΣΣ, που εκδόνονταν στην Πρέβεζα το 1945 και πρόσφατα για δεύτερη φορά στο Περιοδικό «Πρεβεζαϊκά Χρονικά» τεύχος 30 σελ. 11 του 1984.

Στη Δημοτική Βιβλιοθήκη βρίσκονται τα περιοδικά των «ΠΡΕΒΕΖΙΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ». Όσοι θέλουν και όποια τεύχη (1984 - 1986), θα τα ζητάνε από τον αρμόδιο υπάλληλο της, που θα τους εξυπηρετεί πρόθυμα

ΑΓΟΡΑΝΑ, Η ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΘΡΥΛΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΟΣΕΩΝ

ΜΠΟΧΤΗΣ ΔΟΝΑΤΟΣ
Σχολ. Σεμβούλος Λευκάδας

Οι θρύλοι και οι παραδόσεις είναι αναπόσκαστο κομμάτι των κατοίκων της ελληνικής υπαίθρου.

Κάποτε ο αράχης άγρυπνος νυχτόπεμπρα τους θησαυρούς φυλάει και τη μανία ληστών και κουρσάρων ανακόλτει.

Άλλου το σαρκοβόρο τέρας εμποδίζει την ύδρευση των κατοίκων και μόνον ζεψυχώντας αιματοκυλίσμενο από τα κανταροκτυπήματα του Αγίου τη θέλησή του αλλάζει.

Χρόνο πολύ αλλά και χώρο άφονο χρειάζεται κανείς για να εξιστορήσει και καταγράψει τους χιλιάδες θρύλους και παραδόσεις καθώς και τις ποικιλίες τους.

Η περιοχή που πρόκειται να εξιστορίθει παρουσιάζει κάποια ιδιαιτερότητα.

Εδώ οι παραδόσεις και τα θρύλούμενα παρουσιάζουν αλλιώτικη μορφή, συγχέονται με πρόσωπα και πράγματα και αγγίζουν τόσο πολύ την πραγματικότητα, που οι πολλοί τα θεωρούν αληθινά.

Ανάγκη θυμός να προσδιορίζουμε γεωγραφικά αυτό το χώρο πριν από κάθε εξιστόρηση.

Ο Χώρος βρίσκεται στο Βόρειο Τμήμα του νομού Πρέβεζας, 17 χιλιόμετρα περίπου από το χωριό Λούρο.

Φυσικό όριό του από το νομό Ιωαννίνων ο ποταμός Αχέροντας.

Στο βορινό τμήμα του χωριού υφίστεται η κινητή κορφή του 'Αι Λιά και

απή συνέχεια η πλατιά χαρδρά που στέλνει ακατάπαυστα όλες τις εποχές το βούγητό και το σάλογο των νερών του ποταμού.

Στην ίδια ευθεία σε απόσταση τριών χιλιομέτρων (δεξιά του ποταμού) υψώνεται το κάστρο του Σουλιού, πάνω από την Κιάφα.

Με γυμνό μάτι από δύο διακρίνες καθαρά αυτόν τον προμαχώνα και την γύρω περιοχή και μένεις με την εντύπωση, ότι από στιγμή σε στιγμή αι όρεισμοι πολεμιστές θα ξεβηκαρώσουν τα σπαθά τους και θα ορυζούν ενάντια στον καταχτητή.

Η άγρια μεγαλοπρέπεια της φύσης σήμερε κλιμακωτά τη θέα του παραπρητή πέρα μακριά, κάπου εκεί στις Τζαβέλαινος τη ακάλα.

Διπλικά και σε ίση τριγωνική απόσταση βρίσκονται οι δύο συνοικιστροί 'Άνω και Κάτω Σκαφηδωτής που μαζί με το Τρίκαστρο συναποτελούσαν την Κοινότητα Τρίκαστρου.

Από υψόμετρο πεντακοσίων και παραπάνω μέτρων αγναντεύουν τον πλούσιο του φαναριού κάμπο.

Ανατολικά συνεχίζεται η οροσειρά του Ολίταικα που το τελευταίο της ακροόδι, ο Βαλαωρίτης, ακουμπάει στον κάμπο του Λούρου.

Προς το Νότο το πεδίο πνεύμανε. Χωμάτινοι γήλαφοι κατάφυτοι από βαλανίδιες και αγριόδεντρα από την 'Α-

νω Ράχη (Κράβαρι) μέχρι την Κρυστοπόγη.

Η παλιά ονομασία του χωριού ήταν Γόρανα ή Γοράνα ή Αγόρανα.

Για την προέλευση του ονόματος λέγονται πολλά.

Πολλοί ισχυρίζονται, ότι ήταν κάποτε εδώ πολυάνθρωπη πόλη και μεγάλη αγορά.

Και συμπεραίνουν το γεγονός αυτό από τα διάφορα ευρήματα και αντικείμενα που βρέθηκαν και κάθε φορά βρίσκονται εδώ κι εκεί κατά την έρευνα των κάστρων που περιβάλλουν το χωριό.

Η εξήγηση φαίνεται να μην αντέχει και πολὺ στη δύναμη της κρητικής.

Το πιθανότερο είναι, ότι κι εδώ όπως και σ' άλλα μέρη έχουμε κατάλοιπο αλεβικής λέξης, που προέρχεται από τη λέξη GORA (Βουνό) και το A (ανατολικά), όπως και το (PYT – GORA) στα πόδια του Βουνού (TSARA – GORA) αβάρνα - κατηφόρα του βουνού κ.λ.π.

Η ονομασία αυτή αντικαταστάθηκε αργότερα από την ονομασία Τρικάστρο, από τα τρία κάστρα που περιβάλλουν το χωριό κυκλωτέρα.

Λιγοστοί σήμερα οι κάτοικοι του, λίγες δεκάδες.

Άλλοι μετανάστες και άλλοι μεταφέρμενοι στο νέο οικισμό του Ορωπού.

Η κατοίκηση του χωριού σύμφωνα με διάφορες πληροφορίες έγινε γύρω στα 1770, λίγο αργότερα από κείνη των Σουλιωτών στην άγονη πατρίδα τους.

Μια μερίδα κατοίκων με το επώνυμο «Τζοβίλης» προερχόμενη από την Αλβανία, έζησαν από τους Σουλιωτές να τους επιτρέψουν να εγκατασταθούν

εντός του Σουλιού.

Οι Σουλιωτές τους θεώρησαν ύποπτους και τους υπέδειχναν την τοποθεσία αυτή, λέγοντάς τους, πως αν φανούν αντάριχοι, θα έχουν την συμπαράστασή τους.

Έτσι βασισμένοι στο κακοτράχαλο της περιοχής και των Σουλιωτών την υπόσχεσαν για υποστήριξη, κατοίκησαν το μέρος αυτό (νότια του Σουλιού) και ανάλογαν την από νότο φρούρησή του, (προφυλακές).

Από το σημείο αυτό περνούσε αργότερα κάποιος παπάς από τους Παπαδάτες, γιατί έπεισε στη διαμένεια του αγά της περιοχής με κατεύθυνση τα Φαναροχώρια.

Εδώ συναντήθηκε με κάποιο κλέφτη που έφερε το όνομα Πάτσος, ο οποίος είτε θεληματικά είτε άθελα του υποχρέωσε να μείνει.

Έτσι συγκροτήθηκαν οι τρεις φάρες, Τζοβίλαιοι, Πατσαίοι και Παπασταυραίοι (από τον Παπασταύρο που έγινε και εφημέριος του χωριού).

Με το πέρασμα του χρόνου ήλθαν κι άλλοι από διάφορα άλλα μέρη και κατοίκησαν εδώ, δημιουργώντας έτσι το μωσαϊκό των επωνύμων που συναντάμε σήμερα.

Το χωριό πρωτοκτίσθηκε βοριότερα του σημερινού στην τοποθεσία Λαύτη.

Οι παλιότεροι γνώριζαν ακριβώς και τους μαχαλάδες που πρωτοεγκαταστάθηκαν αι φάρες.

Το χωριό καταστράφηκε κι έγινε παρανάλωμα της φωτιάς και της οργής των τουρκαλβανών του Αλή με την καταστροφή του Σουλιού.

Το ασκέρι εκείνο που πέρασε από τα νότια του Σουλιού, από το στενό μονοπάτι του Δραχτιό μεταξύ Σεριζανών και σημερινού Τρικάστρου οδηγήμενο κατά πως λένε από τον Πήλιο Γαύση (γεγονός αναπόδειχτο), αυτό ήταν που ερήμωσε και αφάνισε το χωριό.

Οι κάτοικοι του κρύψτηκαν στις γύρω χαράδρες και τα δάση και όταν τα πράγματα καταλάγιασαν, ήλθαν νοτιότερα και εγκαταστάθηκαν στο Ριζό πτηνού Κόνιτσας.

Εδώ βρισκότανε κι άλλοι κατοτρέγμενοι (κονέβανε) είχαν τα κονάκια τους και γιαυτό όλη η περιοχή ονομάστηκε έτσι (κόνεψα - Κόνιτσα).

Στην περιοχή κατοίκησε και ο Κονεμένος χωρίς βέβαια να ξέρουμε αν από εδώ πήρε το όνομα ή έδωσε το δικό του.

Η τοποθεσία αυτή βρίσκεται στους πρόποδες του βουνού Λακοπόδαρη, που συνεχίζει χάνοντας σιγά σιγά το ύψος του, για να καταλήξει στο Ζάλογγο (Ζάλογγο - βουνό Αρδονιάς - Άγιν Ράχης - Τρικάστρου). Νεότερα γεγονότα ήλθαν να ερημώσουν και τούτο το χωριό.

Μερικοί λένε, πως η διαμάχη δύο φατριών Τζοβαλαίων και Πατσαίων, γιατί οι πρώτοι κλέψανε για νύφη τους, μια Πατσαϊούλα, έφερε την καταστροφή.

Άλληλοσκοτώμοι - βεντέτες και τα συνακόλουθα ερήμωσαν και πάλι το χωριό.

Άλλοι ισχυρίζονται, αυτό είναι και το πιθανότερο, ότι οι κάτοικοι υποχρέωθηκαν να εγκαταλείψουν το χωριό, γιατί ήταν ευκολοπρόσιτο στους Τούρ-

Η τοποθεσία του παλιού χωριού (Λαύτη). Στο βάθος δεξιά τα βουνά Σουλιού.

κους φορτζήδες (Σελεπτζήδες).

Η περιοχή ήταν ακάλυπτη και εκείνοι ακίνδυνα ερχόταν από το νότο ΓΑΝΩ Ράχης που ήταν η έδρα τους και επράτταν τους φόρους.

Για το λόγο αυτό μεταποιούσκαν βοριότερα όπου το σημερινό χωριό και φτιάχναν το χωριό τους.

Εδώ ήταν περισσότερο ασφαλισμένοι, γιατί μεταξύ του χωριού που εγκαταλείψανε και του νέου που κατοικήσανε, υπήρχε στενό πέρασμα, χαράδρα 500 μέτρων με κατόφυτη τη γύρω περιοχή.

Στο σημείο αυτό υψώνανταν βράχος 50 περίπου μέτρων και η μαρφολογία της περιοχής ήταν τέτοια, ώστε με το παραμέρο δημιουργούσανταν αντίλασης.

Κάπου εδώ παράμερα καθάπτανε ο παλιός ο κλέφτης, ο Μητζεβελίδης, και επόπτευε την περιοχή. Κανένας δεν έμπαινε στο χωριό χωρίς την θέληση του.

Όταν λοιπόν έρχότανε ο φορτζήδες, οι κάτοικοι τους προύποντοσαν πριν από τη χαράδρα και τους συναδεύανε στο χωριό.

Σε ταύτο το σημείο δυναμώνανε την ομιλία, σπαματούσαν απότομα και λέγανε στο φοραζή: «Θα ρωτήσουμε το Μπετζεβέλι και σαν μας επιτρέψει να δώσουμε το ίμαρο πάει καλά, αν όχι δεν πρέπει να περάσουμε στο χωριό». Βαλαχά να ρωτήσουμε συμφωνούσε εκείνος.

Αρχίζε τότε κάποιος με δυνατή φωνή:

— Ο Μπετζεβέλιοοοο ...! Όσοο... απαντούσε υπόκωφα η γράφα.

— Θα το δώσουμε το ίμαρο (φόροι ή όχι):

— Όχι ... απαντούσε ο αντίλαλος. Ιατέ θέβαια στην Αλβανική διάλεκτο γιατί οι ζαπιτίδες (εισπράκτορες των φόρων μόνον αυτή γνωρίζανε).

Υατέρα από την αρνητική απάντηση έπαιρνε εκείνος το δρόμο της επιστροφής και οι άλλοι μένανε ανενόχλητοι. Ανενόχλητοι ο λόγος το λέει, γιατί ο αγάς ύστερα από αυτεννόση με Χριστιανούς και Μωαμεθανούς κατέληξε στο συμπέρασμα να κάψει κάθε σχέση και επαφή με τους Αγιορανίτες και μάλιστα καθοριστήκανε δρια απαράβατα μεταξύ των δύο χωριών για τιμωρία.

Η οργή και περιφρόνηση για τους Αγιορανίτες ήτανε τόση, ώστε ούτε και στο θάνατο του αδελφού του δεν τους κάλεσε.

Το γεγονός αυτό θεωρήθηκε μεγάλη για κέινους πρασβολή και ύστερα από πολυτίμερες συζητήσεις, για να ξεπλύνουν την υπροπή και την πρασβολή αποφάσισαν να του κλέψουν τη ζωναράτη αγελάδα.

Η απόφαση έγινε εκτελεστή μέσα σε μια νύχτα χωρίς αναβολή και καθυστέρηση.

Μαθαίναντας ο αγάς το γενόμενο γίνεται έξω φρενών. Και ει το σχυρόκαλυβα στην τζούμπα (ράχη) των Ραφτοίων, για να διατρανώσουν το γεγονός οι φλόγες, και κάτι παλιόρουχα για να φανεί η οργή του ιμερικού μάλιστα λένε, ότι απλάδεψε και κάποιο μέρος του σώματος απίκριφα, για να στηρίξουν την παροιμιώδη φράση, πείσμασε ο αγάς κι έκαψε την...! και βάζει υτελάλη να ανακοινώσει το συμβάν. Τρεις μέρες εκείνος περιφερόταν στις ρούγες και τα σοκάκια και μ' όλη τη δύναμη των πνευμονιών του φώναζε:

— «Οποιος έκλεψε τη γελάδα του αγά, να κρύψει τα κόκκαλα καλά, γιατίτο μαθαίνει ο αγάς και πεισμώνει». Βαλαχά πεισμώνει σιγοσιγουντάριζε ο αγάς, διεσ οφές των άκουγε, γιατί ελάχιστες λέξεις ήζερε από τα ελληνικά.

Οι Αγιορανίτες ακούσανε τη συμβουλή του υτελάλη και αφού τακτοποίησαν το κρέας κατά πώς έπρεπε, καταχνιάσανε τα κόκκαλα σε κρύπτη που ποτέ ο αγάς δεν ανακάλυψε κι έτσι δεν πεισμώσε.

Με το πέρασμα όμως των χρόνων οι διάδοχοι του αγά ούτε στα όρια του προκατόχου στάθηκαν, ούτε στη φωνή του Μπετζεβέλιου υπάκουουσαν. Κι εκείνα τα μεταθέσανε προς θύελάς τους και αυτάν αγνόπασαν και ζήτησαν τους φόρους.

Μπροστά στο νέο κίνδυνο οι πρεστοί του χωριού έβγαλαν απόφαση με την οποία όλα τους τα κτήματα είναι δομένα στο βακούφι (βακούφικα, εκκλησιαστικά).

Για να επιβεβαιωθεί το γεγονός και να γίνει πιστευτό και παραδεχτό, άρχισαν να κατασκευάζουν την εκκλησία

του 'Αι - Λιά στον ομώνυμο λόφο γύρω στοι 1780.

Η εκκλησία αυτή κτιρέμενη κατάκορφα στην πυραμίδα του λόφου καταστράφηκε από κεραυνό και οι κάτοικοι υποχρεώθηκαν να την ξαναχτίσουν 500 μέτρα δυτικότερα σε χαμηλότερο σημείο.

Η δεύτερη, Βυζαντινού ρυθμού με θαυμάσιες τοιχογραφίες σώζεται μέχρι σήμερα, μαστερεπιμένη, γιατί η διεύθυνση αρχαιοτήτων στάθηκε και στέκεται εμπόδιο στη θρησκευτική διάθεση των κατοίκων για αλλαγή της στέγης.

Η υγρασία και τα βρόχινα νερά συνεχίζουν το καταστροφικό τους έργο.

Αποχωραματισμένες οι εικόνες σε πολλά μέρη, ασπρισμένα τα μάτια των αγίων, κομμένα τα δάχτυλα των χεριών τους, Σου δίνουν την εντύπωση ότι ζητάνε εκδίκηση να λάβουν από κείνους που έτσι τους κατάντησαν.

Ο λόφος του 'Αι - Λιά είναι ένας σωστός κύνος.

Η κορφή του σπαθίζει τα σύννεφα. Η ανατολική, η βόρεια και δυτική πλευρά του, όψους (1.000) χιλίων περίπου μέτρων απόρθητο φρούριο, καταλήγουν στην κοίτη του Αχέροντα.

Η Νότια που βλέπει το χωριό, είναι ένα κεκλιμένο επίπεδο.

Σε τούτη την πλευρά (Νότια) βρίσκεται τριπλό πολυγωνιακό κυκλώπιο τείχος, όμοιο στην κατασκευή του με τη Δωδώνης και του Καστριού.

Ιστορικά δεν έχει εξακριβωθεί ποια αρχαία φυλή κατοίκησε εδώ.

Δεν ξέρουμε αν έχουμε συνέχιση του κράτους των Καστωπαίων ή κάποιο από τα οχυρώματα του Πύρρου ή

κάποιον αγροτικό οικισμό.

Ας δώσουν την απάντηση σι ειδικοί.

Τη νότια πλευρά του λόφου την προστάτευε τριπλή σειρά τειχών, που έμεναν ανέπαφα από του χρόνου τα γυρίσματα, μέχρι το 1900.

Από κάποια όμως τυχαίο γεγονός οι κάτοικοι του χωριού κατέστρεψαν τα τείχη τη χρονολογία αυτή και σήμερα σώζεται ένα μικρό κομμάτι μόνο.

Απίστημα της καταστροφής ήταν η έξης:

Κάποιοι τυμβωρούχοι, φερμένοι ποιος ξέρει από που, άνοιξαν πίσω από την εκκλησία έναν τάφο πλάι στο βράχο.

Φαίνεται πως Βρήκανε διάφορα αντικείμενα [κτερίσματα] και νομίσματα. Φεύγοντας όμως τους παραπέσανε μερικά νομίσματα, τα οποία στάθηκαν και η αιτία της καταστροφής του τείχους.

Οι κάτοικοι νόμισαν, πως κάθε ογκόλιθος κρύβει και κάποιο θησαυρό και βάλθηκαν με λοστούς και κασμάδες το κάστρο να γκρεμίσουν.

Οι ογκόλιθοι που με τόση τέχνη, κόπο και υπομονή είχαν τοποθετήσει δουλοι της εποχής εκείνης, για να θωρακίσουν την πόλη τους, βρίσκονται σήμερα σπαρμένοι στην πλαγιά όπου ο καθένας μπόρεσε τα πόδια να στηλώσει.

Έτσι αδηγημένοι οι κάτοικοι από την επιθυμία του θησαυρού, αφάνισαν τον υπόρχοντα.

Το κάστρο αυτό του προφήτη Ηλία, αλλά και άλλα ακόμη δύο που περιβάλλονται κυκλικά το σημερινό χωριό, και τα οποία έχουν τελείως εξαφανιστεί, έ-

καμαν τους κατοίκους να δημιουργήσουν διάφορους μύθους και θρύλους.

Γύρω στα 1850 κάποιος από την φατρία των Πατσαίων ανακάλυψε σε κάποιο σημείο ένα άνοιγμα, το οποίο με σκαλοπάτια οδηγούσε σε υπόγειο. Το υπόγειο είχε μισάνοιχτη πέτρινη θύρα, αλλά το σκοτάδι δεν του επέτρεπε να δει τι είχε μέσα.

Πληγάνει στο σπίτι του, προμηθεύεται ένα κερί και γυρίζει και πάλι να ανιχνεύει το υπόγειο.

Τα δάσα βλέπει του κόβουν την αναπνοή!!

Τρεις σωροί από κομμένα νομίσματά σάρων μεγάλοι, που δεν μπορούσε άνδρας να τους πηδήσει. Ήταν βλέπετε κάποτε και το πήδημα μονάδα μέτρησης.

Μια μηχανή, ραβδιά από χρυσάφι και μπουκάλια γεμάτα με υγρό βρίσακονταν στο υπόγειο. Στο εσωτερικό και πάνω μέρος της θύρας, στεκόταν πέτρινο περιστέρι με απλώμενα τα φτερά του και συνδεόμενο με ένα σύρμα στην ταυτόπιδα του, κατέληγε στον ένα σωρό, τον κεντρικό. Δεν πειράζει τίποτε από τους θησαυρούς, βγαίνει με προφύλαξη και πηγαίνει και βρίσκει κάποιο φίλο του και του εκμυστηρεύεται τα δάσα είδε.

Χωρίς πολλή καθυστέρηση έρχονται και οι δύο τους τώρα να δουν τον θησαυρό.

Καθώς όμως περιεργάζονταν τα υπάρχοντα, ο δεύτερος ίσως πιο θεραλέος έπιασε στην παλάμη του δύο νομίσματα αποσπώντας τα από το σωρό τους:

Την ίδια στιγμή έτριξε το περιστέρι και η πόρτα έφραξε την είσοδο (την έξοδο για αυτούς).

Ιανικός και τρόμος έπιασε τους επισκέπτες.

Ο πρώτος λιποθύμησε και ο δεύτερος προσπαθούσε να τον συνεφέρει.

Στην προσπάθεια του έπεσαν τα νομίσματα στο σωρό κι αμέσως η πόρτα άνοιξε.

Σέρνει το λιπόθυμο σύντροφό του στην έξοδο και αφού τον συνέφερε του 'νε πώς ελευθερώθηκαν.

Ξαναμπαίνουν και πάλι μέσα και δοκιμάζουν από τον άλλο σωρό. Το αποτέλεσμα το ίδιο. Μόλις απομακρυνθήσαν τα νομίσματα από το σωρό ή πόρτα έκλεινε, μόλις πηγαίνανε στη θέση τους άνοιγε.

Το γεγονός το θεώρησαν σημείο πράμα. Θεοτικό!!

Βγαίνοντας και καθώς το κερί βρισκότανε στο τέλος της ζωής του, παρατήρησαν στον προθάλαμο διάφορες επιγραφές. «Όντας όμως συρράματοι, έφυγαν με τη συμφωνία να βρούν κάποιο γραμματιζόμενο να λύσει τα μυστήρια.

Μετά από χρονικό διάστημα ξέπεσε στο χωρίο ένας αγιογράφος και οι δύο φίλοι δεν έχασαν καιρό. Τον πλησιάζουν του λένε τι και το και συμφωνούν στο σύροπτο να δουν το θησαυρό.

Έτσι και έγινε.
Ο Αγιογράφος διάβασε τον προβάλλαρο: «Μην θαυμάζετε με εμένα, αλλά με την αδερφή μου στη Γορίτσα».

Την ονομασία Γορίτσα ο αγιογράφος την ταύτισε με το σημερινό Καστρί Μεσοποτάμου.

Σε άλλο σημείο διάβασε:
«Η πόρτα θα ανοίξει ή με ηλιακό φως ή με βασιλικό αἷμα ή με τεασεροτρίφυλλα».

Σε άλλο πάλι μέρος διάβασε: «Η γενιά εκείνου που θα φανερώσει το θησαυρό θα αφανιστεί ολοκληρωτικά».

Μερικές επιγραφές έμειναν ανερμήνευτες. Περιττό να πούμε, ότι έγινε σύσταση στον καινούργιο επισκέπτη για άκρα μυστικότητα.

Το πρώτο ερμηνευτής των επιγραφών πήρε το δρόμο του νοτιά κατά την Άνω Ράχη. Οι δύο φίλοι ύστερα από αυξήτηση τον ακολούθησαν και σε απόσταση μιας ώρας από το χωρίο (στη Βέσσα Κόνιτσα) τον έφθασαν και τον εφόνευσαν με ένα σκεπάρνι.

Δικαιολόγησαν το φόνο και θεώρησαν επιβεβλημένη την εγκληματική τους πράξη, από το φόβο μήπως πρώσει το μυστικό στον αγά της Άνω Ράχης και στη συνέχεια στις Τουρκικές αρχές.

Με το πέρασμα των χρόνων το μυστικό μεταφέροταν από πατέρα σε γιο, ώσπου κάτοχος του μυστικού έγινε κάποιος Δημήτρης Πάτσης.

Αυτός συνδεόταν με στενή φιλία με κάτοικο της Κάτω Σκαφηδωτής ονομαζόμενον Νάκη Μπόχτη, ο οποίος λόγω εγκλήματος σε βάρος των ταύρων περνούσε τον περισσότερο καιρό στα μέρη του Επρομέρου (Ελληνικό).

Αφού έμαθε τα καθέκαστα από το φίλο του τον Τρικαστριώτη (Γορανίτη) έφερε από την παλιά Ελλάδα κάποιον που έλεγε πως είχε διασυνδέσεις με ειδικούς, τον Γιώργο Τασούλη από το Μπαμπίνι Επρομέρου.

Ο Γιώργος Τασούλης φτάνοντας στο Τρικαστρό θέλησε να βεβαωθεί για την υπαρξη του θησαυρού. Έζησε να τον οδηγήσουν επί τάπου. Οι κάτοχοι

του μυστικού που η πείρα των περασμάν και των άλλων τα παθήματα τόσα τους έχανε διδάξει, αφού τον κρατήσανε κρυμμένο μέχρι το σύρουπο, τον πήρανε, του δέσανε τα μάτια μ' ένα μαντήλι και αφού τον στριφογύρισαν αρκετές φορές,ώστε να χάσει τον πρανατολισμό ξεκίνησαν.

Περπατήσανε, κατά την αφήγηση του Τασούλη, κάπου είκοσι λεπτά και πρόσκαιρα αθέλητα τυφλωμένος εντένοντας τις υπάλοιπες αισθήσεις του, από την συνοδοπορία αυτή κράτησε αρκετά σποιχεία. Περάσανε τρία κρυπτορέματα (ήτανε χειμώνας). Ύστερα από το πέρασμα του τρίτου περπατήσανε ομαλή έκτοση ίσα με 120 δρασκελίες.

Μετά τις πρώτες δέκα δρασκελίες άκουσε κλάματα μωρού παιδιού.

Στην είσοδο τον άγγιξαν κλαδιά δέντρου από το οποίο με τρόπο καταχώντας στον κόρφο του λίγα φύλλα. Ήτανε ελιά. Κατεβαίνοντας μέτρησε 43 σκαλιά. Σαν τελειώσαν τα σκαλιά ο τυφλός ανέβλεψε γιατί οι συνδογήοι του του λύσανε τα μάτια. Έρεινε εκστατικός από τα δάσα είδε.

Κατά την επιστροφή χρησιμοποιήθηκε και πάλι το ίδιο τέχνασμα. Δέσιμα ματιών, στριφογυρίσματα και κυκλωτήρια πορεία.

Στην επιστροφή συγκράτησε και νέο σποιχείο. Άκουσε βοητό μελισσών.

Όλα αυτά τα διηγήθηκε κλαίοντας σε κάποιον άλλον Τρικαστριώτη, τον Ευθύμιο Παπαστάυρο.

Φεύγοντας συμφώνησε με τους Τρικαστριώτες να φέρει ειδικούς να βγάλουν το θησαυρό.

Δεν πέρασαν πάρα μανόχο τρεις

μήνες και ο Τασούλης γύρισε φέροντας μαζί του πέντε Αθηναίους μεταξύ των οποίων και τους αδελφούς Ψίλα. Το Στυλιανό και τη Βασιλική Ψίλα.

Η Αθηναϊκή ομάδα με τη συνοδεία του Νάκη Μπόχτη και του Τασούλη κατέλυσε στην Κάτω Σκαφηδωτή στου Νάκη Μπόχτη το κατάλυμα και εκείθε στείλανε μαντατοφόρο στα Γέρανα για να ορίσουν την ώρα της συνάντησης για τα υπόλοιπα.

Οι Γορανίτες ύστερα από λιγότερη σύσκεψη τους ειδοποιούν με τον ίδιο μαντατοφόρο να εγκαταλείψουν το χωριό υύχτα, απειλώντας τους, πως αν τους βρει η μέρα τα κεφάλια τους δεν στέκονται καλά.

Σε τέτοιες περιπτώσεις η ανάγκη γίνεται φιλότιμη.

Οι νεοφερμένοι ἀπράκτοι, χωρίς καθυστέρηση παίρνουν το δρόμο της επιστροφής.

Φεύγοντας οι αδελφοί Ψίλα, που ήταν και οι δύο άγαμοι και άκληροι ζήτησαν από το Νάκη Μπόχτη να τους δώσει ένα παιδί, από οχτώ παυ καθόταν γύρω από τη γωνιά.

Τους υπέδειχε τον Πάνο.

Με τον Πάνο αυτή για θησαυρό οι αδελφοί Ψίλα έφτασαν στην Αθήνα.

Τον εποιόθασαν κι έγινε γιατρός. Αυτός αργότερα πήρε και το μικρό αδελφό του, τον Κώστα, που κι εκείνος απούδασε κι έγινε οδοντογιατρός.

Από τους δύο αδελφούς ο Κώστας 86 ετών ζει, θυμάται και αφήγεται τα γεγονότα. Μετά την αναχώρηση των Αθηναίων οι Τρικαστρίτες (Γορανίτες) αποφάσισαν να δώσουν τέρμα σε μια κατάσταση που τόσα προβλήματα τους

είχε δημιουργήσει και τόσους μπελάδες και σκοτώμες τους είχε βάλει.

Αποφάσισαν να βουλιώσουν την είσοδο του Θησαυρού και κανένας να μη μιλάει πα γιαυτόν, γιατί δεν ήταν μόνο ο κίνδυνος των τούρκων, αλλά και του αφανισμού των κατοίκων κατά τα γραφέματα.

Το έργο το ανάλαβε η Χάιδω Πάταση, η οποία καθώς έλεγε στις διηγήσεις της κουβάλλησε 40 σακιά χώμα για να βουλιώσει την είσοδο.

Ο αδερφός της Ηλίας ανάλαβε την εκπροσώπηση του χωριού σε ό,τι αφορούσε την υπόθεση αυτή.

Λίγο μετά την απελευθέρωση γύρω στα 1918 με 1920 οι νεότεροι για να δώσουν τέρμα στα θρυλούμενα αποφάσισαν να κάμουν ανασκαφή, αφού προηγουμένως είχαν εξασφαλίσει όδεια.

Η ανασκαφή θ' άρχιζε ημέρα Κυριακή, πριν από την οποία όλοι θα δίνανε όρκο, στο τέλος της λειτουργίας, για τι ο καθένας γνώριζε για το θησαυρό.

Στη λειτουργία της ημέρας εκείνης, παράδοξα κι ανεξήγητα, εκεί που διάβαζε ο παπάς το ευαγγέλιο, τού πέσε από τα χέρια.

Δεν ξέουμε βέβαια με ακρίβεια τι απ' τα δύο συνέβη. Έπεισε πρόγραμμα το ευαγγέλιο ή χρησιμοποίησε τέχνασμα ο παπάς για να εκφύγει τους γνώστες;

Μετά τη λειτουργία άρχισε η αρκυμασία. Πρώτος τον όρκο πήρε ο αναγνωρισμένος «εκπρόσωπος» Ηλίας Πάτασης, ο οποίος είπε τίποτε δε γνωρίζει.

Όλοι τον μιμηθήκαν και τίποτε στο φως δεν ήλθε. Την αρκυμασία της

ημέρας αυτής αι κάτοικοι την διασυνδέσανε με μερικά γεγονότα. Το απόγευμα της ημέρας αυτής κόβεται ένα σύγκολλο ωρο από το κοντινό ύψωμα του χωριού και ενώ ο φυσικός του δρόμος ήταν να περάσει 600 μέτρα βοριότερα από το χωριό, λαξιδρομέσει και παίρνοντας λαξή πορεία κατευθύνεται προς του χωριού τα σπίτια.

Το πρώτο έμποδιο του το απίτι του Ηλία Πάταση.

Διαπερνάει τους τοίχους του σαν οβίδα και ξαπλώνεται στην αυλή. Μέσα στα χαλάρωμα του σπιτιού μένει νεκρό ένα εγγόνι του Ηλία, του ίδιου σπάζει το χέρι και της γυναίκας του το πόδι.

Το γεγονός συντάραξε τους κατοίκους και με αναβολή μιας ημέρας αρχίζουνε ανασκαφή.

Χωρίζονται σε δύο ομάδες και αρχίζουν από το πλέον ύποπτο κατά τη σύμπτωση των αφηγήσεων μέρος, το λόφο των Μπαθαίων.

Εδώ βρήκαν δύο παράλληλους τοίχους με πλακόστρωτο διάδρομο που προχωρούσαν προς το εσωτερικό του λόφου (Δυτικό).

Η διάρκεια του χρόνου όμως τελείωσε και μη μπορώντας τι άλλο να κάμουν μπάζωσαν δι, τι είχαν αναζήσει.

Μετά την κατοχή κάτι αρχαιολόγοι κάνανε ανασκαφές χωρίς αποτελέσματα.

Ο Γέρο Ηλίας ζώσε ακόμα περαμένος από τα «κατόπι του», με ελαττωμένη την δραση και τρεμάμενα τα κάτι άκρα.

Ζήτησε να βγει στην αυλή του σπιτιού του, και αφού πληροφορήθηκε σε ποιο σήμερο σκάβουν, είπε: «Μου το

φαγαν το ...., τίποτε δε βρίσκουν».

Στα 1945 ο δάσκαλος του χωριού Θύμα κι εκείνος των θρύλων του θησαυρού θέλησε να πάρει πληροφορίες από το γέρο. Έκαμε τάχα πως είναι του θησαυρού απεσταλμένος και ζήτησε να του πει τι ξέρει.

Στεγνή η απάντηση του Γέρου. «Θησαυρός είναι, καιρός δεν είναι».

Πέθανε σε ηλικία 112 ετών.

Το φόρμα του θησαυρού πλανιέται στις συνειδήσεις των παλιών κατοίκων και από τις αφηγήσεις και τις συμπτώσεις τους καθορίζουν περίπου και την τοποθεσία.

Έκείνος όμως που κρατάει κλειστά τα στόματα των πολλών, είναι το θρυλούμενο για τον αφανισμό εκείνων που γνωρίζουν.

Οι θρύλοι ξεπέρασαν τα τοπικά όρια και αγγίζανε τα δρία κι άλλων χωριών.

Τελευταία κάτοικος των Παπαδοπούλων γράφει επιστολή σχετικά με το θησαυρό στον Υπουργό Εσωτερικών της πραξικοπηματικής Κυβέρνησης. Στ. Πατάκο.

Το χωριό δέχθηκε την επισκεψη στρατιωτικών οχημάτων και μερικών σφρικοφόρων και γελονόδων, που αγνοντέψανε κατά τους Αι - Λιά το ύψωμα.

Το θέμα του θησαυρού αναζητήθηκε και πάλι και μερικοί μάλιστα είπαν τέλεπε και τα μέραι ότι θα φέρουν μπουλντόζες και θα αναποδογύρισουν το χωριό.

Είδα τότε με ανεξήγητη έκπληξη γέραυς από τη φέρα των Παπαδοπούλων να

ταράζονται, να ανησυχούν και να καταφέρουνται κατά των υπαίτιων.

Τι φωτιές είναι τούτες, που μας ανέβουν; Τι ταυς ενδιαφέρει αυτούς για τον τόπο μας; Τους καλέσαμε εμείς για ανασκαφές; κ.τ.δ.

KAESIANH

*Κύριε, σπήν καμόρο μου ανθίζανε
κατάχαμα στη λάσπη
κόκκινα γιασεμιδ
κι η φλάγα πώρωνε
τα λευκά μάρμαρα...
και τώρα στέκει ο Δαιμόνας
με μια γελοιά γκριμάτσα
θωρώντας την αυτομηδένιστη...
Κύττα με,
ο ήλιος ρίχνει μου κατόπιν θα μαχαίρια
που με χαϊδεύουν, όλα με χαϊδεύουν με
τον κήπο με τα τριαντάφυλλα
και τα ρόδα*

και τα κρίνα.
Και τον κρατώ, ως θυρείς, στα χέρια
μου.
Δέξου τον την άρα της αιγής...
Αλλοι, η ζωή μου αέρνονταν στους τέσ-
σερις ανέμους
χελώνα που τη φώτιζαν
τα κόκκινα φανάρια ενώ
οι κερδιστοί μπερντέδες
μιγούσαν στην πνοή της χαμένης πόλης...
Δέξου τα κόκκινα ποτάμια

*Δέξου τα κόκκινα ποτάμια
που χύνουνται καφτό
στα συντριβάνια των πάρκων
Σι, που τα νέφη σήκωσες
για να δείχνης τον ήλιο
Λύγια στους στεναγμούς μου, ως λύγα
στου δάσους την ανατρεχίλα την ώρα*

Έμεινα και μένω ακόμη με την απορία, Γιατί να ανησυχούν;
Λευκάδα 29 - 1 - 88

Μπόχτης Δανάτος

που
τα φίδια μ' έζωναν
και ρούφαγαν τα νέκταρ μου...
Σύ που έγειρες τον Ουρανό
για να φιλήσει το Δαιμόνα.
Ω! πως ποθώ να παραστέκω
την ώρα που γεννιέται ένας Θεός!
και με τους βότρυχους σκοινιά
στης αλεπούς το δέσμο
την Εύα να παραμερίσω...
Τα κρίματα μου πλήθος κι ο γκρεμός
ατέλειωτος.
Γελάει ως βλέπει με
κατρακυλώντας η δαμάλα σαν
κρατάει το χτένι που
της χάρισε ο ταύρος
Απόκαμα τρέμοντας γυμνή
το φόβο των ανθρώπων
Το κορμί μου λύγισε
τη δύναμη των άλλων κορμιών
Δέξου με στο ταξίδι...
(Σα βρέθηκε μαζί του
κύτταξε πως πατούσε σε πτώματα...
Σ.Δ.

ΠΡΕΒΕΖΙΑΝΙΚΑΙ ΜΕΛΤΑ

TO ONOMA "ПРЕВЕЗА,"

"Υπό τοῦ κ. ΙΩΑΝ. ΑΝ. ΚΑΤΕΙΚΟΒΟΡΔΟΥ

Δικτυόδρου
Συνέχεια και Τέλος

Αξιοπρέπειας: Έχει κάτισε τό που είναι ή δραματικό και ή απο- έχει της προστάσεως του δυνα- γυντός του. Τούτο δε δίδει: αύτοι θεωρούνται εις τό νά γνωρίζουμεν διχι μόνον τόν λε- δεν δ άποτο; Εδώσε τό δραμα- μότο άλλο και όποιο ποίησε αυ- θέντης: και είτε ποίησε τόν

Μηρά; καὶ εἰ; ποιῶν ἐποχὴν
ἔσσηθι τοῦτο.
Οὐ συγῆμεν τόπος τὸν ὄπεον
συναντήσαντες εἰ; τούτους γέρους;
Ηερί τις προελάσσεται καὶ λευκόν; μή τα; Ήπειρο-
τῆς ἔνοιας αὐτοῖς τοῦ δύναμα· καὶ μελέταις. Οὐτοῦ Ἐγκρονάτη-
τος διετυπώθησαν πάρα πολλά· ἵνα τοὺς ὑποστηρίκτας;
καὶ γεννήσαται τοῦ ἀπόδοσος; Εἴ το δύναμα

κατά πρότον δέ G. STIET «ειρίζεται» έξω από την χώρα της: δε τη: δε τη δια-Νομοχενδόν τη Βενετών και ελ-λίκη τη Μουστάκη: έπειτα: τα: η Ιταλία, λέγει: «ειρίζεται λέξης: «ειρίζεται» η έστιν ζάντιας άποις μηδενίς από την οποίαν: έργοι, και μετάφραση μετατρέπεται, απ' εύρος της έργων μεταλλάγγια εἰς την παραπάνω μετατρεπτική της απόφοιτη διανοητή της γένης: «ειρίζεται» στη σύνθετη τοποθεσία της παραπάνω μετατρεπτικής απόφοιτης της παραπάνω μετατρεπτικής απόφοιτης.

της πορείας του από την ομιλία της δι-
νομαζόται. Η συνέχεια είναι τό-
τας του Ν. Σαφάνης χερ
γίλιαντα «Χάστρη της»; Έλλα-
ς είχε αντιρρίσεις της πόλης:
«Ιλιστίας» (!) Μιχαήλ τη Νά-
πολη της Δουκείας είναι τα «Η-
πειρωτικά» (1843) αναγράφε-
ται «έδρανα της Βασιλείου την
αγία Μαρίαν και Ηράκλειον
της Εποκής 1843». Ην τοποθ-
ετώντας αυτήν την πόλη στην
ανατολική πλευρά της Ηπειρωτι-
κής ήταν για την ιστορία
ιωσίας ήθελε δημιουργήσει α-
ντιρρήσεις περί του συνθήθους
τύπου «Πρέβεζα». Αύτοι δημις
θα είναι άνευ έπιστημονικού
έρεισματος διότι οι τύποι αυ-
τοί είναι παρεθβαρένοι πρ-

νότας» με χαρακτηριστικά την ίδιαν.
Η αναγκάξια είναι ότι αναγκάξια είναι: Το
F. BOSSONAS ζητάει: πρότι, απόδικος είναι: δια-
τά λεγόμενα όπως ανανύμα ή ηγετώντας την Ήπει-
ρα διατάξεις είναι αρχεικά δογμάτων της κ. Η. Αρχεπιστούς δι-
τού αναγράφεται: «Prevéza ou nosse est την «Χρονογράφη
Prevysa qui doit être son «Habitation 1830 γράπεται στη
νομά της Αντικανέας Brini-
tique τα Επίπλα: «Εδώ στην Επίκαια».
Ταυτότητα: πόλης: διατά για την Νερμανών δι-
πλά το ένθετο «Ερινίας» ή Ηπειρωτικής της Αρχαίας
περιοχής έπιπλοτος: διότι την κάθισε πολιτισμός Επο-
χείας. Και διότι έχειν ηγετώντας αντοχής πολιτισμών
την την Ηπειρωτική ή Ανατολική περιοχής από την Αρχαία
εποχής έπιπλοτος, απότομας προστρίψης από την Αρχαία
εποχής της πόλης διότι: «γεννήθηκε την Ηπειρωτική Ηπειρωτική
ΕΡΙΝΙΑΣ» παραπέμπει: Πρόστιμος είναι το «επιστημονικό
καθεύδητον είτε τρόπον επιστημονικό περιοχής Ηπειρωτικής»
την Ηπειρωτική: Επίπλα: θεωρή-
τικότητας της Ηπειρωτικής
περιοχής την Ηπειρωτική. (1884)

TO ONOMA "ПРЕВЕЗА,"

Την γλωσσολογικήν αυτήν προίλευσιν ἀπόβασινέντα κατά την οποίαν πελλιστέρων συνετέ-
δεῖσαν τὸ ὄποιον διὰ τὴν πρα-
σθῆται, τοῦ ἔρθρου εἰς θε-
λήγον τὸ ἐμπόριον τῶν "Η-
περέβηται εἰς τὸν τύπον Ἄρε-
βος" καὶ τελικῶς: Ἄρεβηται.
Διὰ τούς ἀνωτέρους λόγους
τὸν τύπον τούτον πελλιστήριον οὐκέτι τὸ ένορμον

Ετι είς τούς ἦν Ἀλλάζεις ἀλητραίσθεος καὶ σημαῖνει
Ο πέντε Κ. Ἀρχαντος εἰς βανοράνους σιγμερον είναι ἐν «πέραρχη-διόδου». I ANT. ΚΑΤΑΝΙΚΟΔΟΡΙΟΝ
τὰ «Σύμμετκτα τοπωνυμικά» χρήσεις ὁ δρός «Ιεράβελε».

L. ANT. KATEKABORAOY

**Ο ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ**

Δ. ΜΠΕΤΣΟΥ

συνέχεια απ' το προηγούμενο

Ο Γ. Κονεμένος απάντησε με την παρακάτω επιστολή του:

«Ἐν Πετρουπόλει τῇ 4/16 Iουνίου
1869

Προς τους Αξιοτίμους Επιτρόπους
και Ενορήτας της Εκκλησίας του Μ.
Κων./νου Εις Πρέβεζαν
Κύριοι!

Συμφώνως με την δια του ημετέρου Κ. Δημοσθένους Γερογάννη δοθείσαν μοι παραγγελίαν ανέθεσα εις τον έκ της Ακαδημίας των Ωραίων Τέκνων της Πετρουπόλεως Ζωγράφον Κύριον Αλέξιον Σισκίν (ALEKSI SICHKIN) την ετοιμασίαν των εικόνων δια την εκκλησίαν του Αγίου Κωνσταντίνου.

Εντός κινητού δοθέντος εις αποστολήν από της προηθές 2/14 Ιουνίου, όπως εκπεμφή δια της μεγάλης ταχυτήτος δια Τεργέστης εις Πρέβεζαν, θέλετε εύσεβες.

Α. - Τέσσαρας Δεσποτικάς Εικόνας του Ιησού Χριστού, της Υπερυγίας Θεοτόκου, του Αγίου Ιωάννου του Προδόμου και των Αγίων Κον/νού και Ε.

λέντης. Τας τέσσερας ταύτικές εικόνες αφειρούμει εγώ τε η Σύζυγός μου Σεβαστή και τα δύο θυγάτρια μου Μαρίνα και Μαρία εις την εκκλησίαν του Αγίου Κων/νου.

Β. Τας παραγγελθείσις δεκατέσσαρας εικόνας του Τέμπλου, και

Γ. - Την Μεγύλην εικόνα του Ιωάννου του Μυστικοῦ.

Το όλον δεκαεννέα εικόνας περιέχει το κυβώτιον.

Οι ιδόντες τας εκκόνιας των τας επήνεσσαν ομοθύμως, ελπίζοντες ότι και οι κάτοικοι της τε Πατρέδος θα σέργουσαν αυτάς αριστης εργασίας. Προσπάθησα την δυνατήν οικονομίαν χάρις της Εκ-

κληματίας, η επι των δεκατεσσάρων εικόνων του τέμπλου και της του Ιωάννου του Μυστικού γενομένη οικονομία, το μεν ἔνεκα της κατασκευής των Μεγάλων Εικόνων, το δε διότι δια φίλου Ζωγράφου, παρηγγέλθησαν εἰς ἑτερον φίλον του, υπερβιάνει αναντιρρήσις τα τετρακόσια ρούβλια. Εἰς τα Δημόσια Καταστήματα με είχον ζητήσει διά τας

μικράς εικόνας ανά 40 ρούβλια εκάστην και εκατόν πεντήκοντα δια την του Ιωάννου. Ήθελον λοιπόν στοιχίσει υπέρ τα επτακόσια ρούβλια, ενώ τώρα εποιήσαν αι μεν δεκατέσσαρις ρούβλια 170

η δε Ιωάννου 50

Το κιβωτίον και η εργασία της εναποθηκεύσεως 30

ρούβλια 250 το όλον ως και δηλούται εκ της εις τον Δημοσθένην σταλείσης και της αποδείξεως του Ζωγράφου, του και επιστατήσαντος εις την ασφαλή τοποθέτησιν εντός του κιβωτίου.

Εις τ' ανωτέρω ρούβλια 250 προστέθησαν δια διάφορα εξαρτήσεις, δέκα των Αιμαζηδών (;) μεταφοράς Εκ του Ζωγράφου Οίκαδε, μεταφοράς εις Σιδηροδρομούν εις τα τοιωτά, δια τούτο ο προσταλείς λογαριασμός των εξαδελφών μοι φέρει όλον ρούβλια 260, πλὴν τα δέκα ταύτα ρούβλια κρατώ εις βάρος μου, δια την αναλογίαν μου εις την κατασκευήν του κιβωτίου, ώστε μεν εκ κεφαρόν ποσόν εις βάρος της Εκκλησίας εκ ρούβλιών διακοσίων πενήντα.

Τα διακόσια πενήντα ρούβλια κατά την αξίαν του Συναλλάγματος προς φράγκα 3.22 το ρούβλιον φέρουν φράγκο οκτακόσια πέντε αριθμ. 805, ητοι τετρακόσια 20/φράγκο χρυσᾶ, ότινα δέλτε πληρώσαεις εις τον εξαδελφόν μοι Δημοσθένην.

Αγνοώ τι θα κοστίσει η από Πετρουπόλεως μέχρι Πρέβεζης μεταφορά. Εννοείται δε ότι του εξαρτού τούτου ανάγκη να λάβει μέρος κατ' αναλογίαν επειδή επιθυμώ να φθάσωσιν αι παρ' ημών δωρούμεναι τέσσαρις εικόνας, αι

Δεσποτικαί, ἀνευ ουδενός εξόδου εκ μέρους της εκκλησίας μέχρι Πρεβέζης. Το ανάλογον τούτο θέλει το πληρώσει ο εξαδελφός μου Δημοσθένης.

Επί τέλους σας ειδοποιώ ότι εις τας γονίας του τέμπλου (Ι λ. δυσαν.) εικόνας ύπαρχουσι μικρά σανοίδια, ότινα κτυπούμενα ολίγον εκ βάθους τανύσουσι το πανίον αν τυχόν εχαλαρώθη.

Επειδή εκάστη εικόνων είναι στερωμένη δια βίδων εντός του κιβωτίου και δια διαφόρων Σπανοίδιων χρειάζεται να ανοιχθεί η κάσα μετά μεγίστης προσοχῆς.

Δέχθητε, αξιότιμοι και φίλοι Συμπολίτει, την διαβεβαίωσιν της εξαιρέτου υπολήψεως μεθ' διατελώ.

Ολώς υμέτερος
Γεώργιος Κονεμένος».

Οι Επίτροποι σημειώσαν κάτω από την επιστολή, που καταχώρησαν στο «Καθολικόν» της Εκκλησίας τα εξής:

«Την 21 Ιουνίου 1869, Πρέβεζα.

Ελάβαμεν την ανωτέρω επιστολή δια του κ. Δημοσθένειος Α. Γερογιάννη, ομοιού και την φορτωτικήν απμοπλοίου Λόιτ, με το ως άνωδεν κοιβώτιον, εμπρέχον τας ως ανωτέρω δεκανένα εικόνας, εκπληρώσαμεν δε ναύλον από Τεργεστην ὡς εδεις ως η φορτωτική Αργ. Φ (ιορνία) 13.

Ομοίως δια τα εξαρτήσεις σιδηροδρόμου από Πετρούπολιν ὡς Τεργεστης, εμπειριεχούμενων εις την ίδιαν φορτωτικήν Φ. 44.69. (Σύνολον) 57:69/100.

Τα Αργ. Φιορ. 57:69/100 προς 11/2 φέρουν γρόσια 663:5.

Αχθοφορικά κοφετού ὡς την Εκκλησίαν 10 γρος. 673:5 23 Ιουνίου 1869 ομοίως επληρώσαμεν προς τον κ. Δη-

μοσθ. Γερογιάννην κατό την ανωτέρω επιστολήν του κ. Γ. Κονεμένου Βέη την αξίαν 15 εικόνων μετά του Μυστικού Δείπνου, ως επιμένεις:

Δια τας 14 εικόνας των εορτών ρούβλια 170

Δια τον Δείπνον τον Μυστικόν ρούβλια 50 - 220

Αξιο κιβωτίου, επιστασία ζωγράφου εις το τοποθέτημα, μεταφοράς εις οικιαν Γεωργάκη, ορούμος εις Σιδηρόδρομον και τα εν γένει εξόδα 40. Συν 260.

Αφαιρούνται όσα ανεδηχθεί εις βάρος του Η Αυτού Εδοχ. ο κ. Γ. Κονεμένος Βέης, ανάλογον δια τας 4 αφεροθείσας εικόνων ρούβλ. 10. Υπόλ. 250, τα οποία κατά την ανωτέρω γραφήν του 4/16 Ιουν. εμετρήσαμεν προς τον ίδιον κ. Δημοσθένην, διστις υπέγραψε την εξόφλησιν όπισθεν του λ/σμού Ζωγράφου κ. Αλέξιου Σισικόν προς 3.22 φράγκα 805 ήτοι 20/φράγκα 40/20 φρ. 92, γρόσια 3.703.

Γρόσια τέσσαρες χιλιάδες και διακόσια σαράντα ένα και μισό 4.241:20.

Παρακάτω καταχωρήθηκε η ευχαριστήρια επιστολή των αδελφονεοριτών του Αγ. Κ/νου Πρέβεζας στον Γ. Κονεμένον, η οποία γράφει εξής:

«Προς την Α. Εξ/τα τον κ. Γ. Κονεμένον Βέην κτλ., κτλ., κτλ.,

Εις Πετρούπολιν

Τη 27 Ιουνίου 1869, Πρέβεζα
Εξοχότατε

Την επιστολήν της Υ. Εξ/τος, σημειωμένην 4/16 τρ. ηγιώθημεν, μετ' ακρας ένχαριστήσας, παραλαβόντες παρά του απμοπλοίου Λόιτ το κοιβώτιον εν καλῇ καταστάσει, εμπειριέχον

τας δεκανένα εικόνας, πυραγγελίαν, λογ/σμού Εκκλ. των Αγίων Θεοσόπετων Χριστιανών Μ. Βασιλεών Κων/νου και Ελένης δια του εξαδελφού σας κ. Δημοσθένη Α. Γερογιάννη, καθὼς καὶ τας ετέρας τέσσαρας Δεσποτικάς εικόνας, τις αφερωμένας παρά της Αξιοσεβάστου Οικογενείας σας, τις οποίας αμέσως και εποποθετήσαμεν εις την κατάλληλον θέσιν των, όπου μέγιν αραιόμον παπετέλεσαν, καταχωρήσαντες εις το Καθολικόν της Εκκλ. Βαβλίου προς ανινούν μνήμην την της Υμ. Οικογενείας οξέπαινον πράξιν και ζήλον προς τον Ιερόν τούτο Ναόν, καθὼς τα ονόματα ομών τε και προγόνων κατεγράψαμεν εν τω Θρησκευτικώ τμήματι της Αγίας προθέσεως, όπως παρά του Ιερούς της Εκκλησίας ανελλιπώς και κατά τέλιν θέλουν μνημονεύσθαι.

Εν τούτοις απεύδομεν να σας προσθέσομεν ότι τα τέσσερα Δεσποτικά το εκ της Υμετέρας, οικογενείας Αφιέρωμα δύσον ο Δείπνος, ο Μυστικός και αλοιπτι των εορτών εικόνων πραγματιώς ως έργα καλλιτεχνῶν, εις μίαν βασιλεύσιουν εργαζομένων, και υπό την επιβλεψιν της Υμ. Εξ/τος επέτιχον και επευημίσθησαν τον δίκαιον ἔπαινον απάντων των εμπιπροκάλλων πατρωτῶν και παρίκων.

Κατά την διαταγήν Σας εμετρήσαμεν εις τον Υμετέρον Δημοσθένη Α. Γερογιάννην το αντίτιμον των 15 εικόνων 20/φράγκα σαράντα και φράγκα πέντε, παραλαβόντες από τον ίδιον το ανάλογον, εξαρτήσεις μεταφοράς από Πετρούπολιν ὡς ενταῦθα τις 4 Δεσποτικάς του αφερώματος Σας 134 25/40 (γρόσια).

Εσώκλειστον ευρίσκεται το πρός τον Ζωγράφον κ. Αλέξιον Σίσκην ευχαριστήριον.

Προσδέξασθαι, Εξ/τε, ειμενός την έκφρασιν του βαθύτατου Σέβασμού τημάν προς την Υμ Εξ/τα, την Πανευγεστάτην κ. Σύζυγόν σας και των περιοθήτων τέκνων Σας, μεθ' ών διατελούμεν της Υμ. Εξ (τος προσφίλεις Συμπολίτηι και πρόδημοι θεράποντες.

Οι Αδελφοενορήται της Εκκλησίας των Αγίων Κων/νου και Ελένης.

Παν. Χ. Μαμάτης
Δημ. Τριανταφύλλης
Βεσύ. Ρίκης
Γεώργιος Τζατέρης
Δημήτρ. Κονκουρής
Σπυρ. Αθασ. Μιχάλης
Γεώργ. Αθ. Μιχάλης
Κων. Σ. Τζατέρης

Ζώης Θεοφύλακτος
Θεόδ. Ι. Τζαντζουράς

Δημ. Λαγός
Κώστας Κολοβός
Ιωάννης Τάλλαρος

Ιωάνν Μπερτούλης
Δημ. Κ. Φλώρος
Σπυρ. Τζακαρπίκας
Δημ. Μπιοδουνάς
Αναγν. Κατζάνος
Ζώης Πάνος
Κατουνιώτης

Ο Εφημέριος Ιωάννης Ιερεύς Σακελλάριος

Οι Επίτροποι

Κων/νος Χ. Μαμάτης, Αργύρης Δημούλιτζας, Χρήστος ΜπάλκοςΣι.
Στη συνέχεια είναι καταχωρισμένη η ευχαριστήρια επιστολή, που έστειλαν στο

Ζωγράφο της Πετρούπολης, η οποία γράφει:

«Πρός τον αξιότιμον Κύριον Αλέξιον Σίσκην, Ζωγράφον εκ της Ακαδημίας των Ωραιών Τεχνών κτλ.

Εις Πετρούπολιν

Εν Πρεβέζῃ την 27 Ιουνίου 1869,
Πρέβεζα
Κύριε!

Η Α. Ε. ο κ. Γεώργιος Κονεμένος Βενής, περιφανῆς και προσφιλέστατος Συμπολίτης ημάν ευαρεστήθεις να αναδεχθῇ την αυτόθι κατασκευήν διαφόρων εικόνων δια τον ενταύθα Ιερόν Ναόν, τον επ' ονόματι των Ισαποστόλων Μεγάλων Ορθοδόξων Βασιλέων Αγίων Κων/νου και Ελένης τιμωμένων, όν δέ χομεν την τιμήν να επιτροπεύομεν, μας ανήγγειλεν ότι ουχί μόνον ευαρεστήθειτε να συγκατεβήτε αρκούντως εις την κατασκευήν αυτών απέδωσεν εις την διακεκριμένην υμετέραν γραφίδα εις την συμφωνηθείσαν τιμήν, αλλά και εις την καλήν εν τω κιβωτίῳ τοποθέτησίν των επεβλέψατε.

Λαβόντες, όμεν, κατ' αυτάς τις εράριας ταύτας εικόνας, της ομολογουμένης αξίας κατά ταύτα της καλλιτεχνικής ιμάν γραφίδος, σπεύδομεν να σας εκφράσωμεν, Κύριε, τις επί τούτω ευχαριστήσις ημών τι και απάντων των Αδελφοενορητῶν του Ιερού Ναού, και να σας διαβεβαιώσουμεν ότι ευαρεστησάντων προς πάντας ενταύθα τους Ορθοδόξους κατοίκους των εικόνων αυτών τόσον το ημέτερον Αδελφάτον και εις πάσης άλλης ενταύθα εκκλησίας λαμβάνει ανάγκην εικόνων εν το μέλλοντι, θέλει αποτελεῖνται διακεκριμένας πάντοτε εργασίας και τις δυνατάς ως προς τις

τιμάς συγκαταβάσεις.

Αφελούμενοι της ευκαιρίας σας προσφέρομεν τον εν Χριστώ απασμόν, ομού με την διαβεβαίωσίν της προς υμάς υπόληψεώς μας.

Ο Εφημέριος της Εκκλησίας Οι Επίτροποι του Ιερού Ναού των Αγίων Ιωάννης Ιερεύς Σακελλάριος Κων/νου και Ελένης

Χρήστος Μπάλκος.

Στη συνέχεια είναι καταχωρισμένη μια άλλη επιστολή, απευθυνόμενη στον Γ. Κονεμένον, όταν ήλθε στην Κέρκυρα για ολιγότερο επίσκεψη. Γράφει δε αυτή τα παρακάτω:

«Πρός τον Εξ/ τον Κονεμένον Βένην κτλ. κτλ. κτλ.

Εις Κέρκυραν

Εξοχώτατε

Στηρίζομενοι εις τα ευσεβή αισθήματα της Υ. Ε. εξ αν ομολογουμένως ευπρεστήθη και εξετέλεσε την πρόβλεψιν των διαφόρων Αγίων Εικόνων δια την Εκκλησίαν των Αγίων Κων/νου και Ελένης, τολμώμεν να παρακαλέσωμεν την Υ. Εξ. όπως ευπρεστηθεί και αθίση να αποδεχθεί το βάρος της παραγγελίες και ετέρων αγίων εικόνων, αναγκαιούντων προς συμπλήρωσιν του συνόλου του τέμπλου του Ιερού Ναού κατό τη μέτρα και την σημείωσιν τα οποία θα σας δέσση ο υμέτ. κ. Δημοσθένης, ἀμα τη αισιά εν Πετρούπολη επανόδω Σας, ην από καρδίας τη ευχόμεθα. Εξαιτούμενοι της ευγενούς συγγνώμης ης δια την δευτέραν ταύτην ενόχλησιν ακουσίως Σοι δίδομεν, την παρακαλούμεν να δεχθεί τα βαθύτατα σεβάσματά μας, μεθ' ως διατελούμεν.

Της Υμ. Εξ/τος προθυμότατοι θε-

ρέποντες

Οι Επίτροποι του Ιερού Ναού
Κων. Χ. Μαμάτης Αργ. Κ. Δημοσθένης, Χρ. Μπάλκος.

Στη συνέχεια υπάρχει καταχωρισμένη η παρακάτια σημείωση:

«Σημείωσις των παραγγελθέντων τικόνων. Αρ. 1. Ως το στρογγύλον μεγάλον σχέδιον η Ανάστασις του Κ. πιμών. Αρ. 2. Ως το στρογγύλον μικρόν σχέδιον 4 εικόνας εις επομένως; μίαν εικόναν η θυσία του Αδραάμ, μια η Καρτόμησις του Ιωάννου παρά του Ηράδου, μιασ η βρεφοκρατούσα εν Βηθλέεμ παρά του Ηράδου (.), μια η Αναχώρησις του Ιωσήφ μετά της Θεοτόκου εκ της ερήμου. Αρ. 3. Ως το υρειδές σχέδιον του αρ. 3, να εικονοτραπεζώσιν εικόνες δυο, ητοι: μια εικόνα του Προετού Ισαία, όστις να θωρει δεξιά προς την Ανάστασιν, κρατών ανά χέριας το επίγραμμα της προφητείας της Αναστάσιας, κρατών εις χέριας το επίγραμμα της προφητείας Ηλία (κάτι παραλείπει στο σημείο αυτό στην αντιγραφή), το ολόν 7 επτά εικόνας.

Την 27 Σεπτεμβρίου 1869, Πρέβεζα.

Τοπερ' από επτάμηνο διάστημα πήραν την παρακάτια υπάντηση του Γ. Κονεμένου.

«Εν Πετρούπολει τη 30 Απριλίου 1870

Πρός του αξιότιμου Επίτροπους και Ενορήτας της Εκκλησίας του Αγίου Κων/νου

Εις Πρέβεζαν

Κύριοι!

Συμφώνως τη υμετέρα εντολή παρήγειλον και τύνετο οι οκτώ εικόνες κατά την έγκλη στον σημειώσιν.

Εύχομαι και ταύτα να ελέτυχον όσον αι πρόται, αγ και παρηγέλθησαν τις έπερον ζωγράφον, μη ευρεθέντος του περσινού.

Τοποθετήσας τας εικόνας εντός κιβωτίου, διεύθυνα αυτού από προθές δια του σιδηροδρόμου, εις παραλαβήν της διευθύνσας Λόδδε εις Τεργέστην, με την παραγγελίαν να το διευθύνη προς την εκκλησίαν ἀμά φάση το κιβώτιον εις Τεργέστην, υποθέτω θα παραλάβητε τούτο μετά είκοσι ημέρας περίπου.

Εντός του ιδίου κιβωτίου υπάρχουσι δυο άτεραι μεγαλότεραι εικόνες, ἡ του Κ. ημών Ιησού Χριστού και ἡ της Υπερυγίας Θεοτόκου. Τας δυο ταύτας εικόνας προσδιώρισα δια την εκκλησίαν του χωρίου Καναλίου και παρακαλώ να παραδώστε τα εξαδέλφω μου Δημοσθένη Γερογιάννη, ἵνα τας εξαποστείλῃ.

Η αξία των 8 εικόνων συλλήβδην η μία με την ὄλλην, εστοίχισαν ρούβλια Αργυρά εκατόν είκοσι, ἡτοι γρόσια χίλια οκτακόσια, το δε ἔξοδον κιβωτίου, το τοποθέτησμα, τη μεταφορά εις Σιδηρόδρομον και τα λ. ρούβλια 15, ἡτοι γρόσια διακόσια είκοσι πέντε, το ὄλον γρόσια δυο χιλιόδες είκοσι πέντε.

Ποθών το επ' εμοὶ να μείωσω το ἔξοδον της εκκλησίας, σας παρακαλῶ να δεχθῆτε αἱ αφίερωμα τη εκκλησία εκ μέρους εμού, της Συζύγου μου και των δυο Θυγατριών μου, τας τέσσαρας εκ των οκτώ εικόνων, αναδεχόμενος δια τούτο εις βάρος μου τα Γρόσια χίλια είκοσι πέντε. Το δε μένοντα χίλια, των λοιπών τεσσάρων εικόνων θέλει πληρώσαι η Εκκλησία. Το ποσόν τούτο των χιλίων γρόσιων αφιερώσαι παρ' εμού εἰς

το Παρθεναγωγείον της Πατρίδος και σας παρακαλῶ να το παραδώσετε προς τους Αξιότιμους Επιτρόπους Κ. Α. Αθανασίδην και Δ. Γερογιάννην, ἵνα προσθέσωσι και το ποσόν τούτο εἰς το κεφάλαιον του παρ' εμού συναγέθεντος υπέρ του Παρθεναγωγείου προπογουμένως ποσοῦ, ου την διαιχείρισιν ενεπιστεύθη τοις ειρημένοις ονόματι Κυρίοις. Εἰς βάρος της Εκκλησίας θέλει μείνει, εκτός του ποσού των χιλίων γρόσιων, και το ἔξοδον της μεταφοράς του κιβωτίου και ὅπον παρουσιάσῃ λογαριασμὸν η Εταιρία του Λόδιτ.

Δεχθείτε, Αξιότιμοι Κύριοι, την διαβεβαίωσιν της εξαιρέτου Υποληψεώς μου.

Ο Συμπολίτης σας
Γ. Κονεμένος.

Οι Ευορίτες του Αγίου Κων/νου απάντησεν με την παρακάτω επιστολή.

«Προς την Α Εξ/τα τον κ. Γ. Κονεμένον Βέην
κτλ., κτλ., κτλ.

Εἰς Περτρούπολιν
Τη 20 Ιουνίου 1870, Πρέβεζα.

Την επιστολὴν της Α. Εξ/τος, σημειωμένην 30 Απριλίου, ηξιώθημεν μετ' ἄκρας ευχεριστήσεως, παραλαβόντες παρά του ατμοπλοίου Λόδι το κιβώτιον, ευπεριέρχον τας 8 εικόνας, παραγγελίαν, λογ/σμόν της Εκκλησίας των Αγ. Κων/νου και Ελένης προς την εξαδέλφον σας κ. Δημοσθένη Α. Γερογιάννην, ανοίξαντες αυθημέρον το κιβώτιον εύρομεν ταύτας αρίστας και ωραίας, απαρτιζόσας τον ωραίομόν, συνάντα δε εις τας ετέρας δυο Δεσποτικάς εικόνας την του Κ. ημών Ιησού και της

Θεομήτορος, τας οποίς αμφωτέρας εποποθετήσαμεν εἰς την εκκλησίαν, σύμφωνα τη θελήσει του κ. Δημοσθένους αφίσαντες εἰς την διάθεσίν του να τας παραλάβῃ διὰ την Εκκλησίαν του χωρίου Καναλίου, ὅταν τον καιρὸν κρίνῃ, αρμόδιον. Καταγινόμενοι να τοποθετήσαμεν τας ανωτέρας οκτώ εικόνας, εκπαταχωρίσαμεν συγχρόνως εἰς το Καθολικόν βιβλίον της Εκκλησίας (α) και αύθις εἰς αιώνιον μνημόσυνον της Υ. ακογενείας την πράξιν και ζήλον προς τον Ιερόν τούτον Ναόν, διατρανοθέντα τοσάκις και ἡδη προσφέρουσα η Υ. Εδοχότης δώρον τέσσαρας εκ των οκτώ αυτών εικόνων αξίαν γρ. 1025, ἀτίνα εκπίπτοντα εκ της ολικής αξίας Γρ. 2025 των οκτώ εικόνων μένουν γρ. 1000, τα οποία και ταύτα κατά το γράφειν τα εμετρήσαμεν προς τους κ. Επιτρόπους του Παρθεναγωγείου, συνδρομήν και βοήθειαν εκ μέρους της Υ. Εξ/τος εἰς το αυτό Παρθεναγωγείον, υπέρ της αυτάσσεως του οποίου μεγάλην χρεωστεί ευγνωμοσύνην η πατρίς προς την Υ. Εξ/τατης, ἡτις δεν ἐλαυνεις και δεν πάυει αόκνις μεριμνώσα μακρόθεν και πάντοτε εργαζομένη περὶ της διατηρήσεως και προαγωγῆς του, επιστώσα την προσοχὴν της σύμφωνα των χαρακτηρίζοντων την Υ. Εξ/τα ευγενικών φιλεκ/κών αισθημάτων της.

Εκφρέζοντες ευμενώς τον βαθύτατον προς την Υ. Εξ/τα σεβασμόν, διατελούμεν πρόθυμοι θεράποντες της Υ. Εξ/τος.

Οι αδελφοενορήται της Εκκλησίας των Αγίων Κων/νου και Ελένης Δημήτρης Τριανταφύλλης
Παναγ. Μαμμάτης

Γεώργ. Ζ. Τζετέρης
Γεώργ. Αθ. Μιχάλης
Γιάννης Αθ. Κατουνιώτης
Δημ. Κονκουρής
Θεόδ. Ι. Τζεύτζουρας
Ιωάννης Τάλλαρος
Ο Εφημέριος Ιωάννης Ιερός Σακελλάριος
Οι Επίτροποι Κ. Χ. Μαμμάτης
Αργύρης Κ. Δημοσθένης
Χρήστος Μπάλκος».

Πολλές άλλες μικροδωρεές έκαμε, μέχρι του θενάτου του, ο παραπάνω Γ. κονεμένος κυρίων ότινα συνέβαινε να βρίσκεται στην Πρέβεζα, τόσον στον Άγιο Κων/νο Πρέβεζας δύο και στις άλλες εκκλησίες αυτής. Έχουμε γραμμένες τέτοιες προσφορές τόσο στο Καθολικό βιβλίο του Ναού αυτού δύο και σε παλαιό βιβλίο ταύμειον του Αγ. Νικόλαου. Στον Άγιο Αθανάσιο διαβάσαμε γραμμένο το όνομά του σε δίσκο περιφοράς Ο θάνατός ου συνέβηκε το χειμώνα του 1893-94 στην Πρέβεζα. Φαίνεται, δύος, τη διαθήκη του είχε κάνει στην Κέρκυρα και για αυτό δεν μπορέσαμε να τη βρούμε μέχρι σήμερα. Πάντως βρήκαμε στο παραπάνω Καθολικό του Αγίου Κων/νου να σημειώνονται στα έσοδα «40 20/ φράγκα και πλείστα άλλα» από τη Διαθήκη του. Σε άλλη σελίδα του ίδιου βιβλίου έχουν καταχωριθεί τα εξής: «Οι υποραίνομενοι Επίτροποι του Ιερού Ναού Αγ. Κων/νου και Ελένης ελέβαμεν παρά της εκλαμπροτάτης κυρίας Σεβαστής, χήρας του Μακ/του Γεωργίου Κονεμένου Βέη 20/φράγκα χριστά τεσσαράκοντα (40), ἀτίνα διὰ της διαθήκης του ο οιείνης οτος σύζυγος της φίρειν υπέρ του Ιερού

Ναού αγίου Κων/νου και Ελένης.

Πρέβεζα 14 Μαΐου 1894 τέσσερα.

Οι Επίτροποι

Θεόδ. Ι. Τζούτουρας, Γεώργ. Ταυκόπουλος, Ιωάννης Μ. Ρέντζος.

Σετη σελίδα 94 του ίδιου βιβλίου γράφονται και τα εξής:

«Γεώργιος Κονεμένος, Βέης. Απεβίωσεν την 17 Ιανουαρίου 1894 τέσσερα. Δια διαθήκης του αφίκεν εις την εκκλησίαν 20/φράγκα χρυσά τεασαράκοντα (40), άτινα εμετρήθησαν σήμερον ως το βιβλίον Ταμίου Γ, τρίτον, Σελ. 147, και ως η παραπόδια απόδιξες μας. Πρέβεζα την 17 Μαΐου 1894 τέσσερα.

Οι Επίτροποι (Υπογραφές των παραπάνω).

Ο Τάφος της οικογένειας είναι στη δυτική αυτή λήγη του Αγίου Κων/νου, κολλήτια σ' αυτό Φαίνεται, όμως, ότι ο Γ. Κονεμένος δεν άφησε εντολή να φτιάξουν οι συγγενείς του τον τάφον αυτόν. Το 1904 ζώσε στην Πρέβεζα ο τελευταίος Κονεμένος, Καίσαρ, πλούσιος και και άτεκνος. Ήταν και πρόξενος της Αγγλίας ή Γαλλίας. Η τότε Εκκλ. Επιτροπή χαρίσε να τον ρωτήσει, έφτιαξε μονη της τον τάφο. Ήστερα όταν εκείνος προθυμοποιήθηκε να πληρώσει έστειλε στο παρεπάνω Καίσαρα τον λογαριασμόν της διεπάνως, ο οποίος είναι σημειωμένος στο παρεπάνω Καθολικό και γράφει τα εξής:

«Αντίγραφον λογ/σμού ταφείου οικογένειας Κονεμένων, δοθέν σήμερον προς τον κ. Καίσαρα Κονεμένον δια μέσου του Σεβ/του Μητρ/του κ. κ. Διωρθέου, κατ' αίτησιν του. 4 Γαϊτές πέτρη και κουβαλατικά γρ. 98

3½ φορτώματα ποβέστην και καμαλικά γρ. 55:20

8 Αγγουνάρια γρ. 20

10½ ημερομίσθια και πλέκια αγγουνάριων γρ. 126

5 εργατικά ενός βοηθού γρ. 25

2 πλάκες χονδρές γρ. 56

1 ημερομίσθιο δια το μάρμαρον γρ. 12

2 κάρα ύμμον γρ. 7 γρ. 349:20

Πρέβεζα τη 9 Δ/μερίου 1903

Ο Κτίστης

Ιωάννης Τόλης».

Κάτεο απ' αυτόν οι τότε Επίτροποι έχουν αμηεώσει τα εξής:

«Ο παρόν λογαριασμός του εδώθη εσωκλεισμένος με την υπογραφήν των Επιτρόπων και του Ταμία ότι ελήφθησαν αλλ' ουχίτων ουχ' ήτταν το σωστό δικαίος έως σήμερον 31 Ιανουαρ. 1904 δεν εδώθησαν εις τον Ταμίαν, επειδή ο κ. Καίσαρ. Κονεμένος δυστροπεί να πληρώσει το ως άνω ποσόν. Προσεκλήθη παρά της Αυτού Σεβ/τος του Μητρ/του, όστις είπεν ότι αδυνατεί να πληρώσει το ειρημένον ποσόν, αλλά θα δοθεί μόνον (250) γρόσια, ώστε προς αποφυγήν μεγαλυτέρων συζητήσεων σκέψηθημεν μετά του Αρχιερέως να παραδεχθώμεν τα 250 γρόσια και δια τα υπόλοιπα να μένει χρεώστης, αλλ' ουχί των υποκάτωθεν του άνω λογ/σμού δηλαδή κάτωθεν της υπογραφής του κτίστου εγράψαμεν ως εξής: «Το ως άνω ποσόν ο Κος Καίσαρ Κονεμένος θεωρήσας υπερβολικόν απέστειλε δια της Α. Σεβ/τος του Μ/του γρόσια διακόδια δενήντα (αρ. 250), άτινα και ελήφθησαν προς εξόφλησιν.

Πρέβεζα τη 3 Φεβρουαρ. 1904

Ο Ταμίας

I. M. Ρέντζος».

Και όμοιας στον παρεπάνω Καίσαρα ο Δήμος της Πρέβεζας έχει σένα δρόμο

το όνομά του. Ισως για τον ελαιώνα (με 100 περίκου ελιόδενδρα), που άφησε το 1927 πεθαίνοντας στη Φιλαρμονική της πόλης, με τον όρο να συντηρούν και την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, που Κονεμένοι έχουν χτίσει στο κτήμα τους στο Σκαφιδάκι.

Στον Γ. Κονεμένο, Βέην, δεν έχει αφιερώσει κανένα δρόμο, παρά τις τόσες και τόσες εκείνους και της συζήτησου του δωρεές ότι εκκλησίες στις εκκλησίες και στα σχολεία της Πρέβεζας. Προπαντός στο από τούτον πρώτο ιδρυθέν Παρθεναγωγείο της Πρέβεζας¹¹.

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΝΑΟΥ (Αγ. Κωνσταντίνου)

Οδυσσέα Μπέτσου σ. εκπ/καύ

Για την ανακαίνιση της εκκλησίας οι Επίτροποι συνήψαν και δάνεια, με ετήσιο τόκο, από ιδιώτες και κληροδοτήματα. Ακόμα και από το Παρθεναγωγείο της Πρέβεζας. Αξίζει να δούμε μερικές ενέργειές τους για τα δάνεια.

«Δυνάμει του παρόντος γράμματος, το οποίον θέλει έχει δύναμιν και ισχύν εν παντί καιρώ, αι υποφαινόμενοι επίτροποι της εκκλησίας των Αγ. Κων/νου και Ελένης φανερώνουν, ότι επειδή το ταμέον της αυτής Εκκλησίας ευρίσκεται εις χρέος δια έξοδα γινόμενα μέχρι σήμερον εις την οικοδομήν και σκεπήν του ανακαίνισθεντος Ναού της και το χρέος αυτό ένεκα των πολιτικών περιστάσεων¹² και των ανεπαρκών εισδημάτων της εκκλησίας δεν είναι εύ-

καλον να εξοικονωμηθή προς δε αύτε να εξακολουθήσῃ η Επιτροπή τας εργασίας της προς κατασκευήν των μάλλον αναγκαίων προς έναρξην των Θρησκευτικών Ιεροτελεστιών, «θεώρησεν εύλογον με την έγκρισην και των λοιπών συνδελφών και συνεγοριτών και ευμφώνησε μετά του κ. Γεωργίου Καπελέτου, ως ακολούθως:

Παραλαβόντες οι υποφαινόμενοι Επίτροποι παρά του κ. Γ. Καπελέτου εις μετρητά δια δάνεια ίδιου τόκου γρόσια τουρκικά τρεις χιλιάδας, αρ. 3.000 άτινα και έμβασαν απέναντι του ομήρευτος χρέους παρέδωσαν εις την διαχείρισην του δανειστού Γ. Καπελέτου το εις την αγοράν ευρισκόμενον εις την ενορίαν του Αγίου Δημητρίου εργαστηρίον κατέχη εις χέρας του ο Δανειστής Καπελέτος ως υποθήκην δια το ειρημένον ποσόν των γροσίων τριών χιλιάδων και αντί του προς δέκα τα εκατόν νομίμου χρονικού τόκου του κεφαλαίου αποτελούντος γρόσια τριακόσια εσυμφωνήθη μετά της Επιτροπής να νέμεται και να απολαμβάνει ο ίδιος Δανειστής δια λογαριασμόν του και δια ωφέλειάν του, το δια τριακόσια διοικού γρόσια χρονικόν υπόλοιπον του αυτού εργαστηρίου, μέχρις ότου η οποιοδήποτε κατά καιρόν Επιτροπή του αυτού χρεώστου Ναού ήθελεν ευρεθή εις ευάρεστον θέσιν από τον Γεωργίου Καπελέτον, ή οποιον άλλον εκπληρούντα νόμιμον δι' αυτόν αφίέρωμα, παραδίδουσα και επιστρέφουσα εις μετρητά το αυτό ποσό των γροσίων τριών χιλιάδων, τα οποία τότε αυτός ο κ. Γεώργ. Καπελέτος ή οι κληρονόμοι του υπόσχονται απροφασίστως και άνευ τινός προσκόμιατος να πα-

λαμβάνει αυθωρεί τας τρεις αυτάς ὅλης απαιτήσεως να παραδίδει και επιστρέψῃ ελεύθερον από την κατοχήν του το εργαστήριον αυτό εις την πλήρη κυριότητα και ιδιοκτησίαν του ειρημένου Ναού των αγίων Κων/νου και Ελένης ἐνδειχνί θέν της αληθείας εγράφη το παρόν και εν ἄλλο παρόμαιον, δια να κρατεῖ εἰς χείρας του, εν το κάθε μέρος, αμφότερα δια μιαν και μόνην χρήσιν υποβεβλημένα τόσον από τα μέλη της παρούσης Επιτροπῆς, ως και από τον κ. Γεώργιον Καπελέτον, και υπό μαρτυρίας.

Πρέβεζα την 1ην Μαΐου 1854, πενήντα τέσσερα.

Παν. Χ. Μαμμάτης, Επίτροπος Ιωάνν. Τζούτζουρας Επίτροπος Γεωργάκης καπελέτος, Βεβέδον

Παν. Ι. Κατσουνιώτης Επίτροπος Ιωάννης Ιερεύς και Σάκελλαριος, μαρτυρός Βασιλίης Ρίκης, μαρτυρός.

Σπυρίδων Μιχάλης, μαρτυρός. Δημήτρης Τριανταφύλλης, μαρτυρός.

Στη συνέχεια υπόρχει γραμμένη η πληροφορία ότι οι κληρονόμοι του Γ. καπελέτου, αρχές Μάρτη του 1865, πήραν τις 3.000 γρ. και παρέδωσαν το εργαστήρι της Εκκ.

Το Μάρτη του 1865 οι Επίτροποι του Αγ. Κων/νου παίρνουν δάνειο από την Εφορεία του Παρθεναγγείου της Πρέβεζας. Στο Καθολικό του ναού (σελ. 141) γράφονται τα εξής: «Δάνειον τη εγκρίσει και των λοιπών ενοριών την ελάβαμεν.. από την επιτροπή του Παρθεναγγείου και έσφλήσαμεν ως αντικρύ τους κληρονόμους κ. Γ. Καπελέτου και έλαβαμεν εις την έσουσίαν μα το εις αυτρύς υποθηκευμένον εργαστή-

ριον και εσυντάξαμεν νέον χρεωστικόν έγγραφον μετά της εντίμου Επιτροπῆς του Παρθεναγγείου διάνα πληρόνομεν επίσιως τόσον ημείς ως και οι κατά καιρόν διαδεχόμενοι την Επιτροπήν της Εκκλησίας μας Δέκα τα εκτατόν ήτοι λιρ. Οθων., τρεις απέναντι του ληφθέντος κεφαλ. λιρ. 30, προς 103 γρ. 30900». Πρέπει να δούμε τώρα και ποια ήταν η ακίνητη περιουσία της εκκλησίας διαν ανακαίνισε εκ βάθρων τα ναός.

Ακίνητη περιουσία του Αγίου Κων/νου κατά το 1850 και μετέπειτα. Οι Επίτροποι που ξανάχτισαν, όπως παραπόνων περιγράψαμε, το ναό του Αγ. Κων/νου έκαμαν και τον πρώτο κατάλογο (Μητρώο) της ακίνητης και κινητής περιουσίας του. Πριν ενεργήσουν σημείωσαν την παρακάτω απόφασή τους: 1850 Απρίλιος 5/17

Η από 1ης Μαρτίου 1850 Επιτροπή, εκ των (γράφει τα ονόματα των μελών), εξετάσασα με περιέργειαν να ίδῃ εάν εις το παρόν Καπιτωλάριον ή εις έτερον της Εκκλησίας βιβλίον ευρίσκεται καταγεγραμμένοι όχι μόνον η ακίνητος περιουσία από κοντράτα (εννοεί ουμβόλαια αγοράς) κτήματα ως και από αφερώματα εκ μέρους χριστιανών από θρησκευτικήν και επ' αγαθών ευλάβειαν μη ευρούσα δε τοιαύτην τα μέγιστα αναγκαίαν καταγραφήν προς πληροφορίαν εκάστου και εκάστοτε, ελλογίσθη κατάλληλον ώστε εις το παρόν καπιτωλάριον όποιων εις φύλλα 13 ανοιχθή μερίς υπό τον τίτλο «ακίνητος περιουσία» και να καταγραφώσιν τα μέχρι τούδε κτήματα ιδιόκτητα και αφιερωμένα, όπου κατά σειράν και του λοιπού και προσθέντος τα εις το μέλλον προσποκτώμενα υφ' εκάστης επιτροπής. Προς

δε εις το ίδιον Καπιτωλάριον εις φύλο 25 να ανοιχθῇ έτερον Μέρος υπό τον τίτλον «Κινητή περιουσία», όπου να καταγραφώσιν τόσον τα ευρώμενα, και υπό πόδας αυτού να προστίθενται τα εις το μέλλον προσποκτώμενα υπό των επιτρόπων και θέν διά των δύο αυτών Μερίδων, ακινήτου και κινητής περιουσίας να διαδολούται η γενική περιουσία ως προς δε τα έσαδα και έξοδα υπάρχει ιδιαίτερον βιβλίον από 1814, φέρον έξωθεν «Βιβλίον εσάδων και εξόδων από 1814», εις το οποίον αι διάφοραι Επιτρόποι καταλογίζουσι τας διαχειρίσεις των και εις το οποίον αι διασοχικώς Επιτρόποι αναδεχόμεναι την εκεί δοσοληψίαν θέλουν υπογράψει ως τούτο εγένετο, την παραλαβήν δωσοληψίας ως και νέαν παραλαβήν της Γενικής περιουσίας ακινήτου και κινητής, αναφέρουσαι εις το βιβλίον εκείνο τας εις το παρόν καπιτωλάριον εις φύλλα 13 και 22 Μερίδας.

Την πράξιν ταύτην νομίσασα η νέα Επιτροπή εύλογον κατεχώρισεν εις το παρόν και είναι εύελπις αρκετά ότι και η αδελφότης και αι κατά καιρόν εφεζής Επιτρόποι θέλουν αναγνωρίσουν ως συνάδουσαν με την τάξιν και με την εξασφάλισιν και περιστολήν των ακινήτων και κινητών πραγμάτων της εκκλησίας

Παναγ. Χρ. Μαμμάτης Επίτροπος Ιωάννης Τζούτζουρας, Επίτροπος

Παν. Αθ. Κατσουνιώτης Επίτροπος

Στη σελίδα 13 του Καθολικού αναγράφεται η ακίνητη και κινητή περιουσία. Περίληψη αυτής θα διασυνε παρακάτω:

1. Εργαστήρι προς διαμάς της

εκκλησίας, συνεχόμενον αυτής, με δύο προβολές¹³ και μια θύρα. Κατασκεύαστηκε το 1820.

2. Εργαστήρι προς διαμάς της εκκλησίας, παλαιότερα ήταν κελλί αυτής, με δύο προβολές και μια θύρα.

3. Εργαστήρι με μιαν θύραν και μιαν προβολήν.

4. Ι από με ισόγειο μαραζή και ανώγειο ακίδα στην αγορά, αφέρωμα Νικ. Ξανθάκη. Η διαθήκη έγινε το 1833 (7 Σεπτεμβρίου) από τον νοτάριο Κων. Αθανασιάδη, επί της επιτροπείας των Σπυρ. Καραμάνη, Ιωάν. Δαμουλιάνου και Χρ. Μαμμάτη (κείται στη συνοικία του Αγίου Δημητρίου, όπου σήμερα η αιθουσα Κατηχ. σχολείων της Μ/λεως μαζ.).

5. Εργαστήρι στην αγορά (συνοικία Αγ. Δημητρίου) με δύο προβολές και μια πόρτα, που αγοράστηκε από 23/7/1847 από κάποιον Γεώργιον μιόν Αθ. Γιαχούμη (Ιωάς Παχούμη), με πρόξη του νοτάριου Ιω. Αθαν. Αυγερίνου και Επιτρόπους τους Αθ. Μιχάλη και Γεώργη. Σταμαυλάκη.

Το 1888 έχτισαν επάνω του κατοικία και διεσκεύασαν το εργαστήρι (μαραζή θα λέγαμε σήμερα).

6. Εργαστήρι στην αγορά με δύο προβολές και μια πόρτα, που αγοράστηκε το 1848 (4 Μαρτίου), με πρόξη του νοτάριου Ιωάν. Καυΐδα και Επιτρόπων Πάνου Μπάλκου, Καυΐδη Γεωργίου και Δήμου Καλαντή, από τον Χρ. Μπάλκο και Μαγγιόρα.

7. Οικήμα χαμηλόν, αφέρωμα του Ευαγγ. Σ. Ρένζου, με διαθήκη του 1832 (Ιων. 19), που σύνταξε ο νοτάριος Ιωάν. Φραντζής. Επισκευάσθηκε

το 1893. Επίτροποι του ναού οι Ρίκης και Τριανταφύλλης.

8. Μια τοποθεσία, κοντά στα παραπάνω, αφέρωμα προ χρόνων, δύναστο ποιου. Εντός υπάρχει μία καλύβα, όπου κατακούσε τότε ο ένας ιερέας του ναού ο Παπαγιάννης

Στο οικόπεδο αυτό η εκκλησία έχτισε το 1882/83 σπίτι χωρισμένη στα δύο, και περιμανδρώθηκε.

9. Ένα χωράφι στην τοποθεσία «Κουβέλι», που απόχτησε η εκκλησία από τον ιδιοκτήτη του ναού Θεριογιάννη το 1814. Ταπι απόχτησε στις 7/6/1873 και στη συνέχεια το πούλησαν στον Τούρκο Ρακήπαγα.

10. -17 ελιόδεντρα ήμερα και 3 δύρια στην περιοχή «Μακράλουτζα», αγορασμένα τη 17 - 5 - 1817 με πράξη του νοτάριου Νικολ. Ρέντζου από τον Αθαν. Ρέντζο και με Επιτρόπους τους Χρ. Μαμμάτη και Ιωάν. Σκίτζα.

11. -10 ελιόδεντρα στη θέση «Λούτζα» αφέρωμα προ χρόνων της Ακρίβης Ι. Σαρλή.

12. -21 ελιόδεντρα ήμερα και 3 δύρια στην ίδια θέση (παραπάνω) αγορασμένα από την παραπάνω Ακρίβη στις 19/1/1835 με πράξη (κοντράτο) του νοτάρου Ι. Αθ. Αυγερίνου και με Επιτρόπους τους Δημ. Μαγγιόρο (Μπάλκο) και Αν. Καλανζή.

13. -14 ελιόδεντρα στην παραπάνω θέση, αγορασμένα (άγγυνωστο από ποιόν) το 1842 (27/Iav.), με πράξη του νοτάριου Ζώη Κοψιδά και με Επιτρόπους τους Αν. Μιχάλη, Βασ. Ρίκη και Δημ. Τριανταφύλλη.

14. -70 ελιόδεντρα ήμερα, αγορασμένα από πολλά χρόνια, κείμενα,

στη θέση «Ράχη». Επίτροποι ήταν οι Μήτσος Κακαμπίνης, Γεώργ. Φιφής Θεοδόσης Τάτζης. Η αγορά έγινε την 1/4/1814 άγγυνωστο από ποιόν.

15 - 18 ελιόδεντρα ήμερα, στην παραπάνω θέση, αγορασμένα από τον Κ. Χούνδρα στις 23/2/1840, με πράξη του νοτάριου Ζώη Κοψιδά και Επιτρόπους τους Αθ. Μιχάλη και Γεώργ. Σταμουλάκη.

16 - 10 ελιόδεντρα, κείμενα στη θέση Ράχη, αφέρωμα της Αννέτας Κοκοράτου, με διαθήκη που έγινε στις 3/12/1822 από τον νοτάριο Κων. Αθανασιάδη.

17 - 10 ελιόδεντρα, συνεχόμενα των παραπάνω, αγορασμένα από την Μαρία Χαρολ. Περδικάρη - Κοκοράτου, με πράξη (κοντράτο) που νοτάριου Ιωάν. Φραντζή και Επιτρόπους τους Γεώργ. Σταμουλάκη, Παύλου Τάλαρο και Αν. Μιχάλη, το Μάρτη τη 1836.

18 - 30 ελιόδεντρα στην ίδια παραπάνω θέση και συνεχόμενα, αγορασμένα από τον Αντώνιο Τυπάλδο, που δόθηκαν επί Αλή Πασά (άγγυνωστο γιατί, αφού αφαιρέθηκαν από την ιδιοκτησία του Κοκοράτου), με πράξη του νοτάριου Ιωάν. Φραντζή, που έγινε στις 26/5/1838, και με Επιτρόπους τους παραπάνω.

19 - 45 ελιόδεντρα στη θέση «Ράχες» αγορασμένες από τον παραπάνω Τυπάλδον, με πράξη του νοτάριου Ζώη Κοψιδά στις 30/5/1845 και Επιτρόπους τους Γ. Σταμουλάκη και Αν. Μιχάλη. Επίσης η Επιτροπή αγόρασε από τον ελιώνα Κοκοράτου και άλλες ελιές στις 18/6/48 με πράξη του νοτάριου Ι. Αθ. Αυγερίνου και Επιτρόπους

τους παραπάνω. Τις πούλησε ο Νικόλαος Κοκοράτος.

20 - 8 ελιόδεντρα «..εις τοποθεσίαν εντός του χάνδακος..» αγορασμένα στις 16/9/1828 από άγγυνωστο με πράξη του ν. Ι. Φαραντζή και με Επιτρόπους, του Γ. Σταμουλάκη ή Μπατζούλα, Ζώη Κοψιδά και αν. Μιχάλη.

21 - Το γειτονικό περιβόλι, με 277 ρίζες εσπεριδοειδών, που αργότερα έγινε νεκροταφείο. Το αγόρασαν τον Απρίλ. του 1850. Δε γράφουν από ποιόν το αγόρασαν και με τίνος νοτάριου πράξη. Σε άλλο φύλλο υπάρχουν γραμμένα τα ακ. που απέχτησαν 22. - 36 ελιές, αφέρωμα της Ζαχαρένιας, Θυγατρός Νικολ. Παπαδόπουλου, στην αργότερα τοποθεσία Αγίου Γεωργίου. Η διαθήκη έγινε στις 25/5/1855 με πράξη του ν. Χρ. Αν. Γερογιάννη.

23 - 8 ελιές εντός του χάνδακος, αφέρωμα του Θωμά Ν. Παπαδόπουλου.

24. - Ένα οίκημα με δύο δωμάτια και προαύλιο, κείμενο στην ενορία του ναού, αφέρωμα της Ευφρ. Ν. Σάκουλα. Το χοντζέπι (τουρκικό συμβόλαιο) φέρει ημερομηνία 3/1/1858.

25 - Οικία ανώγαιας στην αγορά, με τρία δωμάτια και προαύλιο και στο ιασόγειο δύο εργαστήρια, που ανήκουν στο Ιω. Αγαπητό - Κρητικόπουλον. Από αφέρωμα του Χρ.Αγ. Κρητικόπουλου στις 1 - 2 - 1866.

26. - 38 ελιές στη θέση «Γιαλιά», αφέρωμα την 1/3/1868 της Αικ. Κόμινου, που τις είχε αφήσει ο ανδραβελφός ιατρός Κ. Κομνας ή Κόμνας μέχρι τα θάνατο της, και με υπόδειξη του Κων. Μουστάκη. Η εκκλησία τις πή-

ρε το 1886, ότον απεβίωσε.

27 - 33 ελιές στη θέση «Λούτζα - Παπαστάμου» (ιδιοκτησία τότε Θεοδ. Μαμμάτη - Παιμυκήρη), που εκείνος είχε αγοράσει από τον Ανδρ. Γ. Βενετζάνο, με πράξη του Χρ. Α. Γερογιάννη στις 24/3/1870.

28 - Στις 11 - 2 - 1874, 12 ελιές στη θέση «Πορί» δίπλα στο μεγάλο χανδάκι, αφέρωμα του Βασ. Ρίκη.

29 - Ένα εργαστήρι στην αγορά, με μια πόρτα και μια προβολή, αντί 52 λιρών αγορά από τον Χρ. Μπάλκο - Μαγγιώρο με «βασιλικό ταπί» (τουρκικό συμβόλαιο) από τους Επιτρόπους Ν. Περδικάρης Δημ. Κονκουρή και Θεοδ. Τζούτζουρα στις 21/4/1875.

30 - Μια ανώγαιο οίκιο στην αγορά (συνοικ. Αγ. Δημητρίου, όπου και το παραπάνω εργαστήρι), που έχτισαν πάνω από το μαγαζί που είχαν αγοράσει από τον Γ. Αθ. Μιχάλη στις 15/9/1888. Επίτροποι οι Κ.Χ. Μαμμάτης, Ν. Περδικάρης και Δ.Κ. Φλώρος.

31 - 80 ελιές στη θέση «Καπετάν Δήμου» στις 8/12/1889, άγγυνωστα άλλα στοιχεία.

32 - Ένα οικόπεδο, αφέρωμα με διαθήκη (ν. Βασ. Ν. Πρωτοπόπολη), Δεν έχω σημειώσει το διωρητή. Έχτισαν σπίτι σ' αυτό στις 10/8/1891 οι επιτρόποι Ι. Τζουτζουράς, Γ. Ταγκόπουλος και Ιωάν. Μ. Ρέντζος.

συνέχεια

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

1987 - ΕΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΔΙΑΓΩΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
11.2.1988 αριθ. πρωτ. 988

Σας πληροφορούμε ότι σε λίγο θα λήξουν οι διαγωνισμοί που έχει ανακοινώσει ο Δήμος Πρέβεζας σε σχέση με το περιβάλλον. Οι διαγωνισμοί γίνονται με την ευκαιρία της ανάδειξης του 1987 από την ΕΟΚ σαν Έτος Περιβάλλοντος. Έχουν ακοπό την ευαισθητοποίηση των Ευρωπαίων σε σχέση με το περιβάλλον και μπορούν να πάρουν μέρος όλοι οι πολίτες της Πρέβεζας. Είναι:

1. Διαγωνισμός φωτογραφίας.
Φωτογραφίες απόρρομψες ή έχχωμες με θέμα το περιβάλλον θέμα τους η προβολή της Πρέβεζας και του Φυσικού της πλούτου.

2. Διαγωνισμός με θέμα την χλωρίδα και πανίδα του Αιγαίου. Η παρουσίαση μπορεί να γίνεται με την μορφή άλπουμς, εργασιών πάνω στην πλούσια χλωρίδα και πανίδα του κάλπου.

Μπορούν να διαγωνιστούν ζμελείς ή βμελείς αμάδες.

3. Διαγωνισμός για καθαρή πόλη. Έχουν τοποθετηθεί από τον Δήμο κάδοι ακτουπιδιών στις γειτονιές. Πάλι οι διαγωνιζόμενοι μπορούν να σχηματίσουν ζμελείς ή βμελείς αμάδες. Τα ακουπίδια πρέπει να ξεχωριστούν χωρία το γυαλί από το χαρτί μέσα στους κάδους.

Παρακαλούνται οι πολίτες που θέλουν να συμμετέχουν να πάρουν μέρος, το αργότερο μέσα σε 10 μέρες από σήμερα.

Για πληροφορίες στο γραφείο τύπου του Δήμου τηλ. 27 277 Από το Γραφείο Τύπου

ΘΕΜΑ: ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ»

2.3.88 αριθ. πρωτ. 1560

Σας πληροφορούμε ότι σύμφωνα με την 10298/18 - 12 - 87 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Πρέβεζας που συνδρίσαε στις 23/12/87 ημέρα Τετάρτη αποφασίστηκε ότι τα μέλη για το Συμπόσιο Ιστορίας που θα διοργανωθεί στην Πρέβεζα τον ερχόμενο Νοέμβριο, θα είναι τα εξής:
Δημαρχός Πρέβεζας - Νίκας Γιαννούλης - Πρόεδρος
Εκπρόσωπος του Συλλόγου δασκάλων και νηπιαγωγών.

Εκπρόσωπος της ΕΛΜΕ
Αρχαιολόγος - Κων/να Τσάιμου
Συνέδριος - Λάζαρος - Δημοτικός Σύμβουλος - Δημόσιος Υπάλληλος
Μ. Παπαδημητρίου - Δημοτική Σύμβουλος - Συν/χος Δημόσιας Υπάλληλος
Μαρία Νικασταζούλου - Πελεκίδου - Καθηγήτρια - Πρόεδρος του τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Σ. Δάκαρης - Ομότιμος Καθηγητής εκ

μέρους του τμέα Αρχαιολογίας, του Πανεπι. Ιωαννίνων.

X. Πελεκίδης - Καθηγητής - Διευθυντής του Τομέα Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας Νεωτέρων χρόνων.

2. Ταπρανάλης - Καθηγητής Διευθυντής του Τομέα Ιστορίας Νεωτέρων χρόνων Παν/μίου Ιωαννίνων.

Τσαγγαλάς Κων/νος - Αναπληρωτής καθηγητής Διευθυντής του Τομέα Λαογραφίας Παν/μίου Ιωαννίνων.

Από το Γραφείο Τύπου

ΘΕΜΑ:

Βραβείο στον ΔΗΜΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

2.3.88 αριθ. πρωτ. 1558

Ο Δήμος της πόλης μας συμμετείχε μαζί με άλλες Ελληνικές πόλεις στον διαγωνισμό, που είχε προκριύει η Εθνική Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Έτους Περιβάλλοντος, για την καθαρότητα.

Ανακηρύχθηκε λοιπόν η δεύτερη καθαρή πόλη στην Ελλάδα. Στην προσπάθεια του ο Δήμος για πόλη καθαρή έχει τοποθετημένους σ' όλα τα σημεία της πόλης 400 καλάθους αχρήστων, 1200 κάδους για την συλλογή απορριμμάτων συνεργείο καθραριότητος, 2 απορριμματοφόρα σχήματα, οι δρόμοι δε καθαρίζονται οκτώ φορές το μήνα με ειδικά σχήματα.

Με τη συμβολή όλων σας, η πόλη μας θα παραμείνει καθαρή, όμορφη, ανθρώπινη.

Από το Γραφείο Τύπου

ΔΕΛΤΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ 1987

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη κατά το 1987 δεύτερο χρόνο λειτουργίας της παρουσίασε απηλυτική δραστηριότητα και κίνηση. Το παιδικό ιδιαίτερο τμήμα της έχει αγκαλιάσει εκαποντάδες παιδιά και έχει γίνει μια ζεστή γωνιά όπου τα παιδιά έρχονται για να παζουν κάποιο παιχνίδι, να δουν κάποιο αλάτι, να διοβάσουν ή να δανειστούν κάποιο βιβλίο. Παράλληλα το τμήμα των ενηλίκων έχει εμπλουτιστεί με εκαποντάδες καινούργια βιβλία για να καλύψει όσο το δυνατό μεγαλύτερο αριθμό αναγνωστών και την καλύτερη ενημέρωση του και ψυχαγωγία του.

Αναλυτικά τα στοιχεία που έχουν σχέση με την κίνηση και την δραστηριότητα της Βιβλιοθήκης κατά το 1987 διπλας και τα στοιχεία που έχουν σχέση με την αγορά και την δωρεά βιβλίων είναι τα εξής:

- Ο συνολικός αριθμός των μελών - αναγνωστών της Δ.Β έχει φτάσει τα 1.500 άτομα που στην πλειοψηφία τους είναι μαθητές - σπουδαστές υπάλληλοι - συνταξιούχοι κ.λ.π.
- Κατό το 1987 έχουν εγγραφεί 700 καινούργια μέλη.
- Ο συνολικός αριθμός των μελών - αναγνωστών της Δ.Β έχει φτάσει 1.500 άτομα που στην πλειοψηφία τους είναι μαθητές.
- Ο συνολικός αριθμός των βιβλίων και περιοδικών που διαθέτει η Βιβλιοθήκη (καταλογραφημένα - ταξινομημένα - ταθιθετημένα) έχει φτάσει τους 6.600 τόμους

- Κατά το 1987 έχουν αγοραστεί 960 τόμοι. Τα θέματα των βιβλίων που αγοράστηκαν καλύπτουν κύρια λογοτεχνία (Ελληνική και ξένη), παιδική λογοτεχνία, κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες, ψυχολογία και σχολικά βιβλία. Οι αγορές έγιναν με κύριο γνώμονα τις ανάγκες του αναγνωστικού κοινού, αλλά και τις ελλείψεις της βιβλιοθήκης σε παιδικές και νέες εκδόσεις.

- Για την αγορά των βιβλίων, των περιοδικών και λοιπών εντύπων διαπανήθηκαν περίπου 233.000 δρχ.

- Ακόμη κατά το 1987 διαρήθηκαν στη Βιβλιοθήκη 435 τόμοι, ευγενική προσφορά φορέων αλλά και μεμονωμένων ατόμων.

- Παράλληλα συνεχίστηκε η έκδοση του περιοδικού «Πρεβεζανικά Χρονικά» που εκδίδει η Δημοτική Βιβλιοθήκη με ιδιαίτερη επιτυχία εμπλουτισμένο με καινούργια θέματα και προβληματισμούς. Θέματα που αφορούν κύρια την ιστορία και τη λαογραφία της περιοχής μας.

- Κατά το 1987 οι δανεισμοί των βιβλίων και περιοδικών έφτασαν περίπου τις 13.000 δανεισμούς. Την μεγαλύτερη κίνηση δανεισμού βιβλίων την παρουσιάζει το παιδικό τμήμα της Βιβλιοθήκης γεγονός που δημιουργεί την υποχρέωση για τον καλύτερο εμπλουτισμό του. Παράλληλα το αναγνωστήριο της Βιβλιοθήκης το επισκέφτηκον αρκετοί αναγνώστες για την ανεύρεση διαφόρων πληροφοριών.

- Κατά την διάρκεια του καλοκαιριού έγιναν στο χώρο της Βιβλιοθήκης «εκθέσεις με τη συνέργασία του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου που κάλυψαν θέμα-

τα όπως το Διεθνές έτος περιβάλλοντος, έκθεση γελοιογραφίας, έκθεση ξυλογλυπτικής κ.λ.π.

Για τις δαπάνες λειτουργίας και εμπλουτισμού της, η Βιβλιοθήκη ενισχύθηκε οικονομικά από το Δήμο Πρέβεζας με το ποσό του 1.000.000 δρχ., από τη Υπουργείο Παιδείας 100.000 δρχ., από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς 200.000 δρχ., ενώ έγιναν σημαντικές οικονομικές προσφορές από φορείς και ιδιώτες που έφτασαν το 1987 το ποσό των 440.000 δρχ.

Παραθέτουμε παρακάτω τα ονόματα των φορέων αλλά και των ατόμων που πρόσφεραν στη Βιβλιοθήκη οικονομική ενίσχυση ή βιβλία: Ψωμάς Κωνσταντίνος, Ιατρικός Σύλλογος Πρέβεζας, Τσιλιγκήρης Γιώργος Δήμας Δημήτριος, Συρόκα Ελένη, Ταύκας Λάμπρος, Ευθυμίου Φώτιος, Αστερής Γιώργος, Ράπτη Σωτηρία, Καζάκος Δημήτριος, Κατσάνος Αλέξανδρος, Στέλιος Χρήστος, Παπαδημητρίου Ειρήνη, Χρυσοειδή Ιφ., Γουρζής Νικ. Λιαροκάπης Γιάννης, Δόνος Δημήτριος, Μανόπουλος Δημήτριος, Μάκης Νικόλαος, Μπαλάσκας Γεώργιος, Σωτηρία Ράπτη, Αναστάσιος Γιαμάς, Δήμας Δημήτριος, Σάμπος Δημήτριος, συνάδελφοι Σωτήρη Βελέτζα, καθηγητές Νεού Φροντιστηρίου, Ντούσια Όλγα.

ΒΙΒΛΙΑ:

Υπουργείο Πολιτισμού, Πανηπειρωτική Ομοσπονδία, Εθνική Τράπεζα, Κλωστήρια Πρεβέζης, Ταύμου Κωνσταντίνα, Τράπεζα Πιστεως, Ανδρέας Καρζής, Κασελούρης Δημήτριος, Μαλέσκου Ε-

Λένη, Δρίβα Φεβρωνία.

Εδώ πρέπει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στην προσφορά της κ. Ντούσια Όλγας η οποία είναι και μέλος του Δ.Σ της Βιβλιοθήκης η οποία πρόσφερε στην Βιβλιοθήκη το ποσό των 300.000 δρχ. για την αγορά οπτικοακουστικών μέσων (κομπιούτερ, μαγνητόφωνο κ.λ.π) για το παιδικό τμήμα της.

Με τη προσφορά αυτή η βιβλιοθήκη θα καλύψει ένα σημαντικό τομέα της σύγχρονης γνώσης και της πληροφορικής. Έτσι σε σύντομο χρονικό διάστημα θα λειτουργήσει τμήμα εκμάθισης κομπιούτερ για παιδιά και νέους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης ευχαριστεί θερμά όλους όσους ενίσχυσαν οικονομικά ή με βιβλία της Βιβλιοθήκη, βοηθώντας έτσι τις προσπάθειες για το καλύτερο εμπλουτισμό της και το ανέβασμα του πνευματικού και πολιτιστικού επιπέδου του τόπου μας.. Καλεί επίσης κάθε Πρεβεζανό συγγραφέα να προσφέρει στη Βιβλιοθήκη αντίτυπα των έργων του (όσοι βέβαια δεν έχουν δώσει), για να υπάρχει ένας πλήρης κατάλογος των ανθρώπων που ασχολούνται με το γράφιμο και των έργων τους και να γίνουν έτσι γνωστά σε κάθε επισκέπτη και μελετητή της Βιβλιοθήκης. Ακόμη κάνουμε έκληση σε κάθε Πρεβεζανό που διαθέτει βιβλία που αφορούν την ιστορία της Πρέβεζας και της Ηπείρου γενικότερα να τα διαθέσει στη Βιβλιοθήκη η οποία παρουσιάζει σημαντική έλλειψη στο τομέα αυτό.

ΝΙΚΗΣΗΣ

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Πρέβεζας θέλει να προμηθευτεί όλα τα βιβλία που

έχουν εκδοθεί από Πρεβεζανούς συγγραφείς αλλά και όσα αναφέρονται στη Πρέβεζα και δεν είναι Πρεβεζανών συγγραφέων. Παρακαλούμε τους Πρεβεζανούς συγγραφείς αλλά και όσους κατέχουν βιβλία που αναφέρονται στη Πρέβεζα να μας γνωρίσουν τον τίτλο του βιβλίου, τον συγγραφέα και τον εκδοτικό οίκο που το εξέδωσε, εκτός από τα βιβλία που δημοσίευσε σε άρθρο του Ο Στέλιος Μαφρέδας στο περιοδικό «Πρεβεζανικά Χρονικά», τεύχος 30 του 1984 με τον τίτλο: «Έκδόσεις Πρεβεζανών δημιουργών την τελευταία 25 ετία» και που είναι τα παρακάτω: ΠΟΙΗΣΗ

1. Βασίλης Μουστάκης: «Ποιήματα Α - Β», Αθήνα 1965
«Εν αιφ., Θανάτου», Αθήνα 1987
«Φοινικική θάλασσα» 1968

2. Κων/νος Λάτρης (φιλολογικό ψευδώνυμο του Κ. Κονοφάγου,
«Ποιήματα των πιερών εκείνων» Αθήνα 1967
«Μένεδρος Μενάνδρου και άλλα 38 ποιήματα» 1978

3. Παναγιώτης Μπούρας: «Λοιμώκη», Αθήνα 973

4. Αννα Παπασάββα - Ντούσια: «Ορθοί στη Θύελλα», Αθήνα 1976
«Η γαλάζια μας χώρα» Αθήνα 1977
«Πάνω από σύνορα» Αθήνα 1983

5. Νίκος Εγγονόπουλος: «Σπηλαία με τους ροδάνες», Αθήνα : Ι-καρος, 1978

6. Αντρέας Κερένης: «Ακρόδημα», Πρέβεζα 1979
«Γράμματα στον Ιούλιο», Πρέβεζα 1981

7. Νίκος Μούλιας: «Σπηλη μνήμη του Αιμίλιου Βέσκα, Γάννενα 1980

8. Αργύρης Ντούσιος: «Ο Δρόμος», Αθήνα 1981

«Οι νικητές», Αθήνα 1982

«Τα μαχητικά», Αθήνα 1984

9. Γιάννης Σκλαβενίτης: «Άδουλωτη Ελλάδα», Πρέβεζα 1982

10. Σταύρος Ματέρης: «Ποιήματα», Αθήνα 1983

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ — ΝΟΥΒΕΛΑ

1. Κωσταντίνος Λάτρης: «Ο κλέφτης των μουσείων», Αθήνα 1971

«Δύο νύχτες και μια μέρα», Αθήνα 1977

2. Κική Ζέρβα: «Η φυγή», Πρέβεζα 1972

ΔΟΚΙΜΙΑ

1. Ηλίος Βασιλίδης: «Ν. Κονεμένος, ο Ήπειρώτης μαθητής του Σολωμού, Ιανότυπο εκ της επιθεωρήσεως «Ηχώ Ιουνίου 1965 - 1967».

2. Παναγιώτη Μπούρα: «Η μη αναγκαιότητα της τέχνης, ο συγκινησιακός μύθος», Αθήνα: Κέδρος, 1982

ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Πύρρος Στάρος: «Ιστορία περ. Νομού Πρέβεζης», Πρέβεζα 1959

2. Ιωάννης Ζεγκίνης: «Η δίκη του Γεωργίου Τερτούτη», Πρέβεζα 1960

3. Ελευθέριος Μπιτζέλεκης: «Νικόπολις, Ιστορία - μνημεία, Πρέβεζα 1966

4. Απ. Β. Δασκαλάκης: «Οδοιπορίας Ανδρούτσος ο τραγικός ήρως του 1821» Αθήνα 1972.

5. Γεώργιος Σακκάς: «Η ιστορία της Καμαρίνας και η τραγωδία του Ζαλόγγου», Πρέβεζα 1973.

6. Οδυσσέας Μπέτας: «Λέκω

βα, το σημερινό θεσπρωτικό και η λάκα - Σούλι» Τόμοι 2, Πρέβεζα 1975.

7. Βασιλής Μουστάκης: «Μακρυγιάννης το λιοντάρι της Ρούμελης», Αθήνα: Αστέρος, 1981

8. Σταύρος Τσουμάνης: «Η δράση του ΕΛΛΑΝ Πρέβεζας, Πρέβεζα 1981 «Υποχρεωτικός εκπατρισμός και δύσκολος επαναπατρισμός», Πρέβεζα 1981.

9. Κωσταντίνα Τσάιμου: «Η ναυμαχία του Ακτιού».

10. Χρήστος Κατσάνος: «Ιστορικές αναδρομές».

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Πρέβεζας διαργάνωσε και φέτος Εκδηλώσεις για το γιορτασμό της Αποκριάς στοχεύοντας στην αναβίωση και διατήρηση παραδοσιακών γραφικών «θίμων» της πόλης μας. Οι εκδηλώσεις αυτές αποτελούν ένα από τους πλέον πετυχημένους θεαματούς για τα Πολιτιστικά δοδούμενα της πόλης μας και της Ευρύτερης παροχής της Δυτικής Ελλάδας. Οι εκδηλώσεις ήταν οι εξής:

Κυριακή 14 Φλεβάρη
1. «Λιλιπούτια Μασκαράτα» Παρέλαση και γλέντι για τους μικρούς μας φίλους.

2. Βραδιά Ελληνικής Οπέρας με Καλλιτέχνες της «Εθνικής Λυρικής Σκηνής» Στις Συνοικίες έγινε το Πατροπαρόδοτο άναμμα της φωτιάς με χορό, τραγούδι και κρασί.

Κυριακή 21 Φλεβάρη
— Ράλλυ ποδηλάτων με μεταμφιεσμένα Παιδιά

— Μεγάλη Παρέλαση αρμάτων, ομάδων μεταμφιεσμένων όποι τους Κεντρικούς δρόμους της πόλης, κάψιμο του Καρναβαλού.

Το βράδυ της Κυριακής Χορευτική ομάδα «ΑΤΕΡΜΩΝ ΧΟΡΟΘΕΑΤΡΟ». Παρουσίασε στο λιμάνι της Πρέβεζας χορό με τίτλος «Βακχικό Δρώμενο».

Δευτέρα 22 Φλεβάρη

Τα παραδοσιακά κούλουμα έγιναν στο Πανόραμα. Με άφθονο κρασί και νηστίσιμους μεζέδες Συμμετείχε και ο Στυλιανός Μπέλλος με την Ορχήστρα του και παρουσιάστηκε το Μεγάλο και μικρό χορευτικό του Δήμου.

Παράλληλα την Κυριακή πραγματοποιήθηκε και ο Ετήσιος χορός των Κρασοπατέρων στον Γκάφα με πολύ κρασί και νόστιμους μεζέδες.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Δήμος Πρέβεζας με ιδιαίτερη χαρά παραδίδει στο λαό της Ηπείρου αλλά και σ' όλους τους Έλληνες και ιδιαίτερα στη νέα γενιά, τα πρακτικά του Α Διεύθυνσης Συμποσίου για την Νικόπολη που έγινε στη Καστροακτή Πρέβεζας από 23 - 29 Σεπτεμβρίου 1984.

Οι εργασίες του Συμποσίου επιβεβαίωσαν τη γενική διαπίστωση ότι η Νικόπολη είναι ένα από τα σημαντικότερα δημιουργήματα της Ρωμαϊκής εποχής και αποτελεί αυθεντικό δείγμα της σύνθετης που προήλθε από τη μίξη της Ελληνικής Ανατολής και της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Υπήρξε επίσης μια εντελώς ξεχωριστή Ελληνική πόλη που α-

πετέλεσε το πολιτικό, οικονομικό, οικιστικό και πολιτιστικό κέντρο της Βαρειαδυτικής Ελλάδας. Στο συμπόσιο έλαβαν μέρος 150 επιστήμονες από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Στο τέλος των πρακτικών δημοσιεύονται οι μελέτες τριάντα δύο Ελλήνων και ξένων ειδικών αρχαιολόγων, ιστορικών και φιλογόγων για την έρευνα της Ιστορίας και της τέχνης της Νικόπολης.

Ελπίζουμε πως με την ίδρυση τον Ιούλιο του 1986 από το Υπουργείο Πολιτισμού επιτραπής που έργο έχει τη λήψη μέτρων για τη διάσωση και τη προστασία των μνημείων της Νικόπολης, να έρθουν στο φως τα μυστικά της, μια και μέχρι πριν λίγα χρόνια υπήρξε παραγνωρισμένη και παραμελημένη από την Πολιτεία, την επιστήμη και τους Έλληνες ερευνητές.

Ο Δήμος Πρέβεζας ευχαριστεί θερμά όλους όσους συνέβαλαν στην πραγματοποίηση του Συμποσίου όπως τη Διεύθυνση συνεδρίων του ΥΠΠΟ, την Νομαρχία Πρέβεζας και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων όπως επίσης και όσους βοήθησαν στην επιμέλεια της έκδοσης των πρακτικών. Το βιβλίο διατίθεται καθημερινά εκτός Κυριακής από τη Δημοτική Βιβλιοθήκη.

Ο Δημάρχος Πρέβεζας
Νίκος Γιανναύλης

ΝΙΚΟΥ Δ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΑ

ΕΦ. LIBRARIS
No: 338
Θεμ: 110. 24. 1988.

ΕΝΩΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝ)ΜΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Συνεταιριστική Οργάνωση στην υπηρεσία

του γεωργοκτηνοτρόφου

Για δυγκώντρωση - Για επεξεργασία Για προμήθεια

Διακίνηση

— βαμβακιού
— καλαμποκιού
— κριδαριού
— σιταριού
— βρωσίμων ελιών
— λαδιού
— φασολιών

— σύσπορου βαμ-
βακιού — Γεωργικών εφο-
δίων
— ξήρανση καλα-
μποκιού — Γεωργικών μηχα-
νημάτων
— συσκευασία
βρώσιμων ελιών — φαρμάκων
— συσκευασία ξη-
ρών φασολιών — ζωοτροφών
— ειδών οικιακής
χρήσης
— τροφίμων

Διαθέτει δύγχρονες εγκαταστάσιες - εργοστάσια -
SILO - αποθήκες - ελαιοδεξαμενές και καταστήματα.

Εξυπηρετεί από τις κεντρικές υπηρεσίες στην Πρέβεζα και τα
αποκεντρωμένα παραρτήματα στο Καναλάκι, στο Λουσόκ. - σπρωτικό.

Συμφέρει γιατί είναι οργάνωση όλων των αγροτών

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ: Λ. ΕΙΡΗΝΗΣ 13

ΤΗΛ. 22227 - 28693 - 28457

ΠΡΕΒΕΖΑ